Incursiune într-un nou mod de viaţă

OSHO

Intimitatea

Încrederea în sine şi în celălalt

Pro Editură şi Tipografie

TITLUL ORIGINAL: *Intimacy*

COPYRIGHT © 2001 Osho International Foundation, Switzerland, **www.osho.com**
TRANSLATION COPYRIGHT © 2006, PRO Editură şi Tipografie

Toate drepturile pentru ediţia română a acestei cărţi sunt rezervate PRO Editură şi Tipografie. Reproducerea parţială sau integrală a textului sau imaginilor fără acordul scris al editurii este interzisă şi se va pedepsi conform legilor în vigoare.

OSHO este o marcă înregistrată a Osho International Foundation, folosită cu permisiune.

Materialul pentru această carte este o selecţie din diferite discursuri ţinute de Osho în faţa publicului. Toate discursurile lui Osho au fost publicate în întregime în cărţi, fiind disponibile şi ca înregistrări audio originale. Înregistrările audio şi arhivele cu textul complet pot fi găsite prin intermediul Bibliotecii OSHO online de la www.osho.com

ISBN 10: 973-8951-41-0
ISBN 13: 978-973-8951-41-9

OSHO

INTIMITATEA

Încrederea în sine şi în celălalt

traducere de Lidia Grădinaru

PRO · EDITURĂ TIPOGRAFIE

Cuvânt înainte

Toată lumea se teme de intimitate – dacă eşti sau nu conştient de asta e altă treabă. Intimitatea înseamnă să te expui în faţa unui străin – şi toţi suntem străini; nimeni nu cunoaşte pe nimeni. Suntem străini chiar şi faţă de noi înşine, pentru că nu ştim cine suntem.

Intimitatea te apropie de un străin. Trebuie să renunţi la toate apărările; numai atunci intimitatea e cu putinţă. Iar teama care există este că dacă renunţi în întregime la apărare, la toate măştile, cine ştie ce o să-ţi facă străinul. Toţi ascundem o mie şi unu de lucruri, nu numai de ceilalţi ci şi de noi înşine, pentru că am fost crescuţi de o omenire bolnavă, cu tot felul de reprimări, inhibiţii, tabuuri. Iar teama îţi spune că în prezenţa unui străin – şi nu contează că poate ai trăit cu persoana respectivă treizeci de ani, patruzeci de ani, lipsa de obişnuinţă nu dispare niciodată – e mai sigură să păstrezi puţină distanţă, puţină apărare, pentru că acel străin ar putea să profite de slăbiciunea ta, de fragilitatea ta, de vulnerabilitatea ta.

Toată lumea se teme de intimitate.

Problema se complică pentru că fiecare om doreşte intimitate. Vrei intimitate pentru că altfel eşti singur în acest univers – fără un prieten, fără o fiinţă iubită, fără cineva în care să ai încredere, fără cineva în faţa căruia să poţi să-ţi descoperi toate rănile. Iar rănile nu se vindecă decât dacă sunt descoperite. Cu cât le ascunzi mai mult, cu atât mai periculoase devin. Pot să devină canceroase.

Pe de o parte, intimitatea este o nevoie esenţială, aşa că fiecare om tânjeşte după ea. Vrei ca cealaltă persoană să fie intimă cu tine, astfel încât să renunţe la apărare, s devină vulnerabilă, să-şi descopere toate rănile, să renunţe la toate măştile şi la falsa personalitate, să rămână în pielea goală, aşa cum e. Pe de altă parte, fiecare se teme de intimitate – vrei să fii intim cu cealaltă persoană, dar nu renunţi la apărările tale. Acesta este unul dintre conflictele dintre prieteni, dintre îndrăgostiţi: nici unul nu vrea să renunţe la apărările lui şi să intre în relaţie în nuditate şi sinceritate absolute, deschis, şi amândoi au nevoie de intimitate.

Numai un om care meditează poate să-i dea voie intimității să se întâmple. El nu are nimic de ascuns.

Dacă nu renunți la toate reprimările, la toate inhibițiile – care sunt darurile religiei tale, culturii tale, societății tale, părinților ti, educației tale – niciodată nu vei putea să fii intim cu cineva. Și va trebui să iei inițiativa.

Dar dacă nu ai reprimări, inhibiții, nu ai nici răni. Dacă duci o viață simplă, naturală, nu îți este frică de intimitate – intimitatea devine fantastica bucurie a două flăcări care se apropie atât de mult încât devin una. Iar întâlnirea este extraordinar de plăcută, satisfăcătoare, aducătoare de împlinire. Însă înainte de a încerca să fii intim cu cineva, trebuie să-ți faci curățenie generală în casă.

Numai un om care meditează poate să-i dea voie intimității să se întâmple. El nu are nimic de ascuns. Nu se teme că cineva ar putea afla ceva despre el, pentru că s-a lepădat de tot ce îi provoca această frică. În el sunt numai liniște și o inimă iubitoare.

Trebuie să te accepți în totalitatea ta. Dacă nu poți să te accepți în totalitatea ta, cum să te aștepți ca altcineva să te accepte? Ai fost condamnat de toată lumea, și ai învățat un singur lucru: autocondamnarea. De aceea te ascunzi continuu. Știi că în tine sunt ascunse lucruri urâte, știi că în tine sunt ascunse lucruri rele, știi că în tine este ascunsă animalitatea. Dacă nu îți schimbi atitudinea și nu te accepți ca fiind unul dintre animalele care există...

Cuvântul *animal* nu e rău. El înseamnă pur și simplu viu; provine din *anima*. Oricine e viu e animal. Însă omul a fost învățat: „ Nu sunteți animale; animalele sunt mult mai prejos decât voi. Sunteți ființe umane". Ți s-a conferit o superioritate falsă. Adevărul e că existența nu crede în superior și inferior. Pentru existență, toate sunt egale – copacii, păsările, animalele, ființele umane. În existență, totul e acceptat absolut așa cum e, fără condamnare.

Dacă îți accepți fără condiții sexualitatea, dacă accepți că omul și fiecare ființă din lume sunt fragili, că viața e o ață foarte subțire, care se poate rupe în orice clipă... O dată ce accepți aceste lucruri și te lepezi de eul fals... dacă înțelegi că fiecare om e frumos în normalitatea lui și are slăbiciunile lui, fiindcă nu e făcut din oțel, ai făcut un pas uriaș.

Trăim în prefăcătorie, în ipocrizie – acesta e motivul pentru care intimitatea naște frică. Nu ești ce pari a fi. Aparența ta e falsă. Oi fi părând tu sfânt,

dar în adâncul tău eşti totuşi o fiinţă umană slabă cu pofte şi dorinţe.

Primul pas este să te accepţi în totalitatea ta – în ciuda tuturor tradiţiilor care au înnebunit întreaga omenire. O dată ce te-ai acceptat aşa cum eşti, frica de intimitate dispare. Nu ai cum să pierzi respectul, nu ai cum să-ţi pierzi măreţia, nu ai cum să-ţi pierzi eul. Nu ai cum să-ţi pierzi pioşenia, nu ai cum să-ţi pierzi sfinţenia – ai renunţat singur la toate astea. Eşti exact ca un copilaş, absolut inocent. Poţi să te deschizi pentru că, pe dinăuntru, nu eşti plin cu reprimări urâte care au devenit perversiuni. Poţi să spui adevărat şi sincer tot ce simţi. Şi dacă eşti pregătit să fii intim, încurajezi şi cealaltă persoană să fie intimă. Sinceritatea ta ajută şi cealaltă persoană să fie sinceră cu tine. Simplitatea ta neprefăcută îi îngăduie şi celeilalte persoane să se bucure de simplitate, de inocenţă, de încredere, de iubire, de sinceritate.

Numai atunci când două persoane devin intime ele nu mai sunt străine.

Eşti încorsetat în concepte stupide şi ţi-e teamă că, devenind foarte intim cu cineva, acea persoană îşi va da seama de acest lucru. Însă noi suntem fiinţe fragile – cele mai fragile din întreaga existenţă. Puiul de om este cel mai fragil dintre toţi puii animalelor. Puii celorlalte animale pot supravieţui fără mamă, fără tată, fără familie. Dar puiul de om va muri imediat dacă e lăsat singur. Aşa că această fragilitate nu e ceva de condamnat – este cea mai înaltă expresie a conştiinţei. Un trandafir e fragil; nu e piatră. Şi nu au de ce să te simţi prost că eşti trandafir şi nu piatră.

Numai atunci când două persoane devin intime ele nu mai sunt străine. Şi este o experienţă frumoasă să descoperi că nu numai tu eşti plin de slăbiciuni ci şi celălalt, poate toţi oamenii sunt plini de slăbiciuni. Tot ce se exprimă devine mai slab. Rădăcinile sunt foarte puternice, dar floarea nu poate fi atât de puternică. Frumuseţea ei constă în faptul că nu e puternică. Dimineaţa îşi deschide petalele pentru a saluta soarele, toată ziua dansează în soare, în ploaie şi vânt, iar seara încep să-i cadă petalele; a murit.

Tot ce e frumos, preţios este de moment. Însă tu vrei ca totul să fie permanent. Iubeşti pe cineva şi îi promiţi „Te voi iubi toată viaţa". Şi ştii foarte bine că nu poţi să fii sigur nici măcar de ziua de mâine – faci o promisiune falsă. Tot ce poţi să spui este „Te iubesc în clipa asta şi îţi dăruiesc totalitatea mea. Nu ştiu ce o să fie în clipa următoare. Cum pot să-ţi promit că te voi iubi toată viaţa? Iartă-mă, dar nu pot".

Însă îndrăgostiţii promit tot felul de lucruri pe care nu le pot îndeplini. Apoi intervine frustrarea, apoi distanţa se măreşte, apar certurile, conflictele, lupta şi viaţa care ar fi trebuit să fie mai fericită devine doar o suferinţă îndelungată.

Dacă devii conştient de faptul că ţi-e frică de intimitate, acest lucru poate fi o mare revelaţie pentru tine, şi o revoluţie dacă priveşti în tine şi începi să arunci tot de care îţi este ruşine, şi te accepţi aşa cum eşti, nu cum ar trebui să fii. Eu nu propovăduiesc ideea de „ar trebui". „Ar trebui" îmbolnăveşte mintea omului. Oamenii trebuie să înveţe frumuseţea lui „a fi", extraordinara splendoare a naturii. Copacii nu ştiu nimic despre cele zece porunci, păsările nu ştiu nimic despre sfintele scripturi. Numai omul îşi creează singur probleme. Condamnându-ţi natura, te scindezi, devii schizofrenic.

Şi asta nu li se întâmplă numai oamenilor de rând, ci şi oamenilor de condiţia lui Sigmund Freud, care a contribuit în mare măsură la cunoaşterea minţii omeneşti. Metoda folosită de el a fost psihanaliza, menită să te facă să fii conştient de tot ce este inconştient în tine – şi ăsta e tot secretul: o dată ce ceva inconştient este adus în mintea conştientă, el se evaporă. Devii mai curat, mai uşor. Pe măsură ce te descarci de tot mai multe lucruri inconştiente, conştienţa ta se măreşte din ce în ce mai mult. Şi pe măsură ce zona subconştientului se micşorează, teritoriul conştientului se extinde.

Ăsta este un mare adevăr. În Orient e cunoscut de mii de ani, dar în Occident a fost introdus de Sigmund Freud, care nu ştia nimic despre Orient şi psihologia lui. A fost contribuţia lui individuală. Însă te va surprinde să afli că Freud nu a vrut niciodată să fie el însuşi psihanalizat. Fondatorul psihanalizei nu a fost niciodată psihanalizat. I-a fost frică să se expună. Ajunsese un mare geniu şi s-a temut că , expunându-se, ar fi coborât la nivelul omului de rând. Avea aceleaşi temeri, aceleaşi dorinţe, aceleaşi reprimări. Nu a vorbit niciodată despre visele lui, îi asculta doar pe alţii vorbind despre visele lor. Şi de ce? Pentru că visele lui erau la fel de obişnuite ca ale oricui altcuiva – asta era frica.

Un Gautam Buddha nu s-ar fi temut să intre în meditaţie – asta a fost contribuţia lui Freud, un tip aparte de meditaţie. Şi nu i-ar fi fost frică de psihanaliză, pentru că la omul care meditează visele dispar încetul cu încetul. Ziua, în mintea lui este linişte, nu obişnuitul trafic de gânduri, iar noaptea doarme adânc, fiindcă visele nu sunt decât gânduri netrăite, dorinţe netrăite, pofte netrăite din timpul zilei. Ele încearcă să se împlinească măcar în vis.

Îi-ar fi foarte greu să găseşti un bărbat care îşi visează soţia, sau o femeie

care îşi visează soţul. Însă este ceva absolut obişnuit ca ei să le viseze pe soţiile vecinilor şi soţii vecinelor. Soţia este la îndemână; soţul nu reprimă nimic în ceea ce o priveşte pe soţia lui. Dar întotdeauna soţia vecinului e mai frumoasă, iarba e mai verde de cealaltă parte a gardului. Şi ceea ce este inabordabil naşte o dorinţă puternică de a-l dobândi, de a-l poseda. Ziua nu poţi s-o faci, dar în vis cel puţin eşti liber. Libertatea de a visa nu a fost luată de guvernare.

Libertatea de a visa nu a fost luată de guvernare.
Dar nu va mai dura mult şi o vor lua, pentru că metode există, există deja, astfel încât pot să ştie când visezi şi când nu visezi.

Dar nu va mai dura mult şi o vor lua, pentru că metode există, există deja, astfel încât pot să ştie când visezi şi când nu visezi. Şi există posibilitatea ca într-o zi să se descopere un dispozitiv care să-ţi proiecteze visele pe un ecran. În cap îţi vor fi introduse nişte electrozi. Vei dormi dus, visând fericit că faci dragoste cu nevasta vecinului, şi tot acest film se va derula pe ecran, şi o sală întreagă de cinematograf se va uita la el. Şi ei care credeau că bărbatul ăsta e un sfânt!

Atâta lucru poţi să ştii chiar şi tu: uită-te la o persoană care doarme, şi dacă ochii nu i se mişcă sub pleoape, înseamnă că nu visează. Dacă vezi că ochii i se mişcă, înseamnă că visează.

Este posibil să ţi se proiecteze visele pe un ecran. Este posibil şi să ţi se inoculeze vise. Dar cel puţin până acum, în nici o constituţie nu scrie că „Oamenii sunt liberi să viseze, e dreptul lor dobândit prin naştere".

Un Gautam Buddha nu visează. Meditaţia e un mod de a trece dincolo de minte. El trăieşte în linişte deplină timp de douăzeci şi patru de ore – fără vălurele pe lacul conştiinţei lui, fără gânduri, fără vise.

Dar Sigmund Freud se teme pentru că ştie ce visează.

Am auzit o povestioară cu trei mari scriitori ruşi – Cehov, Gorchi şi Tolstoi. Într-o zi stăteau pe o bancă în parc şi bârfeau – erau buni prieteni. Toţi trei erau genii, toţi au scris romane atât de mari încât chiar şi azi, dacă vrei să numeri zece romane mari din literatura universală, cel puţin cinci sunt ale unor scriitori ruşi de dinainte de revoluţie, printre care şi aceştia trei.

Intimitatea înseamnă pur şi simplu că uşile inimii celeilalte persoane îţi sunt deschise; eşti întâmpinat cu bucurie, şi eşti invitat să fii oaspete.

Cehov povestea despre femeile din viaţa lui, Gorchi a spus şi el ceva, numai Tolstoi tăcea. Tolstoi era un om foarte religios, creştin ortodox. O să te mire să afli că Mahatma Gandhi a acceptat trei persoane ca maeştri ai săi, şi una dintre ele era Tolstoi.

Şi trebuie să fi reprimat foarte multe dorinţe, acest Tolstoi. Era unul dintre cei mai bogaţi oameni din Rusia, aparţinea familiei regale, dar trăia ca un cerşetor pentru că „binecuvântaţi sunt cei săraci, şi ei vor moşteni împărăţia Domnului", şi el nu voia să renunţe la împărăţia lui Dumnezeu» Asta nu e simplitate, şi nu e lipsă de dorinţă – este prea multă dorinţă. E prea multă lăcomie. E prea multă dorinţă de putere. El sacrifica viaţa asta şi bucuriile ei pentru că era o viaţă neînsemnată, iar el voia să se bucure veşnic de paradis şi de împărăţia lui Dumnezeu. E un târg bun, aproape ca o loterie, dar sigur.

Tolstoi ducea o viaţă foarte austeră, mânca numai hrană vegetariană. Era aproape un sfânt! Firesţe că visele lui trebuie să fi fost foarte urâte, gândurile lui trebuie să fi fost foarte urâte. Când Cehov şi Gorchi l-au întrebat „De ce taci, Tolstoi? Spune ceva!", el a răspuns: „Nu pot să spun nimic despre femei. Am să spun ceva numai când am să fiu cu un picior în groapă".

Îţi poţi da seama de ce se temea să spună ceva; tot ce avea de spus clocotea în el. Ei bine, nu poţi să fii intim cu un om ca Tolstoi...

Intimitatea înseamnă pur şi simplu că uşile inimii celeilalte persoane îţi sunt deschise; eşti întâmpinat cu bucurie, şi eşti invitat să fii oaspete. Dar lucrul acesta e cu putinţă numai atunci când inima nu duhneşte de sexualitate, reprimată, când în ea nu fierb tot felul de perversiuni, când e o inimă naturală. La fel de naturală precum copacii, la fel de inocentă precum copiii. Când ai o astfel de inimă, şi îţi este frică de intimitate.

Ce încerc eu să fac e să te ajut să-ţi despovărezi subconştientul, să-ţi despovărezi mintea, să devii obişnuit. Nimic nu e mai frumos decât să fii simplu şi obişnuit. Atunci poţi să ai mulţi prieteni intimi, cât de mulţi cu putinţă, pentru că nu ţi-e frică de nimic. Devii o carte deschisă, pe care oricine poate să o citească. N-ai nimic de ascuns.

În fiecare an, membrii unui club de vânătoare plecau să vâneze pe dealurile din Montana. Ajunşi acolo, trăgeau paie pentru a stabili cine se va ocupa de prepararea mâncării (sarcina îi revenea celui care trăgea paiul scurt), convenind de asemenea că cel care se va plânge de mâncare va lua locul bucătarului. Dându-şi seama după câteva zile că era foarte puţin probabil ca cineva să rişte să vorbească, Sanderson s-a hotărât să recurgă la un plan disperat. A găsit nişte excremente de elan şi le-a pus în tocana din acea seară. După primele înghiţituri, cei din jurul focului s-au strâmbat, dar nimeni nu a spus nimic. Pe urmă, unul dintre vânători a rupt brusc tăcerea: „Hai, chestia asta are gust de rahat de elan, dar e bună!".

Ai foarte multe feţe. Una gândeşti în sinea ta, alta exprimi în afară. Nu eşti un tot organic.

Relaxează-te şi distruge sciziunea pe care a creat-o în tine societatea. Spune numai tot ce gândeşti. Acţionează conform spontaneităţii tale, fără să-ţi pese de consecinţe. Ai o viaţă scurtă şi nu trebuie s-o iroseşti gândindu-te la consecinţele de aici şi din viaţa de apoi.

Trebuie să trăieşti total, intens, cu bucurie, şi să fii ca o carte deschisă, la dispoziţia oricui vrea s-o citească.

Trebuie să trăieşti total, intens, cu bucurie, şi să fii ca o carte deschisă, la dispoziţia oricui vrea s-o citească. Bineînţeles că nu ai să fii un nume în cărţile de istorie. Dar ce rost are să fii un nume în cărţile de istorie?

E mai bine să trăieşti acum decât să se amintească de tine mai târziu. Atunci vei fu mort. Pe pământ au trăit milioane de oameni şi nici măcar nu le ştim numele. Acceptă acest lucru simplu – Eşti aici numai pentru câteva zile şi pe urmă vei dispărea. Aceste câteva zile nu trebuie irosite în ipocrizie, în frică. Aceste câteva zile trebuie trăite în bucurie.

Nimeni nu ştie nimic despre viitor. Raiul şi iadul şi Dumnezeu sunt cel mai probabil numai ipoteze, neconfirmate. Singurul lucru pe care îl ai în mâinile tale e viaţa ta – îmbogăţeşte-o cât mai mult.

Prin intimitate, prin iubire, prin deschiderea în faţa multor oameni devii mai bogat. Iar dacă poţi să trăieşti în iubire profundă, în prietenie deplină, în intimitate deplină cu mulţi oameni trăieşti aşa cum trebuie, şi oriunde vei

Iar meditaţia nu e decât curăţirea de toate gunoaiele care s-au adunat în minte. Când mintea tace iar inima cântă eşti pregătit – fără teamă, ci cu mare bucurie – să fii intim.

fi după aceea vei trăi fericit şi acolo, căci ai învăţat arta de a trăi fericit.

Dacă eşti simplu, iubitor, deschis, intim creezi un paradis în jurul tău. Dacă eşti închis, permanent în defensivă, temându-te tot timpul că cineva ar putea ajunge să-ţi cunoască gândurile, visele, perversiunile, trăieşti în iad. Iadul e în tine, şi la fel şi paradisul. Ele nu sunt locuri geografice, sunt spaţii spirituale.

Curăţă-te. Iar meditaţia nu e decât curăţirea de toate gunoaiele care s-au adunat în minte. Când mintea tace iar inima cântă eşti pregătit – fără teamă, ci cu mare bucurie – să fii intim. Fără intimitate, eşti singur printre străini. Cu intimitate, eşti înconjurat de prieteni, de oameni care te iubesc. Intimitatea e o experienţă grozavă. Nu trebuie să o ratezi.

Să începem cu ce e mai important: Abc-ul intimității

Oamenii sunt în căutarea meditației, a rugăciunii, a unor noi moduri de a fi. Dar căutarea mai profundă, căutarea de bază este reînrădăcinarea în existență. Numește-o meditație, numește-o rugăciune sau cum vrei, însă în esență este reînrădăcinarea în existență. Vrem să știm cum s-o facem. Am ajuns să fim niște copaci smulși din rădăcini, și nimeni nu e răspunzător de asta decât noi, cu ideea noastră stupidă de cucerire a naturii.

Facem parte din natură, suntem o parte a ei – cum poate partea să cucerească întregul? Trebuie să fim prieteni cu ea, să o iubim, să avem încredere în ea și, încetul cu încetul, din acea prietenie, din acea iubire, din acea încredere se va naște intimitatea: ne vom apropia. Natura se va apropia de noi și va începe să-și dezvăluie secretele. Secretul ei suprem este dumnezeirea. Ea este dezvăluită numai acelor care sunt cu adevărat prieteni cu existența.

Pornește de unde te afli

Viața este o căutare – o căutare permanentă, o căutare disperată, o căutare fără speranță, o căutare a ceva ce nimeni nu știe. Simți o dorință intensă de a căuta, dar nu știi ce cauți. Și există o anumită stare de spirit în care indiferent ce obții, nu simți nici o satisfacție. Frustrarea pare să fie destinul omenirii pentru că orice obții devine fără sens chiar în clipa în care îl ai. Începi iar să cauți. Căutarea continuă indiferent dacă obții ceva sau nu. Pare irelevant ce ai, ce nu ai, căutarea continuă oricum. Săracii caută, bogații caută, bolnavii caută, sănătoșii caută, puternicii caută, neputincioșii caută, proștii caută, înțelepții caută – nimeni nu știe ce anume.

Această căutare – ce este ea și de ce există – trebuie înțeleasă. Se pare că în om, în mintea omului există un gol. Se pare că în însăși conștiința umană există o gaură, o gaură neagră. Tot arunci lucruri în ea, și ele dispar întruna. Nimic nu

Căutarea este o proiecţie, căutarea e o dorinţă, o idee că lucrul de care ai nevoie e în altă parte – că există, dar există în altă parte, nu aici unde te afli.

pare să o umple, nimic nu pare să ajute împlinirea. E o căutare febrilă. Cauţi în lumea asta, cauţi în lumea cealaltă. Uneori cauţi acel ceva neştiut în bani, în putere, în prestigiu, şi alteori îl cauţi în Dumnezeu, în iubire, în meditaţie, în rugăciune – dar căutarea continuă. Se pare că omul e bolnav de căutare.

Căutarea nu te lasă să fii aici şi acum, deoarece căutarea te duce întotdeauna altundeva. Căutarea este o proiecţie, căutarea e o dorinţă, o idee că lucrul de care ai nevoie e în altă parte – că există, dar există în altă parte, nu aici unde te afli. Există pe urmă, acolo, niciodată aici şi acum. Există cu siguranţă, dar nu în acest moment, nu acum, nu aici, ci altcândva, altundeva. Şi asta te sâcâie, te obsedează, te împinge tot mai mult spre nebunie. Ce cauţi tu nu se împlineşte niciodată.

Am auzit o anecdotă despre o mare mistică sufistă, Rabia al-Adawia. Într-o zi pe înserate, oamenii au găsit-o în stradă, căutând ceva. Era bătrână, avea vederea slabă, aşa că vecinii au venit să o ajute. Au întrebat-o: „Ce cauţi?".

Rabia a răspuns: „Îmi caut acul. L-am pierdut".

Vecinii au dat să-l caute, dar şi-au dat seama imediat că drumul era foarte mare iar acul era ceva foarte mic. Aşa că au întrebat-o pe Rabia: „Te rugăm să ne spui unde l-ai pierdut, locul exact, căci altfel e greu să-l găsim. Drumul e mare şi putem să căutăm mult şi bine până să-l găsim, dacă o să-l găsim. Unde anume l-ai pierdut?".

„În casă", a răspuns Rabia. „Atunci de ce îl cauţi aici?" au întrebat ei. „Fiindcă aici e lumină, iar înăuntru nu e".

Această anecdotă e foarte semnificativă. Te-ai întrebat vreodată ce cauţi? Ai considerat vreodată că e important să meditezi adânc pentru a şti ce cauţi? Nu. Chiar dacă în unele momente de visare ai avut o idee vagă despre ceea ce cauţi, nu ai ştiut niciodată precis ce anume este. Nu l-ai definit încă.

Dacă încerci să-l defineşti, cu cât capătă mai mult contur cu atât mai mult îţi dai seama că nu e nevoie să-l cauţi. Căutarea poate continua numai într-o stare de imprecizie, de lipsă de claritate, de visare; când lucrurile nu sunt clare continui să cauţi, împins de un îndemn lăuntric, tras de un imbold insistent.

Ştii una şi bună: trebuie să cauţi. E o necesitate lăuntrică. Dar nu ştii ce cauţi. Şi dacă nu ştii ce cauţi, cum să găseşti?

Cauţi ceva vag – crezi că e în bani, în putere, în prestigiu, în respectabilitate. Dar pe urmă vezi oameni respectabili, oameni puternici care şi ei caută. Şi mai vezi şi oameni extraordinar de bogaţi care caută şi ei; caută până la sfârşitul vieţii. Prin urmare, bogăţia nu ajută la nimic, puterea nu ajută la nimic. Căutarea continuă în ciuda a ceea ce ai.

Altceva trebuie căutat. Aceste nume, aceste etichete – bani, putere, prestigiu – acestea sunt doar pentru a-ţi satisface mintea. Ele te ajută doar să simţi că eşti în căutarea a ceva. Acel ceva e încă nedefinit, ceva foarte vag.

Repet: căutarea există numai atunci când dormi. Lipsa conştienţei creează căutarea.

Primul lucru pe care trebuie să-l facă adevăratul căutător – căutătorul s-a trezit puţin, a devenit conştient – este să definească exact căutarea, să formuleze o idee clară despre ce este ea, să o scoată din conştienţa visătoare, s-o înfrunte într-o stare de total trezire, s-o privească direct în faţă. Imediat începe să se producă o transformare. Când începi să defineşti căutarea, începi să-ţi pierzi interesul faţă de ea. Când ajungi să ştii precis ce e, dispare. Ea există numai când nu eşti atent.

Repet: căutarea există numai atunci când dormi. Lipsa conştienţei creează căutarea.

Da, Rabia are dreptate. Înăuntru nu e lumină, şi fiindcă nu e lumină şi nu e conştienţă, e firesc să cauţi afară, pentru că afară ţi se pare că vezi mai bine.

Toate simţurile sunt extravertite. Ochii ni se deschid spre afară, mâinile ni se întind spre afară, picioarele se mişcă în afară, urechile ascultă zgomotele exterioare. De aceea cauţi afară, unde vezi, simţi auzi. Lumina simţurilor cade în afară, iar căutătorul e înăuntru.

Această dihotomie trebuie înţeleasă. Căutătorul e înăuntru, dar fiindcă lumina e afară, căutătorul începe să mişte într-un mod ambiţios, încercând să găsească afară ceva care să-l satisfacă. Asta nu o să se întâmple niciodată. E în firea lucrurilor să nu se întâmple, pentru că dacă nu l-ai găsit pe căutător, căutarea e lipsită de sens. Dacă nu ajungi să ştii cine eşti, căutarea e zadarnică fiindcă nu-l cunoşti pe căutător. Cum poţi să te mişti în dimensiunea cea

bună, în direcţia cea bună, fără să-l cunoşti pe căutător? E imposibil. Trebuie să începi cu ce e cel mai important.

Două lucruri sunt foarte importante: primul, să te lămureşti care este obiectivul tău. Să nu bâjbâi pe întuneric. Concentrează-ţi atenţia asupra obiectivului: Ce cauţi cu adevărat? Din cauză că vrei ceva şi cauţi altceva, chiar şi dacă ai găsi n-ai fi satisfăcut.

Ai văzut oameni care au reuşit? Poţi să găseşti eşecuri mai mari oriunde altundeva? Ai auzit proverbul că nimic nu reuşeşte precum succesul. E absolut greşit. Eu ţin să-ţi spun că nimic nu eşuează precum succesul. Proverbul trebuie să fi fost inventat de proşti – nimic nu eşuează precum succesul.

Se spune că, în ziua în care a devenit cuceritorul lumii, Alexandru cel Mare s-a închis în camera lui şi a început să plângă. Nu ştiu dacă chiar aşa s-a întâmplat sau nu, dar dacă era chiar şu numai puţin inteligent aşa ar fi făcut. Generalii lui erau foarte tulburaţi: Ce se întâmplase? Nu-l mai văzuseră pe Alexandru plângând. Nu era genul de om care să plângă; era un mare războinic. În văzuseră în situaţii foarte dificile, în situaţii în care viaţa îi era în mare pericol, în care moartea era iminentă, şi văzuseră o lacrimă în ochii lui. Nu-l văzuseră niciodată disperat, deznădăjduit. Ce păţise acum, când reuşise, când era cuceritorul lumii?

Au bătut la uşă, au intrat şi au întrebat: „Ce-ai păţit? De ce plângi ca un copil?". Alexandru a răspuns: „Acum că am reuşit, ştiu că a fost un eşec. Acum ştiu că mă aflu în acelaşi loc în care eram când am iniţiat această prostie de cucerire a lumii. Acum mi-a devenit limpede că nu mai am nici o lume de cucerit, acum nu mai am nimic de făcut şi, dintr-o dată, sunt inutil".

Un om de succes e întotdeauna inutil la sfârşit, şi atunci trece prin chinurile iadului fiindcă şi-a irosit întreaga viaţă. A căutat şi a tot căutat, a riscat tot ce a avut. Acum e om de succes şi inima lui e pustie, şi sufletul lui nu are sens şi nu are parfum, nu cunoaşte fericirea.

Aşa că primul lucru este să ştii exact ce cauţi. Insist asupra acestui lucru, deoarece cu cât îţi concentrezi privirea mai mult asupra obiectului căutării tale, cu atât mai repede obiectul dispare. Când privirea ta e absolut fixă, dintr-o dată nu mai e nimic de căutat; imediat privirea începe să se întoarcă spre tine însuţi. Când nu există nimic de căutat, când toate obiectele au dispărut, se face pustiu. În acel pustiu are loc transformarea. Dintr-o dată începi să te uiţi la tine. Acum nu mai e nimic de căutat, şi apare o nouă dorinţă – să-l cunoşti pe căutător.

Când există ceva de căutat eşti mirean. Dacă nu există nimic de căutat şi întrebarea „Cine este acest căutător?" devine importantă pentru tine, atunci eşti religios. Asta este definiţia pe care o dau eu laicului (mireanului) şi religiosului. Dacă încă mai cauţi ceva – poate în cealaltă viaţă, pe celălalt ţărm, în rai, în paradis, nu contează – eşti încă mirean. Dacă nu mai cauţi deloc şi devii dintr-o dată conştient că acum există numai un singur lucru de ştiut – „Cine e acest căutător din mine? Ce este această energie care vrea să caute? Cine sunt eu?" – atunci se produce o transformare. Toate valorile se schimbă brusc. Începi să te îndrepţi spre interior. Atunci Rabia nu mai e în drum căutând un ac pe care l-a pierdut undeva în întunericul sufletului ei.

Atunci când intri brusc de afară, în casă pare întuneric. Dar dacă mai stai puţin, încetul cu încetul întunericul dispare.

O dată ce începi să cobori în tine... La început e foarte întuneric – Rabia are dreptate, e foarte, foarte întuneric. Pentru că în toate vieţile pe care le-ai trăit n-ai fost niciodată înăuntru, ochii tăi s-au concentrat asupra lumii exterioare. Ai observat că atunci când vii de afară, unde e mult soare şi lumina e foarte puternică, în casă e foarte întuneric? Asta pentru că ochii tăi s-au obişnuit cu lumina de afară, cu lumina puternică. Când e multă lumină, ochii se micşorează. În întuneric, ochii se măresc, e nevoie de o deschidere mai mare. La lumină, e de ajuns o deschidere mai mică. Aşa funcţionează aparatul de fotografiat, aşa funcţionează ochii. Aparatul de fotografiat a fost inventat pe baza principiului de funcţionare a ochiului uman.

Atunci când intri brusc de afară, în casă pare întuneric. Dar dacă mai stai puţin, încetul cu încetul întunericul dispare. E mai multă lumină; ochii se adaptează. Timp de multe vieţi laolaltă ai fost afară în lumina soarelui fierbinte, în lume, aşa că atunci când intri în tine, nu ştii deloc cum să intri şi cum să-ţi adaptezi vederea. Meditaţia nu e decât o readaptare a vederii, o readaptare a facultăţii de a vedea, a ochilor.

În India asta se numeşte al treilea ochi. Nu e un ochi undeva, e o readaptare, o readaptare totală a vederii. Încetul cu încetul întunericul nu mai e negru. Începe să se sesizeze o lumină subtilă, o lumină difuză. Dacă priveşti în continuare înăuntru – asta ia timp – treptat, încet începi să sesizezi o lumină

frumoasă. Nu e lumină agresivă; nu e ca lumina soarelui, seamănă mai mult cu lumina lunii. Nu străluceşte, nu te orbeşte, e foarte răcoroasă. Nu e arzătoare, e foarte liniştitoare, e un balsam.

Încetul cu încetul, după ce te vei fi acomodat cu lumina lăuntrică, vei vedea că sursa eşti chiar tu. Căutătorul este căutatul. Atunci vei vedea că în tine e comoara, şi toată problema a fost că o căutai în afară. O căutai undeva afară, iar ea a fost tot timpul în tine. A fost permanent aici cu tine. Căutai într-o direcţie greşită, atâta tot.

Încetul cu încetul, după ce te vei fi acomodat cu lumina lăuntrică, vei vedea că sursa eşti chiar tu.

Totul e la îndemâna ta în aceeaşi măsură în care e la îndemâna oricui altcuiva, în aceeaşi măsură în care e la îndemâna unui Buddha, unui Baal-Shem, unui Moise, unui Mahomed. E la îndemâna ta, numai că tu cauţi în direcţia greşită. În ceea ce priveşte comoara, nu eşti mai sărac decât Buddha sau Mahomed – nu, Dumnezeu nu a creat niciodată un om sărac. Lucrul acesta nu se poate întâmpla fiindcă Dumnezeu îl creează pe om din bogăţia sa. Cum să creeze Dumnezeu un om sărac? Tu eşti revărsarea lui; faci parte din existenţă – cum să fii sărac? Eşti bogat, bogat fără limită – la fel de bogat ca natura însăşi.

Dar tu te uiţi în direcţia greşită. Direcţia e greşită, de asta nu găseşti. Şi nu că nu vei reuşi în viaţă – poţi să reuşeşti. Totuşi, vei fi un ratat. Nimic nu o să te mulţumească, pentru că nimic din ce se poate realiza în lumea exterioară nu se compară cu comoara interioară, cu lumina interioară, cu beatitudinea lăuntrică.

Cunoaşterea de sine este posibilă numai în profundă singurătate. În mod obişnuit, tot ce ştim despre noi înşine este părerea altora. Ei spun „eşti bun", iar noi credem că suntem buni. Ei spun „eşti frumos", şi noi credem că suntem frumoşi. Ei spun „eşti rău", „eşti urât"... tot ce spun oamenii despre noi, ne însuşim. Asta devine identitatea noastră. E absolut fals, pentru că nimeni nu te poate cunoaşte, nimeni nu poate să ştie cine eşti, în afară de tine. Tot ce ştiu alţii sunt numai aspecte, iar acele aspecte sunt foarte superficiale. Tot ce ştiu alţii sunt numai stări de moment; ei nu îţi pot pătrunde în centrul fiinţei. Nici măcar iubita ta nu poate să pătrundă în miezul fiinţei tale. Acolo eşti absolut singur, şi numai acolo vei ajunge să ştii cine eşti.

Oamenii trăiesc toată viaţa crezând ce spun alţii, bazându-se pe alţii. De asta oamenilor le e foarte frică de părerile altora. Dacă alţii cred că eşti rău,

devii rău. Dacă ei te condamnă, începi să te condamni şi tu. Dacă spun că eşti păcătos, începi să te simţi vinovat. Pentru că depinzi de părerile altora, trebuie să te conformezi continuu ideilor tale, altfel îşi vor schimba părerea. Asta creează sclavie, o sclavie foarte subtilă. Dacă vrei să fii cunoscut ca fiind bun, valoros, frumos, inteligent trebuie să faci concesii, trebuie să faci permanent compromisuri cu oamenii de care depinzi.

Şi apare altă problemă. Oamenii fiind foarte mulţi, îţi alimentează mintea cu opinii de tip diferit, care se mai şi bat cap în cap. O opinie contrazice altă opinie; de aceea în tine există o mare confuzie. O persoană îţi spune că eşti foarte inteligent, altă persoană îţi spune că eşti prost. Pe cine să crezi? Cum să decizi? Aşa că eşti divizat. Devii bănuitor cu privire la tine, cu privire la cine eşti. Şi problema e foarte complexă pentru că în jurul tău sunt mii de oameni.

O persoană îţi spune că eşti foarte inteligent, altă persoană îţi spune că eşti prost. Pe cine să crezi?

Intri în contact cu foarte mulţi oameni, şi fiecare îţi bagă în cap ideea lui. Or nimeni nu te cunoaşte – nu te cunoşti nici chiar tu – aşa că toată această colecţie de idei devine în lăuntrul tău un talmeş-balmeş. E o situaţie înnebunitoare. În lăuntrul tău sunt multe gânduri. Ori de câte ori întrebi cine eşti, primeşti multe răspunsuri. Unele răspunsuri sunt ale mamei, altele ale tatălui, altele ale învăţătorului şi aşa mai departe, şi e imposibil de hotărât care e răspunsul cel bun. Cum să hotărăşti? Pe ce criteriu? Şi atunci eşti pierdut. Asta este ignoranţa de sine. Dar din cauză că depinzi de alţii, ţi-e frică să intri în singurătate, şi asta din cauză că în momentul în care începi să intri în singurătate, ţi se face tare frică de faptul că ai să te pierzi. Nu te-ai avut dintr-un bun început, dar sinele pe care ţi l-ai creat din opiniile altora va trebui lăsat în urmă. De aceea ţi-e tare teamă să intri. Cu cât pătrunzi mai adânc, cu atât ştii mai puţin cine eşti. Aşa că, de fapt, atunci când te îndrepţi spre autocunoaştere, spre cunoaşterea de sine, trebuie mai întâi să te lepezi de toate ideile despre sine. Vei fi total pierdut, pentru că tot ce ştii nu mai e relevant, iar ce este relevant nu ştii încă.

Misticii creştini numesc asta „noaptea neagră a sufletului". Trebuie trecută, şi după ce ai trecut-o, vezi zorile. Soarele răsare, şi ajungi să te cunoşti pentru prima dată. Prima rază de soare, şi totul s-a împlinit. Primul ciripit de păsărele în aerul pur al dimineţii, şi totul s-a realizat.

Fii autentic

Sinceritatea înseamnă autenticitate – să fii sincer, adevărat, să nu fii fals, să nu porţi măşti. Indiferent care îţi este faţa adevărată, arat-o cu orice preţ.

Reţine, asta nu înseamnă că trebuie să-i demaşti pe alţii; dacă ei sunt mulţumiţi de minciunile lor, e treaba lor să decidă. Nu demasca pe nimeni. Subliniez asta pentru că oamenii aşa gândesc; ei spun că trebuie să fii sincer, autentic, înţelegând prin asta că trebuie să despoaie pe toată lumea, pentru că „De ce îţi ascunzi corpul? N-ai nevoie de hainele astea". Nu. Trebuie să fii autentic faţă de tine însuţi. Nu e nevoie să reformezi pe nimeni altcineva. Dacă poţi să evoluezi tu însuţi, e destul. Nu fi reformator şi nu îi dăscăli pe alţii, nu încerca să îi schimbi pe alţii. Dacă te schimbi *tu*, e un mesaj suficient.

Să fii autentic înseamnă să rămâi fidel faţă de propria fiinţă. Cum să rămâi fidel? Trebuie să ţii seamă de trei lucruri, să le respecţi cu sfinţenie. Primul, să nu asculţi niciodată de nimeni, să nu asculţi ce ţi se spune. Ascultă-ţi întotdeauna vocea interioară, ce ai vrea să fii, altfel îţi vei irosi toată viaţa. Mama ta vrea să fii inginer, tatăl tău vrea să fii doctor, tu vrei să fii poet. Ce e de făcut? Bineînţeles că mama are dreptate pentru că, din punct de vedere financiar, e mai bine să fii inginer. Şi tata are dreptate, pentru că meseria de doctor e o marfă bună pe piaţă, are o valoare de piaţă. Poet? Ai înnebunit? Nu eşti în toate minţile? Poeţii sunt blestemaţi. Nimeni nu-i vrea. Nu e nevoie de ei; lumea poate să existe fără poezie – nu va fi nici o nenorocire dacă n-ar exista poezie. Lumea nu poate să existe fără ingineri; lumea are nevoie de ingineri. Dacă eşti necesar, eşti valoros. Dacă nu eşti necesar, n-ai nici o valoare.

Dar dacă tu vrei să fii poet, fii poet. Poate ai să fii cerşetor – bine. Poate n-ai să te îmbogăţeşti din poezie, dar să nu-ţi faci griji din pricina asta, pentru că altfel ai putea fi un mare inginer, ai putea câştiga mulţi bani, dar nu te vei simţi împlinit, nu vei avea nici o satisfacţie, vei tânji mereu, fiinţa ta interioară va tânji să fie poet.

Am auzit că un mare om de ştiinţă, un chirurg căruia i s-a acordat Premiul Nobel, a fost întrebat: „Când ţi s-a acordat Premiul Nobel, nu păreai prea fericit. De ce?". Chirurgul a răspuns: „Eu am vrut mereu să fiu dansator. N-am vrut din capul locului să fiu chirurg, şi acum nu numai că am ajuns chirurg, dar sunt şi un foarte bun chirurg, şi asta e o povară. Voiam să fiu doar dansator, şi am rămas un dansator ratat – asta e durerea mea. Ori de câte ori văd pe cineva dansând, mă simt foarte nefericit, trec prin chinurile iadului. Ce să fac

cu acest Premiu Nobel? El nu poate să devină un dans pentru mine, nu-mi poate oferi un dans".

Ţine minte, fii fidel vocii tale lăuntrice, indiferent ce s-ar întâmpla. Urmeaz-o, şi dacă ea te duce în pericol, intră în pericol, dar rămâi fidel faţă de ea. Atunci există posibilitatea ca într-o zi să ajungi la o stare în care vei putea dansa de împlinire lăuntrică, de satisfacţie interioară.

Să nu uiţi niciodată că cel mai important lucru este fiinţa ta. Nu-i lăsa pe alţii să te manipuleze şi să te controleze – şi ei sunt mulţi; fiecare e gata să te controleze, fiecare e gata să te schimbe, fiecare e gata să-ţi dea o indicaţie pe care n-ai cerut-o. Fiecare îţi dă un ghid pentru viaţa ta. Ghidul există în tine, tu deţii planul.

Să fii autentic înseamnă să fii conform cu tine însuţi. E un fenomen foarte, foarte periculos. Însă oamenii care o fac dobândesc o frumuseţe, o graţie, o mulţumire de neimaginat.

Motivul din care oamenii arată atât de frustraţi e că nimeni nu şi-a ascultat vocea interioară. Ai vrut să te căsătoreşti cu o fată, dar fata era mahomedană iar tu eşti *brahmin* hindus, şi părinţii tău nu au vrut să te lase să te însori cu o mahomedană. Societatea nu a vrut să accepte o astfel de căsătorie. Fata era săracă, iar tu eşti bogat. Aşa că te-ai însurat cu o femeie bogată, hindusă, din casta *brahminilor*, acceptate de toată lumea, dar nu şi de inima ta. Aşa că acum duci o viaţă urâtă. Acum te duci la prostituate – dar nici prostituatele nu au cum să te ajute; ţi-ai prostituat întreaga viaţă. Ţi-ai irosit întreaga viaţă.

Motivul din care oamenii arată atât de frustraţi e că nimeni nu şi-a ascultat vocea interioară.

Ascultă întotdeauna ce îţi spune vocea interioară, şi nu asculta de nimeni altcineva. În jurul tău sunt o mie şi una de tentaţii, pentru că mulţi îşi vând mărfurile. Lumea e o piaţă, şi fiecare are interes să-ţi vândă marfa lui. Fiecare om e un vânzător. Dacă dai ascultare prea multor vânzători, înnebuneşti. Nu asculta de nimeni, închide ochii şi ascultă ce îţi spune vocea interioară. În asta constă meditaţia – ascultarea vocii interioare. Ăsta e primul lucru.

Al doilea lucru – care e posibil numai dacă l-ai făcut pe primul – e să nu porţi mască niciodată. Dacă eşti supărat, fii supărat. E riscant, dar nu zâmbi, pentru

Când vrei să fii supărat, fii supărat. Nu-i nimic rău în a fi supărat. Dacă îţi vine să râzi, râzi. Nu e nimic rău în a râde tare.

că asta e ceva fals. Însă ai fost învăţat ca atunci când eşti supărat să zâmbeşti. Dar atunci zâmbetul e fals, e o mască – doar o mişcare a buzelor şi nimic altceva. Inima e plină de supărare, de otravă, iar buzele zâmbesc! Eşti un fenomen fals. Atunci se mai întâmplă un lucru: când vrei să zâmbeşti, nu poţi. Întregul tău mecanism s-a dat peste cap, pentru că atunci când ai fost supărat, n-ai arătat, ci ai zâmbit. Acum vrei să zâmbeşti, dar nu poţi, trebuie să faci un efort s zâmbeşti. În realitate inima ta e plină de zâmbet şi îţi vine să râzi tare, dar nu poţi. Ceva se blochează în inimă, se opreşte în gât. Zâmbetul nu vine, sau chiar dacă vine e un zâmbet foarte şters, mort. Nu te face fericit, nu debordezi de veselie. Nu radiezi.

Când vrei să fii supărat, fii supărat. Nu-i nimic rău în a fi supărat. Dacă îţi vine să râzi, râzi. Nu e nimic rău în a râde tare. Încetul cu încetul vei vedea că întregul tău mecanism funcţionează. Când funcţionează, se aude un zumzet. Exact ca la o maşină – când totul merge bine, maşina zumzăie, toarce – şoferul care iubeşte maşina ştie că acum totul funcţionează bine, există o unitate organică.

Poţi să vezi asta – când mecanismul unei persoane funcţionează bine, auzi zumzetul în jurul ei. Merge, dar parcă dansează. Vorbeşte, dar vorbele ei au o poezie subtilă. Se uită la tine şi chiar se uită, privirea ei e caldă. Când te atinge, te atinge cu adevărat, îi simţi energia intrând în corpul tău, îţi transferă un curent de viaţă. Şi toate astea pentru că mecanismul acelei persoane funcţionează bine.

Nu purta măşti, altfel vei produce dereglări în mecanismul tău, blocaje. Există multe blocaje în corpul tău. Omului care îşi înăbuşă mânia i se blochează maxilarele. Toată mânia urcă până la maxilare şi se opreşte acolo. Mâinile i se urâţesc; nu au mişcarea graţioasă a unui dansator din cauză că mânia intră în degete şi se blochează acolo. Ţine minte, mânia are două supape de evacuare: una sunt dinţii, cealaltă sunt degetele. Toate animalele când sunt furioase muşcă cu dinţii, sau sfâşie cu ghearele.

Am o bănuială că mulţi oameni au probleme cu dinţii din cauză că îşi reprimă mânia. Dinţii li se strică din cauză că prea multă energie s-a adunat

acolo şi nu a fost eliberată niciodată. Şi cei care îşi reprimă mânia mănâncă mai mult – oamenii mânioşi mănâncă întotdeauna mai mult pentru că dinţii lor au nevoie de mişcare. Oamenii mânioşi fumează mai mult, vorbesc mai mult, şi asta pentru că maxilarele au nevoie de mişcare pentru a elibera puţină energie. Şi mâinile oamenilor mânioşi se urâţesc, devin noduroase. Dacă energia ar fi eliberată, ar putea deveni mâini frumoase.

Dacă reprimi ceva, în corp există o parte care corespunde emoţiei reprimate. Dacă nu vrei să plângi, ochii îşi pierd lucirea, pentru că e nevoie de lacrimi; ele sunt un fenomen foarte viu. Când plângi din când în când, fă-o ca lumea, lasă lacrimile să curgă în voie, şi ochii ţi se vor curăţa, se vor limpezi, vor redeveni curaţi, tineri şi virgini.

Ochii femeilor sunt mai frumoşi ca ai bărbaţilor pentru că ele plâng.

Ochii femeilor sunt mai frumoşi ca ai bărbaţilor pentru că ele plâng. Bărbaţii şi-au pierdut frumuseţea ochilor pentru că au ideea greşită că bărbaţii nu trebuie să plângă. Dacă un băieţel plânge, toţi care sunt în jurul lui, chiar şi părinţii sar cu gura pe el şi spun: „Ce faci? Eşti fetiţă?". Ce prostie! Dumnezeu le-a dat bărbatului şi femeii aceleaşi glande lacrimale. Dacă bărbatul nu era menit să plângă, n-ar fi avut glande lacrimale – simplu ca bună ziua! De ce şi bărbaţii şi femeile au glande lacrimale? Pentru că ochii au nevoie să plângă, şi e minunat dacă poţi să plângi din toată inima.

Ia aminte, dacă nu poţi să plângi din toată inima, nu poţi nici să râzi, pentru că râsul e cealaltă polaritate. Oamenii care pot să râdă pot şi să plângă; oamenii care nu pot s plângă nu pot nici să râdă. Şi poate ai observat la copii: dacă râd în hohote şi mult, încep să plângă – pentru că râsul şi plânsul sunt două fenomene unite. Am auzit mame la sate spunându-le copiilor: „Nu mai râdeţi atâta, că o să daţi în plâns". Şi e adevărat, pentru că fenomenele nu sunt diferite, aceeaşi energie se mişcă spre polii opuşi. Aşadar, al doilea lucru: nu folosi măşti – fii autentic cu orice preţ. Şi al doilea lucru privitor la autenticitate: rămâi mereu în prezent, pentru că falsitatea vine fie din trecut, fie din viitor. Ce a fost a fost, nu te mai gândi la trecut, nu îl căra ca pe-o povară, pentru că altfel nu te lasă să fii autentic în prezent. Iar viitorul nu a venit încă. Nu-ţi bate capul cu viitorul, altfel acesta va veni în prezent şi îl va distruge. Fii fidel prezentului şi atunci vei fi autentic. A fi aici şi acum înseamnă a fi autentic. Fără trecut, fără viitor – cu totul în prezent. Eternitatea este momentul prezent.

Respectă aceste trei lucruri şi vei deveni sincer până în măduva oaselor. Atunci tot ce vei spune va fi adevărat. În mod obişnuit te gândeşti că trebuie să ai grijă să spui adevărul. Dacă dobândeşti autenticitate, nu e nevoie să îţi impui, să ai grijă să spui adevărul, căci atunci tot ce spui va fi adevărat.

ADEVĂRUL NU E CEVA LOGIC. Eu nu înţeleg prin adevăr o concluzie la care se ajunge prin metode logice, raţionale. Prin adevăr înţeleg autenticitate în a fi, adică să fii aşa cum eşti, cu orice risc, să nu îţi impui să fii ce nu eşti, să nu fii ipocrit. Dacă eşti trist, eşti trist. Ăsta e adevărul în acel moment; nu îl ascunde. Nu afişa un zâmbet fals, pentru că acel zâmbet fals o să producă o scindare în tine. Vei fi împărţit în două – o parte din tine va zâmbi, şi bineînţeles că acea parte va fi neînsemnată, partea însemnată, partea cea mare va rămâne tristă. Acum a apărut o scindare, iar dacă vei continua tot aşa...

Eu nu înţeleg prin adevăr o concluzie la care se ajunge prin metode logice, raţionale. Prin adevăr înţeleg autenticitate în a fi, adică să fii aşa cum eşti, cu orice risc, să nu îţi impui să fii ce nu eşti, să nu fii ipocrit.

Când eşti mânios ţi-e teamă să îţi arăţi mânia, pentru că asta ţi-ar putea strica imaginea; oamenii te cred foarte înţelegător, şi spun că nu te mânii niciodată. Ei apreciază asta, iar aprecierea este foarte măgulitoare pentru eu. Ei bine, manifestarea mâniei ar distruge imaginea frumoasă, aşa că decât să distrugi imaginea preferi să reprimi mânia. Ea fierbe în tine, dar la suprafaţă rămâi înţelegător, bun, politicos, dulce. Astfel apare divizarea. Oamenii o practică toată viaţa lor; divizarea se instalează definitiv. Chiar şi atunci când eşti singur şi nu ai avea de ce să te prefaci, continui să te prefaci; asta a devenit a doua natură. Oamenii nu sunt autentici nici măcar în baie; nici când sunt absolut singuri, nu sunt autentici. A nu fi autentici a devenit un obicei pentru ei, o fac fără să gândească, nedeliberat. Şi cu cât practici mai mult neautenticitatea, distanţa dintre cele două părţi ale tale se măreşte tot mai mult. Când prăpastia devine de netrecut, se numeşte schizofrenie. Schizofrenia este o boală mentală gravă; eşti două persoane în loc de una. Însă toţi oamenii sunt divizaţi în fiinţa lor, aşa că diferenţa dintre schizofrenici şi normali e numai de grad. Diferenţa nu constă în calitate ci numai în cantitate.

Prin adevăr eu înţeleg să nu te prefaci. Fii exact aşa cum eşti. Dacă într-un moment eşti trist, fii trist. Dacă în momentul următor eşti fericit, nu e nevoie să continui să fii trist, doar pentru că ai fost învăţat să fii consecvent. Ori tu aşa faci. Dacă eşti trist şi dintr-o dată tristeţea dispare, nu râzi imediat, pentru că ce vor crede oamenii? Eşti nebun? Doar cu o clipă în urmă erai trist, iar acum râzi? Numai nebunii sau copiii mici fac asta. Aşa că trebuie să aştepţi o anumită situaţie în care să te poţi relaxa treptat, să zâmbeşti şi apoi să râzi. Trebuie să existe o trecere gradată între tristeţe şi râs. Şi toate astea se întâmplă din ideea prostească de a fi consecvent. Fiecare moment e în felul lui, nu e nevoie să fie consecvent cu un altul. Viaţa e un flux, e un râu: ea îşi schimbă continuu stările de spirit. Aşa că nu trebuie să-ţi faci griji în privinţa consecvenţei. Cel care e preocupat de consecvenţă, care ţine cu dinţii de ea, devine neautentic, pentru că numai minciunile pot fi consecvente. Adevărul se schimbă mereu. Adevărul are contradicţiile lui, şi tocmai asta e bogăţia adevărului, vastitatea lui, frumuseţea lui.

Şi nu uita: fiecare moment are realitatea lui atomică, fără legătură cu momentul trecut, fără legătură cu momentul viitor.

Dacă eşti trist, fii trist – fără condamnări, fără evaluări dacă e bine sau rău. Nu e vorba de bine sau rău, e pur şi simplu o stare de fapt. Şi când pleacă, las-o să plece. Zâmbeşte fără să te simţi vinovat că doar cu o clipă în urmă erai trist şi acum zâmbeşti. Nu aştepta ca mai întâi cineva să spună o glumă, nu aştepta ca mai întâi cineva să spargă gheaţa, ca apoi să poţi să zâmbeşti. Nu aştepta momentul potrivit să zâmbeşti. Asta e ipocrizie. Când eşti fericit, fii fericit; nu ai de ce să te prefaci că eşti altfel decât eşti de fapt.

Şi nu uita: fiecare moment are realitatea lui atomică, fără legătură cu momentul trecut, fără legătură cu momentul viitor. Fiecare moment e atomic. Momentele nu vin într-o succesiune, unul după altul, nu sunt lineare. Fiecare moment are felul lui de a fi, şi în acel moment aia trebuie să fii, nimic altceva. Asta se înţelege de fapt prin adevăr.

Adevărul înseamnă autenticitate, adevărul înseamnă sinceritate. Adevărul nu e ceva logic. E o stare psihică de a fi conform cu realitatea – nu conform cu vreun ideal, pentru că dacă urmăreşti un ideal devii fals. Dacă te gândeşti că a fi ca un Buddha înseamnă a fi autentic, n-ai să fii niciodată autentic, pentru că

nu eşti un Buddha, ci doar îţi impui să fii un Buddha. Poţi să stai ca Buddha, poţi să devii aproape ca o statuie de marmură, dar în adâncul tău vei rămâne acelaşi. Buddha va fi doar o postură. Şi dacă ai un ideal, nu poţi să fii conform cu momentul, pentru că trebuie să imiţi idealul.

Omul autentic nu are idealuri. El trăieşte clipă de clipă, de la un moment la altul. El trăieşte mereu în prezent. Îşi respectă întru totul sentimentele, emoţiile, stările de spirit. Şi aşa vreau eu să fie oamenii: autentici, sinceri, plini de respect faţă de sufletul lor.

Ascultă-te pe tine însuţi

Ascultă-ţi întotdeauna sentimentele, nu e nevoie să te uiţi în jur. Uitându-te la oamenii din jur nu poţi să îţi dai seama exact ce se întâmplă cu ei, pentru că feţele lor nu reflectă realitatea, la fel cum nici faţa ta nu reflectă ceea ce simţi în realitate. Înfăţişarea lor exterioară nu e interiorul lor, tot aşa cum înfăţişarea ta exterioară nu e interiorul tău.

În asta constă ipocrizia societăţii – să nu îţi arăţi interiorul, să nu îţi arăţi adevărata faţă/Să ţi-o ascunzi. Să o arăţi cuiva foarte intim, şi care te va înţelege. Dar cine este intim? Nici chiar îndrăgostiţii nu îşi arată unul altuia adevărata faţă. Căci, cine ştie, acum se iubesc, dar s-ar putea ca în clipa următoare să nu se mai iubească. Aşa că fiecare se închide în el, devine o insulă.

Nu te uita la alţii, uită-te la tine. Şi, cu orice risc, lasă să iasă la suprafaţă ce e în tine. Nu există risc mai mare ca reprimarea. Dacă îţi reprimi sentimentele, îţi vei pierde toată pofta de viaţă, tot entuziasmul. Îţi vei pierde toată viaţa, dacă vei continua să-ţi reprimi emoţiile. Reprimarea e toxică, îţi otrăveşte fiinţa.

Ascultă-ţi inima, şi indiferent ce e acolo, scoate la suprafaţă. În scurtă vreme îţi va fi foarte uşor să o faci, vei deveni priceput, şi îţi va plăcea. Şi o dată ce ştii cum e să fii autentic, n-ai să mai vrei niciodată să fii fals, pentru că autenticitatea e foarte frumoasă. Continui să decizi să fii fals pentru că n-ai simţit niciodată gustul realului. Realul a fost reprimat încă din copilărie, ai fost învăţat să-l reprimi chiar înainte de a şti ce e, şi ai continuat să-l reprimi inconştient, mecanic.

Fii conform cu tine însuţi – altă posibilitate nu există. Trebuie să fii responsabil faţă de fiinţa ta. Eşti răspunzător de fiinţa ta, şi Dumnezeu nu o să te întrebe de ce nu eşti altcineva.

Problema e cum să fii tu însuţi. Şi dacă poţi s-o rezolvi; toate celelalte probleme nu mai contează. Atunci viaţa e un mister frumos care trebuie trăit, nu o problemă de rezolvat.

Ai încredere în tine

Încrederea este posibilă numai dacă mai întâi ai încredere în tine. Lucrul esenţial trebuie să se întâmple mai întâi în tine. Dacă ai încredere în tine, poţi să ai încredere şi în mine, poţi să ai încredere în oameni, poţi să ai încredere în existenţă. Dacă însă nu ai încredere în tine, nu ai încredere în nimeni şi nimic.

Iar societatea distruge încrederea chiar de la rădăcină. Ea nu te lasă să ai încredere în tine. Te învaţă alte feluri de încredere – încrederea în părinţi, încrederea în biserică, încrederea în stat, încrederea în Dumnezeu şi aşa mai departe. Dar încrederea de bază este distrusă complet. Iar toate celelalte tipuri de încredere sunt false, nu au cum să nu fie false. Toate celelalte tipuri de încredere sunt doar flori de plastic. Nu ai rădăcini adevărate din care să crească flori adevărate.

Societatea distruge încrederea în sine în mod deliberat, intenţionat, pentru că omul care are încredere în el este periculos pentru societate.

Societatea distruge încrederea în sine în mod deliberat, intenţionat, pentru că omul care are încredere în el este periculos pentru societate – o societate care se bazează pe sclavie, o societate care a investit prea mult în sclavie. Omul care are încredere în sine este un om independent. Nu poţi să faci preziceri cu privire la el, este imprevizibil, acţionează în felul lui. Viaţa lui e libertatea. El are încredere în ce simte, în ce iubeşte, şi încrederea lui este extraordinar de intensă şi adevărată. Încrederea lui e vie şi autentică. Şi e gata să rişte totul pentru încrederea lui, dar numai când o simte, numai când e adevărată, numai când îi mişcă inima, numai când îi stimulează inteligenţa şi iubirea, altfel nu. Nu poţi să-i impui nici un fel de credinţă.

Această societate se bazează pe credinţă. Toată structura ei se bazează pe autohipnoză, pe crearea de roboţi şi maşini, nu de oameni. Ea are nevoie de oameni dependenţi, atât de dependenţi încât simt permanent nevoia de

a fi tiranizaţi, atât de dependenţi încât îşi caută tiranii, un Adolf Hitler, un Mussolini, un Iosif Stalin, un Mao Tzedong. Am transformat acest pământ, acest frumos pământ într-o mare închisoare. Câţiva oameni setoşi de putere au redus întreaga omenire la o gloată. Omul e lăsat să existe numai dacă face compromisuri cu tot felul de prostii.

Ei bine, să-i spui unui copil să creadă în Dumnezeu e o prostie, o mare prostie – nu pentru că Dumnezeu nu există, ci fiindcă, mic cum e, copilul nu a simţit încă setea, dorinţa. El nu e pregătit încă să plece în căutarea adevărului, a adevărului absolut al vieţii. Nu e încă suficient de matur să cerceteze realitatea existenţei. Acea poveste de iubire se va întâmpla într-o zi, dar numai dacă nu i se impune nici o credinţă. Dacă e convertit înainte de a-i fi apărut setea de a explora şi a cunoaşte, îşi va trăi întreaga viaţă într-un mod fals, va duce o pseudoviaţă.

Da, va vorbi despre Dumnezeu, pentru că i s-a spus că Dumnezeu există. I s-a spus asta în copilărie, de către oameni care aveau autoritate în faţa lui – părinţii, preoţii, învăţătorii. Aşa i s-a spus şi a trebuit să accepte; era o chestiune de supravieţuire. Nu putea să-şi contrazică părinţii, pentru că fără ei nu ar fi putut trăi. Era prea riscant să spună nu, a trebuit să spună da. Dar da-ul lui nu era autentic. Cum să fi fost autentic? A spus da numai ca să supravieţuiască. Nu a fost transformat într-o persoană religioasă, ci într-un diplomat, într-un politician. Potenţialul lui de a deveni o fiinţă autentică a fost sabotat. I s-a distrus însăşi posibilitatea de a fi inteligent, pentru că inteligenţa apare numai când apare dorinţa de a cunoaşte. Acum dorinţa nu va apărea, pentru că înainte ca întrebarea să fi pus stăpânire pe sufletul lui, răspunsul a fost deja dat. Înainte să-i fie foame, i s-a dat cu de-a sila să mănânce. Acum, fără foame, această hrană băgată forţat nu poate fi digerată; nu există foamea care s-o digere. De asta oamenii trăiesc ca nişte ţevi prin care viaţa trece ca mâncarea nedigerată.

Trebuie să fii foarte răbdător cu copiii, foarte atent să nu spui ceva care le-ar putea împiedica inteligenţa să sosească, să nu-i converteşti în creştini, hinduşi şi mahomedani. Ai nevoie de foarte multă răbdare. Într-o zi se întâmplă minunea – copilul singur începe să întrebe. Nici atunci nu trebuie să-i oferi răspunsuri de gata. Răspunsurile de gata nu ajută pe nimeni; sunt seci şi stupide. Ajută-l să devină mai inteligent. Decât să-i oferi răspunsuri, mai bine oferă-i situaţii şi provocări pentru ca inteligenţa să i se ascută şi să întrebe mai adânc, astfel încât întrebarea să pătrundă chiar în miez, astfel încât întrebarea să devină o chestiune de viaţă şi moarte.

Dar lucrul acesta nu e permis. Părinţilor le e foarte frică, societăţii îi e foarte frică. Dacă copiii sunt lăsaţi să rămân liberi, cine ştie ce se poate întâmpla. S-ar putea să nu intre în turma căreia îi aparţin părinţii, s-ar putea să nu meargă niciodată la biserică – protestantă, catolică sau de care o fi. Cine ştie ce o să se întâmple când copiii o să fie inteligenţi şi pe cont propriu? Nu vor mai putea fi controlaţi. Iar societatea găseşte întruna politici de a controla pe toată lumea, de a stăpâni sufletul tuturor.

De asta primul lucru pe care trebuie să îl facă este să distrugă încrederea încrederea copilului în el însuşi. Trebuie să-l facă să tremure şi să-i fie frică. O dată ce tremură, e controlabil. Dacă are încredere în el, nu poate fi controlat. Dacă are încredere în el se va afirma, va face ceea ce trebuie, şi numai ce vrea el. Nu va face niciodată ce vrea altcineva. Nu va fi niciodată imitator, nu va fi niciodată o persoană fadă, moartă. Va fi atât de viu, va pulsa de viaţă atât de tare încât nimeni nu va putea să îl controleze.

Distruge-i încrederea şi l-ai castrat. I-ai luat puterea; acum va fi veşnic neputincios, va avea veşnic nevoie să fie dominat de cineva, să fie dirijat şi comandat. Acum va fi un soldat bun, un cetăţean bun, un naţionalist bun, un creştin sau mahomedan sau hindus bun.

Da, va fi toate aceste lucruri, dar nu va fi un individ adevărat. Nu va avea rădăcini, va fi dezrădăcinat toată viaţa lui. Va trăi fără rădăcini, iar să trăieşti fără rădăcini înseamnă să trăieşti în suferinţă, înseamnă să trăieşti în iad. Un copac are nevoie de rădăcini în pământ; omul e tot un copac care are nevoie de rădăcini în existenţă, altfel va duce o viaţă foarte mărginită, lipsită de inteligenţă.

Zilele trecute am citit o poveste:

Trei chirurgi, vechi prieteni, s-au întâlnit în vacanţă. Stând pe plajă, la soare, au început să se laude. Primul a spus:

– A venit la mine un bărbat care îşi pierduse ambele picioare în război. I-am pus picioare artificiale şi s-a întâmplat o minune. Acum a devenit unul dintre cei mai mari alergători din lume! Există toate şansele ca la următoarea olimpiadă să ia medalia de aur.

Al doilea a spus:

– Asta-i nimic! La mine a fost adusă o femeie care a căzut dintr-o clădire cu treizeci de etaje; avea faţa complet zdrobită. I-am făcut operaţie plastică. Chiar zilele trecute am aflat din ziare că a câştigat concursul mondial de frumuseţe.

Al treilea era un om modest. Tăcea. Ceilalţi doi s-au uitat la el şi l-au întrebat:

– Tu ce ai făcut în ultimul timp? Ce e nou?

Omul a spus:

– Nu mare lucru... ba, mai mult, n-am voie să vorbesc despre asta.

Ambii lui colegi au devenit şi mai curioşi. Au spus:

– Dar suntem prieteni, poţi să ne spui şi îţi vom păstra secretul. Nu-ţi fie grijă, nu o să răsufle.

Aşa că bărbatul a spus:

– Bine, dacă aşa spuneţi voi, fie! A fost adus la mine un bărbat; îşi pierduse capul într-un accident de maşină. N-am ştiut ce să fac. Am dat fuga în grădină să-mi adun minţile, să mă gândesc ce să fac şi, deodată, ochii mi-au căzut pe o varză. Negăsind nimic altceva, am transplantat varza în locul capului. Şi ştiţi ce? Omul acela a ajuns preşedintele Statelor Unite!

•

Poţi să distrugi copilul; totuşi, el poate să ajungă preşedintele Statelor Unite. Există toate şansele să ai succes fără inteligenţă. De fapt, e mai greu să devii om de succes cu inteligenţă, fiindcă omul inteligent este inventiv. El e întotdeauna înaintea vremii sale, e nevoie de timp să fie înţeles.

Nu spun că omul lipsit de inteligenţă nu poate deveni om de succes, poate deveni renumit – totuşi va rămâne fals.

Omul lipsit de inteligenţă este uşor de înţeles. El se încadrează în tiparele societăţii; societatea are valori şi criterii după care să-l judece. Dar societăţii îi trebuie ani întregi să evalueze un geniu.

Nu spun că omul lipsit de inteligenţă nu poate deveni om de succes, poate deveni renumit – totuşi va rămâne fals. Şi asta e nenorocirea: poţi să devii renumit, dar dacă eşti fals trăieşti în suferinţă. Nu ştii ce binecuvântări revarsă asupra ta viaţa – n-ai să ştii niciodată. Nu ai destulă inteligenţă ca să ştii. Nu vei vedea niciodată extraordinarul miracol care te înconjoară, cu care îţi încrucişezi paşii, în mii de feluri, în fiecare zi. Nu îl vei vedea niciodată pentru că, pentru a-l vedea, ai nevoie de o extraordinară capacitate de a înţelege, de a simţi, de a fi.

Această societate este o societate orientată spre putere. Această societate este încă peste măsură de primitivă, peste măsură de barbară. Câţiva oameni – politicieni, preoţi, profesori – câţiva oameni domină milioane. Şi această societate este condusă în aşa fel încât nici un copil nu e lăsat să aibă inteligenţă.

Este un pur accident că din când în când soseşte un Buddha pe pământ – un pur accident. Cumva, din când în când, un om scapă din ghearele societăţii. Din când în când, un om rămâne neotrăvit de societate. Asta probabil din cauza vreunei erori, vreunei greşeli a societăţii. Altfel societatea reuşeşte să-ţi distrugă rădăcinile, să-ţi distrugă încrederea în tine. Şi o dată ce a făcut asta, niciodată nu mai să mai poţi să ai încredere în cineva.

Odată ce nu eşti capabil să te iubeşti pe tine, nu vei putea niciodată să iubeşti pe cineva.

Odată ce nu eşti capabil să te iubeşti pe tine, nu vei putea niciodată să iubeşti pe cineva. Ăsta este un adevăr absolut, nu există excepţii de la el. Nu poţi să iubeşti pe alţii dacă nu te iubeşti pe tine. Dar societatea condamnă iubirea de sine. Ea spune că asta este egoism, este narcisism.

Da, iubirea de sine poate deveni narcisistă, dar nu neapărat. Ea poate deveni narcisistă dacă nu merge niciodată dincolo de sine, poate deveni egoistă dacă se limitează la sine. Altfel, iubirea de sine este începutul tuturor celorlalte iubiri. Omul care se iubeşte pe sine începe, mai devreme sau mai târziu, să se reverse de iubire. Omul care are încredere în sine are încredere în toţi, chiar şi în cei care o să-l înşele, chiar şi în cei care l-au înşelat deja. Da, are încredere chiar şi în ei, pentru că acum ştie că încrederea e mai de preţ decât orice altceva.

Poţi să înşeli un om, dar în ce poţi să-l înşeli? Poţi să-i iei nişte bani sau altceva. Însă omul care cunoaşte frumuseţea încrederii nu se împiedică de astfel de mărunţişuri. El tot te va iubi, tot va avea încredere în tine. Şi atunci se întâmplă o minune: dacă un om are cu adevărat încredere în tine, este imposibil să îl înşeli, aproape imposibil.

Se întâmplă zilnic şi în viaţa ta. Când ai încredere în cineva, acelui om îi este cu neputinţă să te înşele, să te tragă pe sfoară. Stând pe peron, într-o gară, nu cunoşti persoana care se află lângă tine – e un străin, ţi-e total străin – şi îi spui: „Te rog să te uiţi la bagajul meu, trebuie să mă duc să-mi cumpăr bilet. Te rog să ai grijă de bagajul meu". Şi te duci. Ai încredere într-un om care îţi este total străin. Dar nu se întâmplă aproape niciodată ca acel străin să te înşele. Poate te-ar fi înşelat dacă nu ai fi avut încredere în el.

Încrederea are în ea o magie. Cum poate el să te înşele acum că ai avut încredere în el? Cum să cadă atât de jos? Nu se va ierta niciodată dacă te-ar înşela.

Fiecărui om îi place să se aibă încredere în el. Asta înseamnă respect din partea celeilalte persoane, şi cu atât mai mult cu cât persoana respectivă e un străin. La fel şi în exemplul de mai sus. Nu ai nici un motiv să te încrezi în acel om, şi totuşi o faci. L-ai ridicat pe acel om pe un piedestal foarte înalt, l-ai onorat cu încrederea ta, iar lui îi e aproape imposibil să cadă de la acea înălţime. Nu şi-ar ierta niciodată dacă ar face-o, ar purta toată viaţa povara vinovăţiei sale.

Un om care are încredere în sine ajunge să cunoască frumuseţea acestui lucru

Un om care are încredere în sine ajunge să cunoască frumuseţea acestui lucru – ajunge să ştie că cu cât ai mai multă încredere în tine cu atât înfloreşti mai tare; cu cât eşti mai relaxat, cu atât eşti mai aşezat şi mai senin. Şi e atât de frumos încât începi să ai încredere în tot mai mulţi oameni, pentru că cu cât ai mai multă încredere, cu atât liniştea ta se adânceşte, detaşarea ta pătrunde tot mai adânc, până în miezul fiinţei tale. Şi cu cât ai mai multă încredere, cu atât pluteşti mai sus. Omul care poate să aibă încredere în alţii, mai devreme sau mai târziu va cunoaşte logica încrederii. Şi pe urmă, într-o zi, va avea încredere în necunoscut.

Începe prin a avea încredere în tine însuţi – asta e lecţia de bază, prima lecţie. Începe prin a te iubi pe tine. Dacă tu nu te iubeşti, cine o să te iubească? Însă, ia aminte: dacă te iubeşti *numai* pe tine, iubirea ta va fi foarte săracă.

Un mare mistic evreu, Hillel, a spus: „Dacă tu nu eşti pentru tine, cine o să fie pentru tine?". Şi a mai spus: „Dacă eşti numai pentru tine, ce sens poate să aibă viaţa ta?". Două formulări extrem de semnificative. Ţine minte: iubeşte-te pe tine, pentru că dacă tu nu te iubeşti, nimeni nu te va iubi vreodată.

Nu poţi să iubeşti un om care se urăşte. Iar pe acest pământ nefericit, aproape fiecare om se urăşte, fiecare om se condamnă. Cum să iubeşti un om care are o poziţie acuzatoare faţă de sine? Nu te va crede. Când el însuşi nu se iubeşte, cum îndrăzneşti să-l iubeşti tu? El nu se poate iubi pe sine – cum poţi să-l iubeşti tu? Te va suspecta de vreo înşelătorie, de vreun joc, de vreun interes. Va suspecta că vrei să-l înşeli în numele iubirii. Va fi foarte circumspect, precaut, iar bănuiala lui îţi va otrăvi fiinţa. Dacă iubeşti un om care se urăşte, încerci să-i distrugi ideea despre sine. Şi nimeni nu renunţă uşor la ideea lui despre sine; asta este identitatea lui. Se va lupta cu tine, va căuta să-ţi dovedească faptul că el are dreptate şi tu greşeşti.

Asta se întâmplă în toate relaţiile de iubire – prefer să le numesc aşa-zisele relaţii de iubire. Se întâmplă între fiecare soţ şi soţie, între fiecare bărbat şi femeie, între toţi îndrăgostiţii. Cum să distrugi ideea celuilalt despre sine? Asta este identitatea lui, este eul lui, aşa se cunoaşte el pe sine. Dacă îi iei această idee, nu va mai şti cine este. E prea riscant; nu poate renunţa atât de uşor la ideea lui. Îţi va dovedi că nu merită să fie iubit, că merită doar să fie urât. Şi la fel stau lucrurile cu tine. Şi tu te urăşti; nu poţi să laşi pe nimeni să te iubească. Când cineva vine spre tine cu o energie iubitoare, te faci mic, îţi vine să fugi, îţi e frică. Ştii foarte bine că nu eşti demn de a fi iubit, ştii că numai la suprafaţă pari foarte bun, foarte frumos; în adâncul fiinţei tale eşti urât. Şi dacă îl laşi pe acel om să te iubească, mai devreme sau mai târziu – o să fie mai devreme decât mai târziu – va ajunge să ştie cine eşti în realitate.

Cât timp poţi să te prefaci în faţa unei persoane cu care trăieşti în dragoste? Poţi să te prefaci la piaţă, poţi să te prefaci la Lion's Club sau la Rotary Club zâmbete, numai zâmbete. Poţi să joci un teatru grozav. Dar dacă trăieşti cu o persoană douăzeci şi patru de ore pe zi, e obositor să zâmbeşti. Zâmbetul te oboseşte, pentru că e fals. E doar o mişcare a buzelor, şi buzele obosesc. Cum poţi să fii veşnic dulce? Amăreala ta va ieşi la suprafaţă. De aceea când luna de miere s-a terminat, totul s-a terminat. Amândoi aţi cunoscut realitatea celuilalt, amândoi aţi cunoscut falsitatea celuilalt.

Omului îi e frică să fie intim. Să fii intim înseamnă să laşi la o parte teatrul. Iar tu ştii cine eşti – un om fără valoare, învăţătorii, preoţii, politicienii, toţi ţi-au spus că eşti un om fără valoare, un gunoi. Nimeni nu te-a acceptat vreodată. Nimeni nu ţi-a dat sentimentul că eşti iubit şi respectat, că eşti dorit – că această existenţă îţi va simţi lipsa, că această existenţă nu va mai fi la fel fără tine, că vei lăsa în urma ta un gol. Fără tine, acest univers o să-şi piardă o parte din poezie, o parte din frumuseţe: va lipsi un cântec, va lipsi o notă, va rămâne un gol – nimeni nu ţi-a spus asta.

Şi asta mă străduiesc eu să fac aici: să distrug neîncrederea în tine care ţi-a fost insuflată, să distrug autocondamnarea care ţi-a fost impusă, să ţi le iau şi să-ţi dau sentimentul că eşti iubit şi respectat, iubit de existenţă. Dumnezeu te-a creat pentru că te-a iubit. Te-a iubit atât de mult încât nu a rezistat tentaţiei de a te crea.

Omului îi e frică să fie intim. Să fii intim înseamnă să laşi la o parte teatrul.

Relaxează-te în ființa ta, ești iubit și respectat de către întreg.

Când un pictor pictează, pictează pentru că iubește. Vincent van Gogh a pictat toată viața lui soarele, iubea foarte mult soarele. De fapt, din cauza soarelui a înnebunit. Timp de un an a stat continuu afară pictând soarele arzător. Toată viața lui se învârtea în jurul soarelui. Iar în ziua în care a fost mulțumit că realizase tabloul pe care voise întotdeauna să-l picteze – iar ca să îl facă pe acesta pictase multe altele, de care însă nu fusese mulțumit – în ziua în care a fost mulțumit, în ziua în care a putut spune „Da, ăsta este tabloul pe care am vrut să-l pictez", s-a sinucis pentru că, a spus el: „Munca mea e făcută. Am făcut lucrul pentru care am venit pe lume. Destinul meu s-a împlinit, acum nu mai are rost să trăiesc".

Și-a dedicat întreaga viață unei anumite picturi. Trebuie să fi fost îndrăgostit nebunește de soare. S-a uitat la soare atât de mult încât și-a distrus ochii, vederea, și a înnebunit. Când un poet compune o poezie e pentru că o iubește. Dumnezeu te-a pictat, te-a cântat, te-a dansat. Dumnezeu te iubește! Dacă nu vezi nici un sens în cuvântul *Dumnezeu*, numește-l existență, numește-l întreg. Existența te iubește, altfel nu ai fi aici.

Relaxează-te în ființa ta, ești iubit și respectat de către întreg. De asta întregul respiră în tine, pulsează în tine. O dată ce simți respectul extraordinar, iubirea întregului și încrederea lui în tine, vei începe să prinzi rădăcini în ființa ta. Vei avea încredere în tine. Și numai atunci vei putea să ai încredere în mine, numai atunci vei putea să ai încredere în prietenii tăi, în copiii tăi, în partenerul tău de viață. Numai atunci vei putea să ai încredere în copaci și în animale și în stele și în lună. Atunci nu va mai fi o problemă de a avea încredere în asta sau în aia; vei avea încredere pur și simplu. Iar a avea încredere înseamnă să fii religios.

Asta înseamnă *sannyas*. *Sannyas* înseamnă să desfaci tot ce a făcut societatea. Nu întâmplător preoții sunt împotriva mea, politicienii sunt împotriva mea, părinții sunt împotriva mea, întregul sistem e împotriva mea. Înțeleg foarte bine logica. Eu încerc să desfac ce au făcut ei. Sabotez întregul sistem al acestei societăți sclavagiste.

Mă străduiesc să creez rebeli, iar începutul rebelului este să aibă încredere în sine. Dacă pot să te fac să ai încredere în tine, te-am ajutat. Nu mai e nevoie de nimic, tot restul vine de la sine.

Intimitatea cu alţii
– paşii următori –

Atunci când doi îndrăgostiţi sunt cu adevărat deschişi unul faţă de celălalt, când nu se tem unul de celălalt şi nu ascund nimic unul de celălalt, înseamnă că sunt intimi. Intimitatea asta înseamnă. Când fiecare poate să spună tot ce gândeşte fără să-i fie teamă că celălalt se va simţi jignit sau rănit, înseamnă că între ei există intimitate. Dacă însă crede că celălalt se va simţi jignit, atunci intimitatea nu e destul de adâncă. Atunci e un fel de aranjament care poate fi rupt de orice. Dar când doi îndrăgostiţi consideră că nu au nimic de ascuns şi pot să spună totul, iar încrederea a ajuns la o astfel de adâncime încât fiecare ştie ce gândeşte celălalt, fără să fie nevoie de cuvinte, cei doi devin intimi.

Lasă-te văzut

Viaţa e un pelerinaj, şi dacă nu ajungi la iubire rămâne un pelerinaj în care nu ajungi nicăieri. Se învârteşte în cerc, fără să vină vreodată momentul împlinirii, momentul în care poţi să spui: „Am ajuns. Mi-am îndeplinit misiunea. Sămânţa s-a împlinit în floare". Iubirea este ţelul, viaţa este călătoria. Iar o călătorie fără ţel este menită să fie haotică. Nu va avea nici o direcţie precisă. Azi mergi spre nord, mâine mergi spre sud. Dacă ţelul nu e clar, vei rămâne o bucată de lemn care pluteşte pe apă. Ţelul trebuie să fie clar. Poate să fie o stea foarte îndepărtată, asta nu are nici o importanţă, dar steaua trebuie să existe. Nu are nimic dacă e foarte îndepărtată, important e să existe. Dacă privirea ta rămâne concentrată asupra ei, atunci călătoria de zece mii de mile nu e o călătorie lungă. Dacă te mişti în direcţia cea bună, atunci chiar şi cea mai lungă călătorie nu e o problemă. Dar dacă te deplasezi într-o direcţie greşită, sau dacă nu te deplasezi în nici o direcţie, sau te deplasezi în toate direcţiile laolaltă, atunci viaţa intră în colaps. Asta este nevroza – un colaps al energiei: nu ştii unde să te duci, ce să faci, ce să fii. Faptul că nu ştii

ce e cu tine lasă un gol înăuntru, o rană, o gaură neagră din care va apărea în mod constant frica. De asta oamenii trăiesc tremurând de frică. Oricât ar ascunde acest lucru, oricât l-ar acoperi, adevărul rămâne: trăiesc în frică. De asta oamenilor le e frică să fie intimi cu cineva – intimitatea, apropierea prea mare i-ar putea permite celuilalt să vadă gaura neagră din ei.

Cuvântul *intimitate* provine din cuvântul latinesc *intimum*. *Intimum* înseamnă interior, miez. Dacă nu ai ceva acolo, nu poţi să fii intim cu nimeni.

Intimum înseamnă interior, miez. Dacă nu ai ceva acolo, nu poţi să fii intim cu nimeni.

Nu îţi permiţi să fii intim, de teamă că celălalt o să vadă gaura, rana care musteşte de puroi. O să vadă că nu ştii cine eşti, că nu ştii încotro mergi, că nu îţi auzi nici măcar propriul cântec, că viaţa ta e un haos, nu un cosmos. De aici frica de intimitate.

Până şi îndrăgostiţii devin rareori intimi. Iar relaţia bazată doar pe sexualitate nu înseamnă intimitate. Intimitatea nu se limitează la orgasmul sexual – acesta e ceva periferic, poate să existe sau poate să nu existe. Intimitatea e o cu totul altă dimensiune. Ea îi permite celuilalt să intre în tine, să te vadă aşa cum te vezi tu însuţi – îi permite celuilalt să te vadă din lăuntrul tău, îl invită în miezul fiinţei tale. În lumea modernă, intimitatea e pe cale de dispariţie. Nici chiar îndrăgostiţii nu sunt intimi. Prietenia este acum doar un cuvânt, a dispărut. Motivul? Motivul e că nu există nimic de împărţit. Cine vrea să-şi împartă sărăcia lăuntrică? Aşa că fiecare se preface: „Sunt bogat, ştiu ce fac, ştiu încotro merg".

Nu eşti pregătit şi nu eşti destul de curajos să te deschizi, să-ţi arăţi haosul lăuntric, şi să fii vulnerabil. Ţi-e frică de faptul că cellalt ar putea exploata asta. Văzând că eşti un haos, celălalt ar putea să te domine. Văzând că nu eşti stăpânul fiinţei tale şi că ai nevoie de un stăpân, celălalt ar putea deveni el stăpânul. Şi lucrul ăsta este valabil pentru toţi. Toţi caută să se apere, astfel încât nimeni să nu le cunoască neajutorarea lăuntrică; altfel ar putea fi exploataţi. În această lume, exploatarea e la ordinea zilei.

Iubirea este ţelul. Şi o dată ce ţelul e clar, începi să te îmbogăţeşti lăuntric. Rana dispare şi devine o floare de lotus; rana se transformă într-o floare de lotus. Ăsta e miracolul iubirii, magia iubirii. Iubirea este cea mai mare forţă alchimică din lume. Cei care ştiu să o folosească pot să atingă cea mai înaltă culme, numită Dumnezeu. Cei care nu ştiu să o folosească se târăsc în

continuare prin cotloanele întunecoase ale existenței; ei nu ajung niciodată pe culmile însorite ale vieții.

Nevoia de intimitate

Ființa are două fețe, cea exterioară și cea interioară. Fața exterioară poate fi publică, cea interioară nu. Dacă faci publică fata interioară, îți pierzi sufletul, îți pierzi fața originală. Și atunci vei trăi ca și cum nu ai avea ființă interioară. Viața va fi searbădă, inutilă. Asta li se întâmplă celor care duc o viață publică politicienilor, actorilor de film. Devenind persoane publice, își pierd complet ființa interioară; nu știu cine sunt în afară de ce spune publicul despre ei. Depind de părerea altora, nu au simțul propriei lor ființe.

Una dintre cele mai renumite actrițe, Marilyn Monroe, s-a sinucis, și psihanaliștii s-au tot străduit să înțeleagă motivul. Era una dintre cele mai frumoase femei care au existat vreodată, una dintre cele mai de succes femei. Chiar și președintele Statelor Unite, J. F. Kennedy, a fost îndrăgostit de ea, și milioane de oameni o iubeau. Avea totul, mai mult de atât nu se putea.

Însă era persoană publică și o știa. Chiar și în intimitate îi spunea președintelui Kennedy „Domnule președinte" – de parcă ar fi făcut dragoste cu o instituție, nu cu un bărbat.

Ea era o instituție. Încetul cu încetul și-a dat seama că nu avea nimic privat, numai al ei. Totul era expus, la vedere. Părerea mea este că s-a sinucis pentru că numai asta îi rămăsese să facă în mod secret. Totul era public; sinuciderea era singurul lucru pe care putea să-l mai facă singură, ceva absolut intim și secret. Persoanele publice sunt deseori tentate să se sinucidă, pentru că numai prin sinucidere pot avea o străfulgerare a ceea ce sunt.

Ființa are două fețe, cea exterioară și cea interioară. Fața exterioară poate fi publică, cea interioară nu.

Tot ce e frumos e interior, iar interiorul înseamnă intimitate. E interesant de observat că atunci când fac dragoste, femeile închid ochii. Știu ele ceva. Bărbatul face dragoste cu ochii deschiși; rămâne un privitor. Nu se dăruiește total. Rămâne un voyeur, de

Ce se întâmplă pe întuneric? Pe întuneric, toate celelalte dispar, pentru că nu vezi.

parcă altcineva face dragoste şi el se uită, de parcă urmăreşte o scenă de dragoste la televizor. Dar femeia închide ochii pentru că se armonizează mai delicat cu interiorul. Pentru ea, iubirea are un cu totul alt parfum.

Fă următorul lucru: deschide într-o seară robinetele de la baie, lasă apa să curgă în cadă, apoi stinge şi aprinde lumina. Pe întuneric vei auzi mai clar cum curge apa, zgomotul va fi puternic, distinct. Când lumina va fi aprinsă, zgomotul îşi va pierde din intensitate. Ce se întâmplă pe întuneric? Pe întuneric, toate celelalte dispar, pentru că nu vezi. Sunteţi acolo numai tu şi zgomotul apei. De asta în toate restaurantele bune lumina puternică este evitată. Restaurantele sunt luminate cu lumânări. Într-un restaurant luminat cu lumânări simţi mai bine gustul mâncării pentru că, lumina nefiind puternică, simţul văzului slăbeşte şi gustul devine simţul dominant.

În chiar prima propoziţie din *Metafizică*, Aristotel spune că văzul este principalul simţ al omului. Nu este – de fapt, văzul a devenit prea dominator. A monopolizat întreaga fiinţă, şi a distrus toate celelalte simţuri. Platon, profesorul lui Aristotel, spune că simţurile au o ierarhie – în vârf este văzul, iar ultimul pe scara ierarhică este pipăitul. Nu are deloc dreptate. Nu există nici o ierarhie. Toate simţurile sunt la acelaşi nivel, şi aşa trebuie să fie.

Dar tu trăieşti cu ochii: optzeci la sută din viaţa ta se orientează după ochi. Nu trebuie să fie aşa; trebuie restabilit echilibrul. Pipăitul, de exemplu, are ceva ce ochii nu pot oferi. Ca să vezi diferenţa, pipăie persoana pe care o iubeşti pe lumină puternică, şi pipăi-o şi pe întuneric. Pe întuneric, corpul se dezvăluie, pe lumină puternică, se ascunde.

Ai văzut picturile lui Renoir cu trupuri de femei? Au ceva miraculos în ele. Mulţi pictori au pictat trupul de femeie, dar nu se compară cu Renoir. Care e diferenţa? Toţi ceilalţi pictori au pictat trupul de femeie aşa cum se arată el ochilor. Renoir l-a pictat aşa cum se simte la pipăit, astfel că picturile lui aveau căldură şi viaţă.

Când pipăi, se întâmplă ceva foarte aproape. Când priveşti, ceva e departe. Pe întuneric, în secret, în intimitate se dezvăluie ceva care nu se poate dezvălui sub ochii tuturor, pe tarabă. Alţii se uită, sunt atenţi; ceva în tine se strânge, nu poate să înflorească. E ca şi cum ai pune sămânţa pe pământ, la vedere, ca

să se uite toţi la ea. Nu va încolţi niciodată. Trebuie aruncată adânc în uterul pământului, în întunericul adânc unde nu o vede nimeni, şi va încolţi, şi din ea va creşte un copac mare.

Aşa cum seminţele au nevoie de întuneric şi intimitate în pământ, toate relaţiile care sunt adânci şi intime rămân lăuntrice. Ele au nevoie de intimitate, de un loc în care să existe numai doi. Apoi vine un moment când chiar şi cei doi se dizolvă şi există numai unul.

Doi îndrăgostiţi care sunt în armonie adâncă unul cu celălalt se dizolvă.

Doi îndrăgostiţi care sunt în armonie adâncă unul cu celălalt se dizolvă. Rămâne numai unul. Respiră concomitent, există concomitent. Acest lucru n-ar fi posibil dacă ar exista observatori. Aşa că tot ce e frumos, tot ce e profund se întâmplă pe întuneric.

În relaţiile dintre oameni este nevoie de intimitate. Discreţia are motiv să existe. Să nu uiţi niciodată că a fi complet deschis în viaţă e o mare prostie. E ca şi cum ţi-ai întoarce buzunarele pe dos. Nu e nimic rău în a fi deschis, dar nu deschis întru totul, nu deschis în toate.

Nu spun să te mişti veşnic în întuneric. Lumina are frumuseţea ei şi raţiunea ei. Dacă sămânţa rămâne veşnic în întuneric, şi nu ajunge niciodată să primească dimineaţa lumina soarelui, va muri. Are nevoie de întuneric să încolţească, să prindă putere, să renască, şi apoi trebuie să iasă la suprafaţă şi să înfrunte lumea şi lumina şi ploaia şi vântul. Trebuie să accepte provocarea exteriorului. Dar acea provocare poate fi acceptată numai dacă a prins rădăcini adânc în pământ.

Nu spun să devii escapist. Nu spun să închizi ochii, să te închizi în tine şi să nu mai ieşi niciodată. Spun doar să intri în tine, ca să poţi să ieşi cu energie, cu iubire, cu compasiune. Intră în tine, ca atunci când ai să ieşi să nu fii un cerşetor, ci un rege. Intră în tine, ca atunci când ai să ieşi să ai ceva de împărţit - florile, frunzele. Intră în tine, ca atunci când ai să ieşi să fii mai bogat, nu mai sărac. Şi ori de câte ori te simţi epuizat, nu uita că sursa de energie este în tine. Închide ochii şi intră în tine.

Fă-ţi relaţii exterioare, fă-ţi şi relaţii interioare. Bineînţeles că fără relaţii exterioare nu se poate – te învârteşti în lume, ai relaţii de afaceri, dar ele nu trebuie să fie totul. Au şi ele rolul lor, dar trebuie să mai existe ceva absolut intim şi secret, ceva pe care să-l poţi numi al tău.

Asta i-a lipsit lui Marilyn Monroe. Era o persoană publică, de succes, şi totuşi a fost un eşec total. Când era în culmea succesului şi a faimei, s-a sinucis. De ce s-a sinucis rămâne o enigmă. Avea toate motivele să trăiască; e de neimaginat mai multă faimă, mai mult succes, mai multă frumuseţe, mai multă sănătate, mai multă charismă. Avea totul, şi totuşi îi lipsea ceva. Era pustie în interiorul fiinţei ei. Sinuciderea a fost singura cale de a scăpa de pustiul din ea.

Asta i-a lipsit lui Marilyn Monroe. Era pustie în interiorul fiinţei ei. Sinuciderea a fost singura cale de a scăpa de pustiul din ea.

Poate că nu ai destul curaj să te sinucizi ca Marilyn Monroe. Poate că eşti foarte laş şi te sinucizi foarte lent – s-ar putea să-ţi ia şaptezeci de ani să te sinucizi, dar tot sinucidere va fi. Dacă nu ai ceva în interiorul tău, care nu depinde de ceva din afară, ceva care este numai al tău – o lume, un spaţiu al tău în care să poţi să închizi ochii şi să te mişti, şi să uiţi că mai există şi altceva – te vei sinucide.

Viaţa răsare din acea sursă interioară şi se răspândeşte în exterior. Trebuie să existe un echilibru, eu am fost întotdeauna pentru echilibru. De aceea nu spun că viaţa ta trebuie să fie o carte închisă, nu. Câteva capitole deschise, e în regulă. Şi câteva capitole complet închise, un mister total. Dacă eşti doar o carte deschisă, nu faci decât să stai despuiat în piaţă, sub ochii tuturor. Nu, asta nu se face.

Dacă toată cartea ta e deschisă, vei fi ca ziua fără noapte, ca vara fără iarnă. Unde te vei odihni, unde te vei centra, unde te vei refugia? Unde te vei duce când te vei fi săturat de lume? Unde te vei duce când te vei fi săturat de lume? Unde te vei duce să te rogi şi să meditezi? Nu, jumate-jumate e perfect. Lasă-ţi o jumătate de carte să fie deschisă – deschisă pentru toţi, la dispoziţia tuturor – iar cealaltă jumătate să fie atât de secretă încât numai musafirii de preţ să fie admişi, şi rar, în templul tău. Aşa se cuvine să fie. Dacă mulţimea intră şi iese când vrea, templul nu mai e templu. Poate fi o sală de aşteptare într-un aeroport, dar nu un templu. Lasă numai rar, foarte rar pe cineva să intre în fiinţa ta. Asta este iubirea.

Trăim mereu cu alţii. Din clipa în care copilul părăseşte uterul mamei, nu e niciodată singur – e cu mama, cu familia, cu prietenii, cu oamenii. Cercul cunoştinţelor, prietenilor, relaţiilor se măreşte tot mai mult, şi în jurul lui se

adună o mulțime de oameni. Asta numim noi viață. Și cu cât avem mai mulți oameni în viața noastră, cu atât mai bogată credem că e viața noastră.

Când începi să intri în tine însuți, toate acele fețe se estompează, toată acea mulțime dispare. Trebuie să-ți iei la revedere de la toți – chiar și de la cel mai bun prieten, de la persoana iubită, de la toată lumea. Și vine un moment în care nici chiar persoana iubită nu poate să fie cu tine. Acela e momentul când intri din nou în același spațiu în care erai când erai în uterul mamei. Dar atunci nu erai obișnuit cu mulțimea, așa că nu te simțeai singur. Copilul era perfect mulțumit în uterul mamei pentru că nu avea mijloc de comparație, totul era bine și frumos. Habar n-avea ce înseamnă să te simți singur, fiindcă nu știa cum e să fii cu alții. Aceea era singura realitate pe care o cunoștea.

Dar acum ai cunoscut mulțimea, relațiile, bucuriile și suferințele relației. Întorcându-te în interior lumea începe să dispară, devine ca un ecran, și curând până și ecoul dispare și te simți total pierdut. Dar asta e doar o interpretare. Dacă mai înaintezi încă puțin, te vei descoperi dintr-o dată – te vei descoperi pentru prima dată. Vei constata cu uimire că erai pierdut în mulțime; acum nu ești pierdut. Erai pierdut în jungla relațiilor, iar acum ai ajuns acasă. După aceea poți să te reîntorci în lume, dar vei fi o cu totul altă persoană.

Vei avea relații, dar nu vei depinde de ele; vei iubi, dar iubirea ta nu va fi o nevoie. Vei iubi, dar nu vei poseda; vei iubi, dar nu vei fi gelos. Iar atunci când iubirea e lipsită de gelozie, de posesivitate, este divină. Atunci vei putea să fii cu oamenii. De fapt, numai atunci vei putea să fii cu oamenii, pentru că știi cine ești.

Fără cunoaștere de sine, orice relație e doar o iluzie. Un joc a două umbre, fără substanță. Asta observ eu mereu: relațiile dintre oameni nu au nimic substanțial. Oamenii leagă relații fiindcă se tem de singurătate. Orice relație e mai bună decât nimic; chiar și dușmănia e în regulă – cel puțin, simți că ești ocupat. Așa-zisa iubire nu e decât un fel de dușmănie, un mod politicos de luptă, de dominare, un mod civilizat de tortură reciprocă.

Așa că trebuie să intri în acest spațiu. Adună-ți curajul și intră în el. Chiar dacă pare foarte trist și singuratic, n-ai de ce să-ți faci griji; trebuie să plătim acest preț. Și o dată ce ajungi la sursa ta, toată treaba se va schimba complet, și vei ieși din ea ca individ. Asta e deosebirea pe care o fac eu între individ și persoană: persoana e un fenomen fals, individul e o realitate. Persoanele, personalitățile sunt măști, umbre; individualitatea înseamnă substanță, este realitate. Și numai indivizii pot să lege relații, pot să iubească – persoanele pot doar să joace jocuri.

Legătură, nu relaţie

Iubirea este o stare în care eşti voios, în care în fiinţa ta e un dans. Ceva în adâncul tău radiază, vibrează, ceva în jurul tău pulsează. Acel ceva ajunge la oameni; ajunge la femei, ajunge la bărbaţi, ajunge la pietre şi la copaci şi la stele.

Când vorbesc despre iubire, vorbesc despre această iubire, o iubire care nu e o relaţie ci o stare de a fi. Să ţii minte mereu: când folosesc cuvântul „iubire", mă refer la o stare de a fi, nu la o relaţie. Relaţia este doar un aspect foarte neînsemnat al iubirii. Dar ideea ta despre iubire este esenţialmente cea de relaţie, ca şi cum asta ar fi totul.

Ai nevoie de relaţie numai pentru că nu poţi să fii singur, nu eşti încă în stare să meditezi. De aceea, meditaţia este o condiţie obligatorie pentru a putea iubi cu adevărat. Trebuie să fii capabil să fii singur, absolut singur, şi totuşi extraordinar de fericit. După aceea poţi să iubeşti. Atunci iubirea nu mai e o nevoie ci o împărtăşire, nu mai e o necesitate. Nu vei mai depinde de oamenii pe care îi iubeşti, vei împărţi cu ei, şi e frumos să împarţi.

Ai nevoie de relaţie numai pentru că nu poţi să fii singur, nu eşti încă în stare să meditezi.

Dar ce se întâmplă în mod obişnuit e că tu nu ai iubire în fiinţa ta, nici persoana pe care crezi că o iubeşti nu are, şi amândoi cereţi unul de la celălalt iubire. Doi cerşetori care cerşesc unul de la altul! De aici lupta, cearta continuă dintre îndrăgostiţi – pe fleacuri, pe lucruri neimportante, pe te miri ce, dar se ceartă întruna.

Cearta de bază este că soţul crede că nu primeşte ce are dreptul să primească, soţia crede că nu primeşte ce e dreptul ei să primească. Soţul crede că a fost înşelat, soţia crede şi ea că a fost înşelată. Unde este iubirea? Nici unul nu vrea să dea, amândoi vor să primească. Şi când amândoi vor să primească, nu primeşte nici unul, şi fiecare se simte în încurcătură, pustiu, încordat.

Fundaţia lipseşte, iar tu ai început să ridici templul fără fundaţie. E de aşteptat să se prăbuşească în orice clipă şi sigur se va prăbuşi. Şi tu ştii de câte ori s-a prăbuşit iubirea ta, şi totuşi continui să faci acelaşi lucru.

Trăieşti foarte inconştient! Nu îţi dai seama ce faci cu viaţa ta şi cu vieţile altora! Mergi înainte mecanic, ca un robot, repetând vechile şabloane, ştiind foarte bine că ai mai făcut asta. Şi ştii şi care a fost mereu rezultatul, şi în adâncul

mimii tale ştii că şi acum o să se întâmple acelaşi lucru, pentru că nu există nici o diferenţă. Te pregăteşti pentru acelaşi rezultat, pentru aceeaşi prăbuşire.

Dacă înveţi ceva din eşecul iubirii, devii mai conştient, înveţi să meditezi. Iar prin meditaţie eu înţeleg capacitatea de a fi fericit singur. Foarte puţini oameni sunt capabili de a fi fericiţi fără nici un motiv – stând pur şi simplu în tăcere şi fiind fericiţi. Alţii îi cred nebuni, pentru că ideea lor despre fericire e că trebuie să vină de la altcineva. Cunoşti o femeie frumoasă şi eşti fericit, sau cunoşti un bărbat frumos şi eşti fericită. Dar să stai singur în camera ta şi să fii fericit? Trebuie să fii nebun, sau să fi păţit ceva! Oamenii te vor bănui că ori nu eşti în toate minţile, ori te-ai drogat.

Dacă înveţi ceva din eşecul iubirii, devii mai conştient, înveţi să meditezi. Iar prin meditaţie eu înţeleg capacitatea de a fi fericit singur.

Da, meditaţia este LSD-ul absolut! Ea îţi dezlănţuie puterile halucinogene. Şi în fiinţa ta apare o mare sărbătoare, devii atât de vesel şi fericit încât nu mai ai nevoie de nici o relaţie. Totuşi, ai legături cu oamenii... şi asta e diferenţa dintre legătură şi relaţie.

Relaţia e un lucru: te agăţi de ea. Legătura e o curgere, un proces. Cunoşti o persoană, iubeşti, pentru că ai atâta iubire de dăruit – şi cu cât dăruieşti mai multă, cu atât ai mai multă. Această ciudat aritmetică a iubirii trebuie înţeleasă: cu cât dăruieşti mai multă, cu atât ai mai multă. Este o regulă exact opusă legilor economice care operează în lumea exterioară. Dacă ai înţeles asta, dacă vrei să ai mai multă iubire şi mai multă bucurie, dăruieşte şi împarte. Şi fii recunoscător persoanei care te lasă să-ţi împarţi bucuria cu ea. Dar asta nu e relaţie; e o curgere ca de râu.

Râul trece pe lângă un copac, îl salută, hrăneşte copacul, îi dă apă... şi îşi continuă drumul, dansează mai departe. Nu se agaţă de copac. Iar copacul nu spune: „Unde te duci? Suntem căsătoriţi! Şi înainte de a mă părăsi, e nevoie de un divorţ, cel puţin de o separare! Unde te duci? Şi dacă aveai de gând să mă părăseşti, de ce ai mai dansat atât de frumos în jurul meu? De ce m-ai hrănit din capul locului?". Nu, copacul îşi scutură florile asupra râului în semn de recunoştinţă adâncă, şi râul îşi continuă drumul. Vine vântul şi dansează în jurul copacului şi pleacă mai departe. Iar copacul dăruieşte vântului parfumul florilor sale.

Asta înseamnă legătură. Dacă omenirea se va maturiza vreodată, iubirea așa va fi: oamenii se vor întâlni, vor împărți și vor pleca mai departe; iubirea nu va fi posesivă, nu va fi dominatoare. Altfel, iubirea devine o luptă pentru putere.

Asumă-ți riscul de a fi autentic

Nici o relație nu se poate dezvolta cu adevărat dacă o ții continuu pe loc. Dacă te tot aperi și te tot păzești, numai masca ta întreține relația, nu tu, centrul tău rămâne singur. Când se întâmplă acest lucru, în relația respectivă există patru persoane, nu două. Două persoane false continuă să se întâlnească, iar cele două persoane reale rămân lumi separate.

Există un risc – dacă ești autentic, nimeni nu știe dacă această relație va fi capabilă să înțeleagă adevărul, autenticitatea, dacă această relație va fi destul de puternică pentru a rezista pe furtună. Există un risc, și de aceea oamenii rămân foarte precauți. Spun lucrurile care trebuie spuse, fac lucrurile care trebuie făcute; iubirea ajunge să semene mai mult sau mai puțin cu o datorie. Dar atunci realitatea rămâne flămândă, esența nu e hrănită. Așa că esența devine din ce în ce mai tristă. Minciunile personalității apasă ca o povară foarte grea esența, sufletul. Riscul este real, și nu există nici o garanție în privința asta, însă eu îți spun că merită să-ți asumi riscul.

Cel mult, relația se poate rupe – cel mult. Dar e mai bine să fiți despărțiți și adevărați, decât împreună și falși, pentru că atunci relația nu o să fie niciodată satisfăcătoare. Din ea nu va rezulta nicicând beatitudine. O să rămâneți flămânzi și însetați, și vă veți târî relația mai departe, așteptând să se întâmple o minune.

Pentru ca minunea să se întâmple trebuie să faci ceva, și asta e să începi să fii autentic, cu riscul că s-ar putea ca relația să nu fie destul de puternică pentru a suporta adevărul – dar în acest caz nici nu merită să întreții această relație. Pentru ca relația să merite, trebuie să treacă acest test cu bine.

Riscă totul pentru adevăr, altfel vei rămâne nemulțumit. Vei face multe lucruri, dar nimic nu ți se va întâmpla cu adevărat. Vei umbla mult, dar nu vei ajunge nicăieri. Tot efortul va fi aproape absurd. Este ca și cum ți-ar fi foame și ai avea fantezii culinare – frumoase, delicioase. Dar fanteziile sunt fantezii, nu sunt reale. Nu poți să te saturi cu mâncare ireală. Poți să te amăgești câteva clipe, poți să trăiești într-o lume de vis, dar visul nu o să-ți dea nimic. Îți va lua multe lucruri, și nu îți va da nimic în schimb.

Timpul pe care îl petreci folosind o personalitate falsă este pur şi simplu irosit; nu se va întoarce niciodată la tine. Aceleaşi momente ar fi putut să fie reale, autentice. Chiar şi un singur moment de autenticitate e mai bun decât o întreagă viaţă de trai neautentic. Aşa că nu-ţi fie frică. Mintea îţi va spune să continui să te agăţi şi să-l aperi şi pe celălalt, să rămâi în siguranţă. Aşa trăiesc milioane de oameni.

Timpul pe care îl petreci folosind o personalitate falsă este pur şi simplu irosit; nu se va întoarce niciodată la tine.

În ultimele sale zile de viaţă, Freud i-a scris o scrisoare unui prieten, în care spunea că din câte observase el în cursul vieţii sale, o concluzie se impunea de la sine, şi anume că oamenii nu pot trăi fără să mintă. Adevărul e periculos. Minciuna e foarte dulce, dar nereală. Minunat! Îi spui întruna nimicuri dulci persoanei iubite, iar ea îţi şopteşte la ureche tot nimicuri dulci. Şi, între timp, viaţa vă alunecă printre degete, şi vă apropiaţi tot mai mult de moarte.

Înainte de a nu fi prea târziu, ţine minte un lucru: iubirea trebuie trăită mainte ca moartea să vină. Altfel vei trăi degeaba, şi toată viaţa ta va fi zadarnică, pustie. Iubeşte până să vină moartea, dar acest lucru este cu putinţă numai prin adevăr. Aşa că fii adevărat. Riscă totul pentru adevăr, şi nu risca niciodată adevărul pentru altceva. Fă din asta legea de bază: chiar dacă trebuie să-mi sacrific viaţa pentru adevăr o voi face, dar adevărul nu îl voi sacrifica pentru nimic în lume. Şi vei cunoaşte o fericire nemaipomenită, binecuvântări nevisate se vor revărsa asupra ta.

O dată ce eşti adevărat, orice e posibil. Dacă eşti fals – doar o faţadă, un paravan, o mască – nimic nu e cu putinţă, fiindcă celor falşi numai lucruri false li se vor întâmpla, celor adevăraţi numai lucruri adevărate.

Cunosc problema, problema tuturor îndrăgostiţilor – în adâncul fiinţei lor se tem. Se tot întreabă dacă această relaţie e destul de puternică pentru a suporta adevărul. Dar de unde să ştii dinainte? Trebuie să intri în problemă şi să afli. De unde să ştii, stând în casă, dacă o să reziste la furtună, iar furtuna e afară? N-ai mai fost în furtună. Du-te şi vezi! Până nu încerci, nu ştii. Du-te şi vezi – poate vei fi înfrânt, dar acea înfrângere te va face mai puternic decât eşti în momentul de faţă.

Dacă o încercare te înfrânge, apo alta şi alta, însuşi faptul că treci prin furtună te va face din ce în ce mai puternic. Va veni o zi când furtuna va fi pur şi simplu o încântare, când vei începe să dansezi în mijlocul furtunii. Atunci furtuna nu îţi va mai fi duşman, ci încă un prilej de a fi.

Ţine minte, prilejul de a fi nu e niciodată confortabil, altfel ar profita de el toată lumea. Prilejul de a fi nu e niciodată convenabil, altfel toată lumea ar fi, fără nici o problemă. Prilejul apare numai atunci când rişti, când înfrunţi pericolul. Iar iubirea este cel mai mare pericol. Ea te solicită total.

Dar să nu uiţi niciodată că falsitatea nu merită – pare să merite, dar nu merită. Numai adevărul merită deşi, la început, pare periculos.

Aşa că nu te teme, înfruntă relaţia. Dacă relaţia supravieţuieşte adevărului, va fi frumoasă. Dacă moare, e tot bine, pentru că se sfârşeşte o relaţie şi acum eşti mai pregătit să intri în altă relaţie, mai adevărată, mai solidă, mai preocupată de ceea ce este esenţial.

Dar să nu uiţi niciodată că falsitatea nu merită – pare să merite, dar nu merită. Numai adevărul merită deşi, la început, pare periculos. Pare că va spulbera totul. Privit din afară, adevărul pare foarte periculos. Dar asta este doar ce se vede din afară. Dacă intri în el, adevărul este singurul lucru frumos. Şi o dată ce îi simţi gustul, o să-l vrei tot mai mult pentru că îţi aduce mulţumire.

Poate ai observat că e mai uşor să fii adevărat, să fii sincer cu străinii. Oamenii care călătoresc cu trenul intră în vorbă cu străinii şi spun lucruri pe care nu le-au spus niciodată prietenilor lor, şi asta pentru că discuţia cu un străin nu implică nimic. După o jumătate de oră ajungi în gară şi cobori, şi uiţi ce ai spus, şi uită şi străinul. Aşa că nu contează ce ai spus. Cu un străin, nu e nimic în joc.

Oamenii care vorbesc cu străinii sunt mai sinceri şi îşi deschid inima. Însă în discuţia cu prietenii, cu rudele – mama, tata, soţul, soţia, fratele, sora – există o inhibiţie inconştientă. „Nu spune asta, s-ar putea să se simtă jignit. Nu fă asta, s-ar putea să nu-i placă. Nu te purta aşa, tata e bătrân, s-ar putea să fie contrariat". Aşa că te controlezi mereu. Încetul cu încetul, adevărul e împins în subsolul fiinţei tale, şi devii foarte isteţ şi viclean, expert în neadevăr. Zâmbeşti fals, spui lucruri frumoase care nu înseamnă nimic. Ai ajuns să te

plictiseşti de prietenul tău sau de tatăl tău, dar continui să spui: „Ce mult mă bucur că te văd!". Iar toată fiinţa ta spune: „Mai lasă-m în pace!". Dar verbal continui să te prefaci. Şi ei fac acelaşi lucru, şi nimeni nu îşi dă seama, pentru că toţi suntem în aceeaşi barcă.

Persoana religioasă este cea care iese din această barcă şi îşi riscă viaţa. „Fie sunt autentic, fie nu sunt deloc. Dar fals nu am să fiu!".

Indiferent de miză, caută să nu fii fals. Relaţia s-ar putea să fie destul de puternică. S-ar putea să suporte adevărul, şi atunci e foarte, foarte frumoasă. Dacă nu poţi să fii sincer cu persoana pe care o iubeşti, atunci cu cine şi unde vei fi sincer? Dacă nu poţi să fii autentic cu persoana pe care crezi că o iubeşti dacă până şi ei îţi este frică să-i dezvălui adevărul, să fii gol-goluţ spiritual în faţa ei, dacă până şi de ea te ascunzi – unde vei găsi locul şi spaţiul în care să fii liber cu desăvârşire?

Iubirea înseamnă ca cel puţin în prezenţa unei persoane să putem fi gol-goluţi. Ştim că ea ne iubeşte, aşa că nu vom fi greşit înţeleşi. Ştim că ea ne iubeşte, aşa că nu are de ce să ne fie frică. Putem să dezvăluim totul. Putem să deschidem larg uşa şi să invităm înăuntru persoana respectivă. Putem să participăm la existenţa celuilalt.

Iubirea înseamnă participare, sau cel puţin cu persoana iubită să nu fii nesincer, neautentic. Nu spun să te duci în piaţă şi să fii sincer, pentru că acest lucru ar crea necazuri inutile. Dar începe cu persoana iubită, apoi cu familia, apoi cu oamenii care sunt departe. Încetul cu încetul vei constata că e atât de frumos să fii sincer încât ai da totul pentru asta. Pe urmă adevărul devine pur şi simplu modul tău de viaţă. Alfabetul iubirii, adevărul, trebuie învăţat cu cei care îţi sunt foarte apropiaţi pentru că ei te vor înţelege.

Învaţă limbajul tăcerii

Legăturile tale sunt toate întâmplătoare, iar când ai o legătură oficială cu cineva, trăncăneşti despre o mie şi unu de lucruri prosteşti fiindcă nimic nu contează, e un mod de a face timpul să treacă.

Dar când începi să te apropii de cineva şi apare intimitatea, chiar şi un singur cuvânt pe care îl rosteşti contează. Atunci nu te mai poţi juca atât de uşor cu cuvintele, pentru că atunci totul are înţeles. Aşa că vor exista intervale de tăcere. La început, eşti stingherit, pentru că nu eşti obişnuit cu tăcerea. Te

Cu străinii sunt multe de spus, cu prietenii nu e nimic de spus.

gândeşti că trebuie să spui ceva, altfel ce o să creadă celălalt?

Atunci când devii intim cu cineva, când există un fel de iubire, apare tăcerea şi nu ai nimic de spus. În realitate, nu e nimic de spus – nimic. Cu străinii sunt multe de spus, cu prietenii nu e nimic de spus. Şi tăcerea devine grea, apăsătoare pentru că nu eşti obişnuit cu ea.

Nu ştii ce muzică e tăcerea. Cunoşti doar un singur mod de a comunica, şi acela e cu mintea. Nu ştii să comunici cu inima, de la inimă la inimă, în tăcere. Nu ştii să comunici doar fiind acolo, prin prezenţa ta.

Creşti, şi vechiul model de comunicare nu mai corespunde. Va trebui să găseşti alte moduri de comunicare, nonverbale. Cu cât eşti mai matur, cu atât ai mai multă nevoie de comunicarea nonverbală.

Ai nevoie de un limbaj, pentru că nu ştii să comunici. Când ajungi să ştii să comunici, încetul cu încetul renunţi la limbaj, nu mai ai nevoie de el. Limbajul e doar o metodă de şcoală primară. Adevărata metodă e tăcerea. Aşa că nu adopta o atitudine greşită, altfel te vei opri din creştere. Nimic nu lipseşte când limbajul dispare; asta e o idee greşită. Ceva nou a luat fiinţă şi vechiul şablon nu mai ajunge ca să-l cuprindă. Creşti, şi îmbrăcămintea îţi rămâne scurtă. Nu e vorba că lipseşte ceva; ceva se adaugă la tine în fiecare zi.

Cu cât meditezi mai mult, cu atât vei iubi mai mult şi, în cele din urmă, va veni o clipă când numai tăcerea te va ajuta. Aşa că data viitoare când vei fi cu cineva şi nu veţi comunica prin vorbe, în loc să fii stingher fii fericit. Rămâi tăcut şi lasă tăcerea să comunice.

Ai nevoie de limbaj pentru a stabili o legătură cu oamenii cu care nu ai o relaţie de iubire. Ca să comunici cu oamenii cu care ai o relaţie de iubire nu îţi trebuie un limbaj. Trebuie să redevii inocent ca un copil, şi tăcut. Vor exista şi gesturi, uneori vă veţi zâmbi şi vă veţi ţine de mână, sau veţi tăcea, privindu-vă în ochi, nefăcând nimic. Prezenţele se vor întâlni şi se vor contopi, şi se va întâmpla ceva ce numai voi veţi şti, căci acel ceva nu se întâmplă la suprafaţă, ci undeva în adâncul fiinţei.

Bucur-te de tăcere; simte-i gustul şi savoarea. Curând vei vedea că tăcerea comunică singură, într-un mod mult mai profund, şi că acea comunicare e sacră, pură.

Patru capcane

Oamenii se tem de marea muzică, oamenii se tem de marea poezie, oamenii se tem de intimitatea profundă. Relaţiile de iubire ale oamenilor sunt doar relaţii de suprafaţă. Doi oameni care se iubesc (sau aşa cred ei) nu pătrund adânc unul în celălalt, pentru că fiecăruia îi este teamă că s-ar putea să nu se reflecte în lacul fiinţei celuilalt. Ce se va întâmpla dacă nu se va vedea în acel lac, în acea oglindă a fiinţei celuilalt, dacă oglinda nu va reflecta nimic, va rămâne pustie?

Obiceiul de a reacţiona

Reacţia e din trecut, răspunsul e din prezent. Reacţionezi din vechile şabloane trecute. Cineva te insultă şi, dintr-o dată, vechiul mecanism reintră în funcţiune. Ai fost insultat în trecut şi te-ai purtat într-un anumit fel; acum te porţi tot ca în trecut, în acelaşi fel. Nu răspunzi la această insultă şi la această persoană, ci nu faci decât să repeţi un vechi obicei. Nu te uiţi la această persoană şi la această insultă nouă, ci acţionezi exact ca un robot. Ai în tine un anumit mecanism, apeşi pe buton şi spui „Omul ăsta m-a insultat", şi reacţionezi. Reacţia nu e faţă de situaţia reală, e ceva proiectat din trecut. În acest om vezi trecutul.

Se zice că Buddha stătea sub un copac şi vorbea cu discipolii săi. A venit un om şi l-a scuipat în faţă. Buddha s-a şters şi l-a întrebat pe om: „Ei bine, ce mai urmează? Ce vrei să-mi spui?". Omul s-a cam fâstâcit pentru că nu se aşteptase la aşa ceva – nu se gândise că e posibil să scuipi pe cineva în faţă şi el să te întrebe „Ei bine, ce mai urmează?". Nu mai avusese în trecut o astfel de experienţă. Mai insultase oameni în viaţa lui, şi ei se înfuriaseră şi reacţionaseră. Sau, dacă erau laşi şi molâi, zâmbiseră împăciuitori. Dar Buddha nu era nici una, nici alta – nu era nici furios, nu era nici laş. Spusese sec „Ce mai urmează?". Nu existase nici o reacţie din partea lui.

Discipolii lui Buddha s-au mâniat şi au reacţionat. Cel mai apropiat discipol al său, Ananda, a spus: „Asta e prea de tot, nu putem să tolerăm.

Rămâi cu învăţătura ta, iar noi îi vom arăta acestui om că nu poate să facă ce a făcut. Trebuie pedepsit pentru asta, altfel toată lumea va începe să facă astfel de lucruri".

Buddha a spus: „Tăceţi din gură. El nu m-a jignit, *voi* mă jigniţi. El e nou, un străin. Poate a auzit ceva despre mine de la cineva, şi şi-a făcut o idee despre mine. Nu m-a scuipat pe mine, a scuipat ideea lui despre mine – nu mă cunoaşte deloc, cum să mă scuipe pe mine? Trebuie să fi auzit de la oameni ceva despre mine, că «omul acesta e ateu, e un om periculos care îi abate pe oameni de la drumul lor, un revoluţionar, un corupător». Şi-a făcut o idee despre mine, şi şi-a scuipat propria idee. Dacă vă gândiţi mai bine, şi-a scuipat propria minte. Eu nu fac parte din ea, şi îmi dau seama că acest biet om trebuie să mai fi avut de spus ceva, pentru că scuipatul este un mod de a spune ceva. Există momente când simţi că limbajul e neputincios – momente de iubire profundă, de mânie intensă, de ură, de rugăciune. Există momente intense când limbajul e neputincios şi atunci trebuie să faci ceva. Când eşti foarte îndrăgostit şi săruţi sau îmbrăţişezi persoana iubită, ce faci? Spui ceva. Când eşti furios, foarte furios şi loveşti persoana care te-a înfuriat, o scuipi, spui ceva. Eu îl înţeleg. Trebuie să mai fi avut ceva de spus, de aceea am întrebat «Ce urmează?»".

Omul, care asista la această discuţie, era tare nedumerit. Iar Buddha le-a spus discipolilor săi: „Voi mă jigniţi, pentru că mă cunoaşteţi, sunteţi de ani de zile alături de mine, şi totuşi reacţionaţi". Nedumerit, derutat, omul s-a dus acasă. Nu a putut să doarmă toată noaptea. Experienţa trăită îl obseda. Nu putea să-şi explice ce se întâmplase. Tremura tot şi transpira. Nu mai întâlnise în viaţa lui un astfel de om; îi spulbera toată mintea şi tot trecutul.

În dimineaţa următoare s-a întors la locul respectiv. S-a aruncat la picioarele lui Buddha. Buddha l-a întrebat iarăşi: „Ce urmează? Şi acesta e un mod de a spune ceva ce nu poate fi spus în cuvinte. Când vii şi îmi atingi picioarele îmi spui ceva ce nu poate fi spus în mod obişnuit, căci cuvintele sunt prea sărace". S-a întors spre Ananda, şi i-a spus: „Uite, omul acesta este iar aici, îmi spune ceva. Acest om are emoţii profunde".

Omul s-a uitat la Buddha şi a spus: „Iartă-mă pentru ce am făcut ieri".

Buddha a spus: „Să te iert? Dar eu nu sunt acelaşi om, omul pe care l-ai scuipat. Gangele curge mai departe, nu e niciodată acelaşi Gange. Fiecare om e un râu. Omul pe care l-ai scuipat nu mai este aici – semăn cu el, dar nu sunt acelaşi. În aceste douăzeci şi patru de ore s-au întâmplat multe! Râul a curs mult. Aşa că nu pot să te iert, pentru că nu îţi port pică, nu am de ce... Şi tu

ești altul. Nu ești același om care a venit ieri, pentru că omul acela era mânios. Îl a scuipat, iar tu te înclini la picioarele mele, îmi atingi picioarele – cum să fii același om? Nu ești același, așa că să uităm de asta. Cei doi oameni – omul care a scuipat și omul care a fost scuipat – nu mai sunt. Vino mai aproape. Să vorbim despre altceva".

Acesta este răspuns.

Reacția e din trecut. Dacă reacționezi din vechile obiceiuri, din minte, înseamnă că nu răspunzi. Ca să răspunzi trebuie să fii total viu în această clipă, aici și acum. Răspunsul e un fenomen frumos, înseamnă viață. Reacția e moartă, urâtă, putrezită, e un cadavru. Nouăzeci și nouă la sută din timp reacționezi și zici că răspunzi. Rareori ți se întâmplă în viață să răspunzi, dar atunci când se întâmplă se deschide ușa necunoscutului.

În fiecare clipă te naști din nou. În fiecare clipă mori și te naști. Renunță la reacții, și răspunde din ce în ce mai mult. A răspunde înseamnă a fi responsabil.

Întoarce-te acasă și uită-te la soția ta cu răspuns, nu cu reacție. Am văzut oameni care pot trăiesc de treizeci de ani, patruzeci de ani cu o femeie și nu se mai uită la ea. Îi știu că e „bătrâna", femeia bătrână pe care cred că o cunosc. Dar râul a curs tot timpul. Această femeie nu e aceeași cu care s-au căsătorit ei. Aceea e un fenomen trecut, acea femeie nu mai există acum; femeia aceasta e cu totul altă femeie.

În fiecare clipă te naști din nou. În fiecare clipă mori și te naști. Dar te-ai uitat în ultimul timp la soția ta, la mama ta, la tatăl tău, la prietenul tău? Nu te-ai mai uitat pentru că te gândești că îi cunoști foarte bine, îi știi de mult, așa că nu are rost să te mai uiți la ei. Întoarce-te și uită-te la soția ta cu alți ochi, ca la un străin, și vei constata cu surprindere că această femeie „veche" s-a schimbat foarte mult.

În fiecare zi au loc schimbări extraordinare. E un flux, totul curge, nimic nu e înghețat. Dar mintea e un lucru mort, e un fenomen înghețat. Dacă acționezi dintr-o minte înghețată, duci o viață moartă. Nu trăiești cu adevărat, ești deja în mormânt.

Renunță la reacții, și răspunde din ce în ce mai mult. A răspunde înseamnă a fi responsabil. A răspunde înseamnă a fi sensibil. Dar sensibil la aici și acum.

Cramponarea de siguranţă

Nici o relaţie nu poate fi sigură. Natura relaţiilor nu e să fie sigure, şi dacă o relaţie este sigură, îşi pierde tot farmecul. Aşa că asta e o problemă pentru minte. Ca să te bucuri de o relaţie, aceasta trebuie să fie nesigură. Dacă este absolut sigură, nu îţi place, nu are farmec, nu e atrăgătoare. Mintea nu e mulţumită oricum ai da-o, aşa că e veşnic în conflict şi haos. Ea vrea o relaţie vie şi sigură, dar acest lucru e imposibil, pentru că o persoană vie, sau o relaţie vie, sau orice e viu este imprevizibil. Nu se poate prezice ce o să se întâmple în clipa următoare. Şi fiindcă momentul următor este imprevizibil, momentul acesta devine intens.

Trebuie să trăieşti cât mai total acest moment, pentru că s-ar putea ca momentul următor să nu vină niciodată. S-ar putea să nu mai existi, sau s-ar putea ca celălalt să nu mai existe. Sau s-ar putea să existaţi amândoi, dar să nu mai existe relaţia. Toate posibilităţile rămân deschise. Viitorul rămâne întotdeauna deschis, trecutul e întotdeauna închis. Şi între cele două există prezentul, un singur moment de prezent, veşnic tremurător. Dar aşa e viaţa. Tremuratul face parte din starea de a fi, la fel ca ezitarea şi deruta şi nesiguranţa.

Trecutul este închis. Totul s-a întâmplat şi acum nu se mai poate schimba nimic, aşa că totul e absolut închis. Viitorul e absolut deschis, nimic nu se poate prezice. Iar între cele două este prezentul, cu un picior în trecut, şi celălalt în viitor. Aşa că mintea rămâne veşnic într-o stare divizată. E veşnic scindată, e veşnic schizofrenică.

Trebuie să înţelegi că asta e situaţia şi nu se poate face nimic în privinţa asta. Dacă vrei să ai o relaţie foarte sigură, va trebui să iubeşti o persoană moartă, însă atunci nu îţi va plăcea. Asta se întâmplă cu îndrăgostiţii când se căsătoresc – soţul e un iubit mort, soţia e o iubită moartă. Trecutul a devenit totul, şi acum trecutul hotărăşte viitorul. De fapt, nici soţul, nici soţia nu au viitor, trecutul va continua să se repete, toate uşile sunt închise. Amândoi sunt ca într-o închisoare.

Cauţi întruna siguranţă, dar când o găseşti te saturi de ea. Uită-te la feţele celor căsătoriţi. Ei au găsit siguranţa – mult căutata siguranţă – şi acum totul se limitează la contul din bancă şi la cheltuielile menite să perpetueze siguranţa. Dar acum tot farmecul, toată poezia s-au dus; romantismul nu mai e. Acum sunt oameni morţi – nu fac decât să repete trecutul, trăiesc din amintiri.

Ascultă ce vorbesc oamenii căsătoriţi. Soţia spune mereu că soţul nu o mai iubeşte ca înainte, şi vorbesc întruna despre trecut, despre luna de miere şi alte

lucruri. Ce prostie! Sunt încă vii. Acest moment poate fi o lună de miere. Acest moment poate fi trăit, dar ei vorbesc despre trecut şi caută să-l repete.

Siguranţa nu satisface niciodată, iar nesiguranţa naşte teama că relaţia s-ar putea sfârşi. Dar asta face parte din a fi viu. Totul se poate sfârşi, nimic nu e sigur, şi de aceea totul e atât de frumos. Şi de aceea nu trebuie să amâni nici o clipă – dacă vrei să iubeşti o persoană, iubeşte-o aici şi acum. Iubeşte-o pentru că nimeni nu ştie ce o să se întâmple în clipa următoare. S-ar putea ca în clipa următoare să nu mai ai posibilitatea de a iubi, şi atunci te vei căi toată viaţa că nu ai iubit, că nu ai trăit. Vei avea remuşcări, păreri de rău, te vei simţi foarte vinovat.

Siguranţa nu satisface niciodată, iar nesiguranţa naşte teama că relaţia s-ar putea sfârşi.

Viaţa este nesigură. Nimeni nu o poate face sigură. Nu există cale de a o face sigură. Şi e bine că nimeni nu o poate face sigură, căci altfel ar fi moartă. Viaţa este fragilă, delicată, intră mereu în necunoscut; asta e frumuseţea ei. Trebuie să fii curajos, să ai spirit de aventură. Trebuie să fii un jucător pentru a fi în pas cu viaţa. Aşa că fii jucător. Trăieşte clipa aceasta, şi trăieşte-o total. Vei vedea ce va fi în momentul următor. Vei fi acolo să-l abordezi – aşa cum ai abordat trecutul, vei aborda şi viitorul – şi îl vei aborda mai bine pentru că vei avea mai multă experienţă.

Aşa că nu te gândi dacă celălalt va mai fi în momentul următor – dacă este acum cu tine, iubeşte-l. Nu irosi această clipă gândindu-te la viitor şi făcându-ţi griji, pentru că asta seamănă cu o sinucidere. Nu acorda viitorului nici măcar un gând, pentru că nu e nimic de făcut în privinţa lui, aşa că e pură pierdere de energie. Iubeşte această persoană şi fii iubit de ea.

Părerea mea e că dacă trăieşti total acest moment, există toate posibilităţile ca în momentul următor persoana respectivă să fie tot cu tine, şi asta pentru că momentul următor va rezulta din acesta. Dacă în acest moment o iubeşti şi e fericită şi relaţia este o experienţă frumoasă, de ce te-ar părăsi?

De fapt, dacă îţi tot faci griji, o forţezi să te părăsească. Şi dacă iroseşti această clipă, clipa următoare va rezulta din această irosire; va fi lamentabilă. Şi profeţiile tale se vor îndeplini. În clipa următoare vei zice: „Da, am ştiut de la început că relaţia asta nu o să dureze. Acum e un lucru dovedit". Într-un fel te vei simţi foarte bine, te vei simţi foarte deştept că ai prevăzut corect. În

Iubirea aduce împlinire, oamenii sunt doar pretexte.

realitate, ai fost prost. Ai forţat acest eveniment să se întâmple pentru că ai irosit timpul care ţi-a fost oferit, ai irosit prilejul să iubeşti. Prin urmare, iubeşte acum şi uită de viitor. Nu mai face prostia de a te gândi la el. Dacă poţi să iubeşti această persoană, iubeşte-o. Dacă nu poţi, uită de asta, găseşte alta, dar nu irosi timpul.

Problema nu e să iubeşti această persoană sau alta, problema e să iubeşti. Iubirea aduce împlinire, oamenii sunt doar pretexte. Dar totul depinde de tine, pentru că ce faci cu o persoană vei face şi cu alta.

Dacă faci fericită o persoană, de ce te-ar părăsi? Dar dacă o faci nefericită, de ce nu te-ar părăsi? Dacă o faci nefericită, o ajuţi să te părăsească! Dar dacă o faci fericită, nimeni nu o va convinge să te părăsească, fiindcă nu are rost; se va lupta cu toată lumea pentru tine.

Aşa că fii mai fericit. Foloseşte timpul pe care îl ai – nu ai de ce să te gândeşti la viitor, ajunge prezentul. Trăieşte clipa. Nu o irosi făcându-ţi griji cu privire la viitor – trăieşte-o din plin. Lucrurile mărunte sunt foarte frumoase, iar viaţa e alcătuită din lucruri mărunte.

Fiecare om creează o anumit siguranţă psihică, fără să îşi dea seama că această siguranţă e închisoarea lui. Oamenii sunt înconjuraţi de tot felul de situaţii nesigure, şi de aici dorinţa firească de a se proteja. Această dorinţă de protecţie devine tot mai mare pe măsură ce devii mai conştient de pericolele prin care treci. Cu cât te protejezi mai mult, cu atât celula închisorii tale se micşorează; ajungi să fii atât de bine protejat încât viaţa în sine devine imposibilă.

Viaţa este posibilă numai în nesiguranţă. Trebuie să înţelegi un lucru fundamental, şi anume că viaţa în esenţa ei înseamnă nesiguranţă. În timp ce te protejezi, îţi distrugi viaţa. Protecţia înseamnă moarte, pentru că numai cei care sunt morţi în mormânt sunt total protejaţi. Nimeni nu le poate face rău, nimic nu poate să meargă prost pentru ei. Pe ei nu îi mai aşteaptă altă moarte, tot ce trebuia să se întâmple s-a întâmplat. Nu o să li se mai întâmple nimic.

Vrei siguranţa unui cimitir? Fără să ştie, asta face toată lumea. Ce cauţi prin bani, prin putere, prin prestigiu, prin conformism social, prin apartenenţa la o turmă – religioasă, politică – la o familie, la o naţiune? O teamă necunoscută

te înconjoară şi începi să ridici cât mai multe bariere între tine şi teamă. Dar aceleaşi bariere te vor împiedica să trăieşti. O dată ce înţelegi asta, vei şti şi ce înseamnă *sannyas*; înseamnă să accepţi că viaţa este nesigură, să renunţi la apărare, şi să laşi viaţa să pun stăpânire pe tine. Este un pas periculos, dar cei care sunt capabili să-l facă sunt răsplătiţi imens, pentru că numai ei trăiesc. Ceilalţi doar supravieţuiesc.

Între a trăi şi a supravieţui e o diferenţă. Supravieţuirea înseamnă doar să te târăşti din leagăn până la mormânt, întrebându-te când o să vină mormântul. De ce ţi-e frică, în spaţiul dintre leagăn şi mormânt? Moartea e sigură, şi nu ai nimic de pierdut. Nu ai venit pe lume cu nimic. Temerile tale sunt doar proiecţii. Nu ai nimic de pierdut, şi ţi-e dat ca într-o zi să dispari. Dacă moartea ar fi nesigură, ideea de a crea siguranţă ar avea ceva substanţă. Dacă ai putea să eviţi moartea, firesc că ai fi perfect îndreptăţit să ridici bariera între tine şi moarte. Dar nu poţi să o eviţi. Moartea există şi e implacabilă – o dată ce accepţi acest adevăr, scapi de tot de frică. Dacă tot nu se poate face nimic cu privire la ea, de ce să-ţi mai baţi capul?

E un fapt binecunoscut că soldaţii tremură când pleacă la război.

E un fapt binecunoscut că soldaţii tremură când pleacă la război. În adâncul fiinţei lor ştiu că nu se vor întoarce toţi. Nu se ştie cine o să se întoarcă şi cine nu – oricare dintre ei s-ar putea să nu se mai întoarcă acasă. Dar psihologii au observat un fenomen ciudat: când ajung pe front, le dispare toată teama. O dată ce moartea e acceptată, o dată ce ştiu că pot să moară în orice clipă, nu se mai gândesc la moarte. Am cunoscut mulţi militari, am avut mulţi prieteni în armată, şi am fost surprins să constat că erau cei mai veseli oameni, cei mai relaxaţi. În orice zi putea să vină ordinul de plecare pe front, dar ei jucau cărţi, jucau golf, beau, dansau. Se bucurau din plin de viaţă.

L-am întrebat pe un general care venea pe la mine: „Te pregăteşti aproape zilnic să te duci la moarte. Cum reuşeşti totuşi să fii vesel?". El a răspuns: „Ce altceva să fac? Moartea e sigură".

O dată ce inevitabilitatea, certitudinea e acceptată, de ce să nu dansezi în loc să plângi şi să te vaiţi şi să te târăşti spre mormânt? De ce să nu profiţi de timpul pe care îl ai între leagăn şi mormânt? De ce să nu trăieşti fiecare clipă atât de total încât, dacă momentul următor nu mai vine, să nu ai nici un regret? Poţi să mori vesel, pentru că ai trăit vesel.

În viaţă, nimic nu poate fi capturat şi întemniţat. Trebuie să trăieşti deschis, să laşi să se întâmple tot felul de experienţe, şi să fii recunoscător atâta timp cât durează.

Însă foarte puţini oameni au înţeles mecanismul lăuntric al psihologiei lor. Cei mai mulţi, în loc să trăiască, proiectează. Aceeaşi energie care ar fi putut deveni un cântec şi un dans e folosită pentru a crea mai multă putere, mai multă ambiţie, mai mulţi bani, mai multă siguranţă. Aceeaşi energie care ar fi putut să fie o floare extraordinar de frumoasă devine doar o întemniţare în căsnicie.

Căsnicia e sigură – după lege, după convenţiile sociale, după ideea ta de respectabilitate şi ce vor spune oamenii. Fiecare se teme de fiecare, aşa că toată lumea se preface. Iubirea dispare – nu mai e în mâinile tale. Vine ca o adiere, şi pleacă tot ca o adiere. Cei care sunt atenţi dansează o dată cu adierea, se bucură de răcoarea şi parfumul ei. Şi când adierea pleacă, nu le pare rău şi nu sunt trişti. A fost un dar de la necunoscut, şi s-ar putea să mai vină – aşa că aşteaptă, iar adierea revine iar şi iar. Încetul cu încetul, ei învaţă să aibă răbdare şi să aştepte. Însă cei mai mulţi oameni fac exact pe dos. De teamă că adierea ar putea pleca, închid toate uşile, toate ferestrele, astupă toate crăpăturile prin care ar putea scăpa. Acest aranjament menit să aducă siguranţă se numeşte căsnicie. Însă acum, cu toate uşile şi ferestrele închise şi toate crăpăturile astupate, în loc de adierea grozavă, răcoroasă şi parfumată, au doar aer stătut! Toţi îl simt, însă e nevoie de curaj pentru a recunoaşte că au distrus frumuseţea adierii făcând-o captivă.

În viaţă, nimic nu poate fi capturat şi întemniţat. Trebuie să trăieşti deschis, să laşi să se întâmple tot felul de experienţe, şi să fii recunoscător atâta timp cât durează. Să fii recunoscător, şi să nu-ţi fie frică de ziua de mâine. Dacă ziua de azi îţi aduce o dimineaţă frumoasă, un răsărit de soare frumos, ciripit de păsărele, flori minunate, de ce să-ţi faci griji pentru ziua de mâine? Mâine va fi alt azi. Poate că răsăritul va avea alte culori. Poate că păsărelele îşi vor schimba puţin trilurile, poate vor fi nori de ploaie şi dansul ploii. Dar asta are frumuseţea ei. E bine că lucrurile sunt în continuă schimbare, că nici o seară nu e la fel, că nici o zi nu e repetarea alteia. Fiecare zi îţi aduce ceva nou – asta e emoţia, extazul vieţii, altfel te-ai plictisi de moarte. Iar cei care şi-au făcut

viaţa absolut sigură sunt plictisiţi. Sunt plictisiţi de soţiile lor, sunt plictisiţi de copiii lor, sunt plictisiţi de prietenii lor. Plictiseala este experienţa a milioane de oameni, deşi zâmbesc pentru a o ascunde.

Friedrich Nietzsche spunea: „Să nu credeţi că sunt un om fericit. Zâmbesc ca să-mi opresc lacrimile să curgă. Dacă n-aş zâmbi, aş plânge". Această atitudine este complet greşită, însă oamenii aşa au fost învăţaţi – să-şi ascundă lacrimile, să rămână mereu la distanţă, să-i ţină pe alţii măcar la o lungime de braţ. Să nu-i lase pe alţii să se apropie prea mult, pentru că atunci ar putea să cunoască suferinţa interioară, plictiseala, chinul, boala.

Întreaga omenire este bolnavă din simplul motiv că n-am lăsat nesiguranţa vieţii să fie religia noastră. Zeii noştri sunt siguranţa noastră, virtuţile noastre sunt siguranţa noastră, cunoştinţele noastre sunt siguranţa noastră, relaţiile noastre sunt siguranţa noastră. Ne irosim toată viaţa acumulând garanţii de siguranţă. Virtuţile noastre, abstinenţele noastre nu sunt decât un efort de a fi în siguranţă chiar şi după moarte. Ne deschidem un cont în bancă pe lumea cealaltă.

Dar, între timp, o viaţă nemaipomenit de frumoasă ne scapă printre degete. Copacii sunt atât de frumoşi pentru că nu cunosc frica de nesiguranţă. Florile pot să danseze la soare şi în ploaie pentru că nu le interesează ce o să se întâmple seara. Le vor cădea petalele, şi aşa cum au apărut dintr-o sursă necunoscută, vor dispărea în aceeaşi sursă necunoscută. La fel şi omul. Dar între momentul apariţiei şi cel al dispariţiei, omul are prilejul fie să danseze, fie să dispere. Omul autentic renunţă la ideea siguranţei şi trăieşte în totală nesiguranţă, pentru că asta este natura vieţii. Nu poţi s-o schimbi. Ceea ce nu poţi să schimbi, acceptă, şi acceptă cu bucurie. Nu te da inutil cu capul de pereţi, ieşi pur şi simplu pe uşă.

Boxul cu umbra

Chuang Tzu are o frumoasă parabolă.

A fost odată un om care era atât de deranjat de umbra sa şi atât de nemulţumit de proprii săi paşi încât s-a hotărât să scape de ambele neplăceri.

Metoda pe care a găsit-o a fost să fugă de ele, aşa că a rupt-o la fugă. Însă de fiecare dată când punea piciorul jos venea alt pas, iar umbra se ţinea după el fără nici cea mai mică dificultate. Omul a pus eşecul său pe seama faptului că nu fugea destul de repede. Aşa că a început să fugă din ce în ce mai repede, fără să se oprească, până când în cele din urmă a căzut mort.

Nu şi-a dat seama că dacă ar fi păşit în umbră, umbra sa ar fi dispărut, şi dacă s-ar fi aşezat şi ar fi stat liniştit, paşii n-ar mai fi fost.

Omul produce dezordine în el pentru că se respinge, se condamnă, nu se acceptă. Dezordinea duce la haos lăuntric şi apare nefericirea. De ce nu te accepţi aşa cum eşti? Ce s-a întâmplat? Întreaga existenţă te acceptă aşa cum eşti, dar tu nu.

Ai un ideal de atins. Acel ideal e întotdeauna în viitor – trebuie să fie, nici un ideal nu poate fi prezent. Iar viitorul nu e nicăieri; nu s-a născut încă. Dar din cauza idealului trăieşti în viitor, care nu e decât un vis. Din cauza idealului nu poţi să trăieşti aici şi acum. Din cauza idealului te condamni.

Toate ideologiile, toate idealurile creează o imagine în minte. Iar când te compari cu acea imagine, simţi mereu că îţi lipseşte ceva, că nu eşti ca în imagine, şi aşa ajungi să te condamni. Nu îţi lipseşte nimic. Eşti perfect, în ceea ce priveşte posibilitatea de perfecţionare.

Încearcă să înţelegi asta, pentru că numai atunci vei putea să înţelegi parabola lui Chuang Tzu. Este una dintre cele mai frumoase parabole care s-au spus vreodată, şi pătrunde adânc în chiar mecanismul minţii umane. De ce porţi idealuri în minte? De ce nu îţi ajunge să fii aşa cum eşti? De ce, chiar în clipa de faţă, nu eşti ca un zeu? Cine te împiedică? Cine îţi blochează drumul? De ce nu poţi să te bucuri de clipa de faţă şi să fii fericit? Unde e blocajul?

Blocajul vine din ideal. Cum să te bucuri când eşti atât de plin de mânie? Cum să fii fericit când eşti atât de plin de sexualitate? Cum să fii ca un zeu care celebrează momentul de faţă când eşti atât de plin de lăcomie, pasiune? Pentru a te bucura, pentru a fi fericit şi pentru a fi ca un zeu, trebuie mai întâi să dispară mânia, sexualitatea, lăcomia şi pasiunea, aşa zici tu.

Din cauza idealului, te condamni. Te compari cu idealul, şi nu vei fi perfect niciodată, e imposibil. Dacă spui „Dacă", nu ai să fii niciodată fericit, pentru că „dacă" e cea mai mare piedică.

Dacă spui „Dacă aceste condiţii vor fi îndeplinite, voi fi fericit", aceste condiţii nu vor fi niciodată îndeplinite. Şi, în al doilea rând, chiar dacă aceste condiţii vor fi îndeplinite, la acea vreme îţi vei fi pierdut însăşi capacitatea de a te bucura şi a sărbători. Şi, mai mult, când aceste condiţii vor fi îndeplinite – dacă vor fi, fiindcă ele nu pot fi îndeplinite – mintea va crea alte idealuri.

În felul acesta ratezi viaţa de foarte multe vieţi. Creezi un ideal şi pe urmă vrei să fii acel ideal, dar fiindcă nu eşti, te simţi condamnat şi inferior. Din cauza

minții tale visătoare realitatea ta e condamnată; visurile te perturbează.

Eu îți spun exact invers. Fii ca un zeu chiar în clipa asta. Lasă mânia să existe, lasă sexul să existe, lasă lăcomia să existe – celebrează viața. Și, încetul cu încetul, vei simți mai multă sărbătoare, mai puțină mânie; mai multă fericire, mai puțină lăcomie; mai multă bucurie, mai puțin sex. Atunci vei fi pe drumul cel bun. Nu altfel. Când poți să sărbătorești viața în totalitatea ei, tot ce e rău dispare, dar dacă încerci mai întâi să faci aranjamente ca răul să dispară, nu dispare niciodată.

Fii ca un zeu chiar în clipa asta. Lasă mânia să existe, lasă sexul să existe, lasă lăcomia să existe – celebrează viața.

Este exact ca și cum te-ai lupta cu întunericul. Casa ta e plină de întuneric și tu spui: „Cum să aprind o lumânare? Înainte să aprind o lumânare, trebuie ca acest întuneric să se risipească". Asta faci tu. Spui că mai întâi trebuie să dispară lăcomia, pe urmă va veni extazul. Ești prost! Spui că mai întâi trebuie să dispară întunericul, și pe urmă poți să aprinzi o lumânare, de parcă întunericul te-ar împiedica. Întunericul este o nonentitate. Nu e nimic, n-are substanță. E o absență, nu o prezență. E doar absența luminii – aprinde lumânarea și întunericul dispare.

Sărbătorește, fii o flacără fericită, și tot ce e rău dispare. Mânia, lăcomia, sexul nu au substanță, sunt doar absența unei vieți fericite, extatice.

Din cauză că nu poți să te bucuri, ești mânios. Nu altcineva îți stârnește mânia; din cauză că nu poți să te bucuri ești tare nefericit, și de asta ești mânios. Ceilalți sunt doar pretexte. Din cauză că nu poți să sărbătorești, nu poți nici să iubești; de aici sexul. Așa se instalează umbrele. Și atunci mintea spune: „Mai întâi distruge-le pe astea, și pe urmă va coborî Dumnezeu". Este una dintre cele mai mari absurdități ale omenirii, cea mai veche.

Îți este greu să crezi că în chiar clipa asta ești un zeu, dar te întreb, ce îți lipsește? Ești viu, respiri, ești conștient, ce altceva îți mai trebuie? Fii un zeu chiar în clipa asta. Chiar dacă simți că e doar un „ca și cum" – nu-ți bate capul, vezi-ți de treabă. Chiar dacă te gândești „Presupun doar că sunt ca un zeu" – nu-ți face griji. Începe cu „ca și cum" și curând va urma realitatea, pentru că în realitate *ești*. Și o dată ce începi să existi ca zeu, nefericirea, confuzia, întunericul dispar. Fii lumină, și pentru asta nu trebuie îndeplinită nici o condiție.

Acum voi intra în această frumoasă parabolă.

A fost odată un om care era atât de deranjat de umbra sa şi atât de nemulţumit de proprii săi paşi încât s-a hotărât să scape de ambele neplăceri.

Ia aminte, tu eşti acest om – acest om există în fiecare. Aşa te comporţi şi tu, aceasta e şi logica ta – fuga de umbră. Acest om era foarte deranjat la vederea propriei umbre. De ce? Ce are umbra? De ce să te deranjeze o umbră? Poate fiindcă ai auzit că visătorii au spus că zeii nu au umbră. Când merg, nu apare nici o umbră. Acest om era deranjat de umbra sa din cauza acestor zei.

Se spune că în cer soarele răsare şi zeii merg fără să aibă umbre, sunt transparenţi. Dar eu îţi spun următorul lucru: e doar un vis! Nicăieri nu poate exista ceva, nu are cum să existe, fără umbră. Dacă există, atunci are şi umbră. A fi înseamnă a avea umbră. Dacă există, atunci are şi umbră. A fi înseamnă a avea umbră. Mânia, sexul, lăcomia – toate sunt umbre. Există într-un sens, şi totuşi nu există, ăsta este înţelesul umbrei. Umbra e lipsită de substanţă. Este doar o absenţă. Stai în picioare, razele soarelui cad pe tine, şi o parte din ele nu pot să treacă, din cauza ta. Atunci se creează umbra. E doar o absenţă. Tu obstrucţionezi soarele, de asta se formează umbra.

Umbra nu e substanţială, tu eşti substanţial. Umbra apare pentru că eşti substanţial. Dacă ai fi ca o stafie, n-ar exista nici o umbră.

Umbra nu e substanţială, tu eşti substanţial. Umbra apare pentru că eşti substanţial. Dacă ai fi ca o stafie, n-ar exista nici o umbră. Iar îngerii din cer nu sunt decât stafii inventate de tine şi de ideologi, de oamenii care creează idealuri. Acest om era deranjat de umbra sa fiindcă auzise că devii zeu numai dacă umbra dispare.

A fost odată un om care era atât de deranjat de umbra sa şi atât de nemulţumit de proprii săi paşi încât s-a hotărât să scape de ambele neplăceri.

Ce te deranjează? De ce te nemulţumeşte zgomotul paşilor tăi? Eşti substanţial, trebuie să faci puţin zgomot când mergi, n-ai cum altfel. Însă omul auzise povestea că zeii nu au umbră, şi nu se aude nimic când merg – paşii lor nu scot nici cel mai mic sunet. Aceşti zei nu sunt decât nişte personaje de vis; ei există numai în minte. Acest cer al zeilor nu există nicăieri! Ori de câte ori există ceva, în jurul lui se creează un sunet – paşi, umbre. Aşa stau lucrurile şi nu poţi să faci nimic în privinţa asta. Dacă încerci să faci ceva vei da greş. Dacă încerci

să faci ceva în privinţa asta îţi vei irosi toată viaţa şi, la final, vei constata că nu ai ajuns nicăieri. Umbra rămâne, paşii fac zgomot, iar moartea bate la uşă.

Înainte ca moartea să-ţi bată la uşă, acceptă-te, şi atunci se întâmplă o minune. Acea minune este că, atunci când te accepţi, nu fugi de tine. Şi necazul e că fiecare om fuge de el însuşi, şi astfel îşi iroseşte viaţa. Nu încerca să scapi de tine, nu poţi să fii altcineva. Ai un destin precis şi o individualitate stabilită.

La fel cum degetul tău mare lasă o amprentă unică şi individuală – tipul acela de amprentă nu a mai existat şi nu va mai exista, îţi aparţine numai ţie, nu va mai fi alta la fel – tot aşa e şi cu fiinţa ta. Fiinţa ta e unică şi individuală, incompatibilă, nu a mai existat şi nu va mai exista, e numai a ta. Sărbătoreşte acest lucru! Fiecărui om i s-a întâmplat ceva unic, Dumnezeu i-a făcut fiecăruia un dar unic, iar tu îl condamni. Vrei să fii mai bun! Dacă încerci să fii mai înţelept decât existenţa, dacă încerci să fii mai înţelept decât *tao* vei da greş.

Fiinţa ta e unică şi individuală, incompatibilă, nu a mai existat şi nu va mai exista, e numai a ta.

Nu uita că partea nu poate să fie niciodată mai înţeleaptă decât întregul, şi ce face întregul este lucrul final, nu poţi să-l schimbi. Dacă te străduieşti să schimbi această stare de lucruri nu faci decât să-ţi iroseşti viaţa, pentru că nu realizezi nimic, străduinţa ta e zadarnică.

Întregul e vast, tu eşti doar o celulă. Oceanul e vast, tu eşti doar o picătură din el. Oceanul e sărat, iar tu încerci să fii dulce – e cu neputinţă. Însă eul vrea să facă imposibilul, ceea ce nu poate fi făcut. De ce ţii morţiş să faci ce e greu, imposibil? De ce nu faci ce este uşor, adică să accepţi? De ce nu accepţi umbra? În clipa în care o accepţi, uiţi de ea; dispare, cel puţin din minte, chiar dacă rămâne ataşată de corp.

Dar care e problema? De ce creează umbra o problemă? De ce faci o problemă din ea? Aşa cum eşti acum, faci o problemă din orice. Omul din parabolă era deranjat de propria sa umbră. Ar fi vrut să fie un zeu, ar fi vrut să nu aibă umbră.

Dar tu eşti deja ca un zeu, şi nu poţi să fii ceva ce nu eşti deja. Cum să fii? Poţi să fii numai ceea ce eşti. Ai putea să umbli şi să baţi la uşile altora, dar ăsta n-ar fi decât un joc de-a v-aţi ascunselea cu tine însuţi. Depinde de tine

cât baţi la uşile altora, şi cât umbli de colo-colo. În cele din urmă vei ajunge la propria uşă, şi îţi vei da seama că uşa ta a fost întotdeauna acolo. Nimeni nu poate să ţi-o ia. Nimeni nu poate să-ţi ia natura, *tao*.

Fotografia e întotdeauna mai sexuală decât femeia reală. Femeia reală are corp şi umbră, şi paşii ei se aud. Fotografia e un vis.

Omul din parabolă era deranjat de umbra lui. Metoda pe care a găsit-o a fost să fugă de ea – asta e metoda pe care o găseşte fiecare om. Se pare că mintea are o logică parşivă. De exemplu, când eşti mânios, mintea spune: „Nu fi mânios, făgăduieşte că nu vei fi mânios". Şi tu ce faci? Îţi reprimi mânia, şi cu cât o reprimi mai mult, cu atât ea se instalează mai bine. Atunci nu mai eşti doar uneori mânios, eşti *permânent* mânios. Mânia îţi intră în sânge şi îl otrăveşte; se răspândeşte în toate relaţiile tale. Chiar dacă iubeşti pe cineva, mânia face ca iubirea să fie violentă. Chiar dacă vrei să ajuţi pe cineva, acel ajutor are otravă în el din cauză că otrava e în tine. Otrava este în toate faptele tale, ele te reflectă. Şi când te mânii iar, mintea îţi spune: „N-ai reprimat destul. Mai reprimă!". Şi atunci eşti şi mai mânios. Mintea ta e sexuală din cauza reprimării. Ea îţi tot spune să-ţi reprimi sexualitatea, pentru ca celibatul să înflorească. Dar el nu poate să înflorească aşa. Prin reprimare, sexul nu intră numai în corp, intră şi în minte, devine cerebral. Te gândeşti întruna la el. De aceea există în lume atât de multă literatură pornografică.

De ce le place oamenilor să vadă fotografii cu femei goale? Nu sunt de ajuns femeile însele? Ba sunt, însă fotografia e întotdeauna mai sexuală decât femeia reală. Femeia reală are corp şi umbră, şi paşii ei se aud. Fotografia e un vis; e absolut mentală, cerebrală, şi nu are umbră. Femeia reală transpiră, şi corpul ei emană un miros; fotografia nu transpiră. Femeia reală se înfurie; fotografia nu se înfurie niciodată. Femeia reală îmbătrâneşte; fotografia rămâne veşnic tânără şi prosperă. Fotografia e doar mentală. Cei care reprimă sexul din corp devin sexuali mental. Sexul se mută în minte şi devine boală.

Dacă ţi-e foame e în regulă, mănâncă, dar dacă te gândeşti continuu la mâncare atunci e o obsesie, o boală. Când ţi-e foame, e în regulă dacă mănânci şi termini cu asta. Dar tu nu termini niciodată cu nimic, şi de aceea totul se duce în minte.

Soţia lui Mulla Nasruddin era bolnavă şi a trebuit să fie operată. După câteva zile de la întoarcerea ei acasă l-am întrebat pe Mulla: „Cum se simte soţia ta? Şi-a revenit după operaţie?". El a răspuns: „Nu, încă mai vorbeşte despre ea".

Când te gândeşti întruna la ceva, când vorbeşti întruna despre ceva, îl faci să existe. Şi acum e mai periculos, deoarece corpul îşi revine, dar mintea nu îşi mai revine niciodată. Dacă reprimi foamea din corp, ea se duce în minte. Problema nu a fost aruncată afară, a fost împinsă înăuntru. Atunci mintea îţi spune că dacă nu ai reuşit ceva nu e în regulă, nu te-ai străduit destul, fă un efort mai mare.

Metoda pe care a găsit-o a fost să fugă de ele.

Mintea îţi oferă doar două soluţii – să lupţi sau să fugi. Ori de câte ori există o problemă, mintea îţi spune fie să lupţi, fie să fugi de ea. Ambele soluţii sunt greşite. Dacă te lupţi, rămâi cu problema. Dacă te lupţi, problema va exista continuu. Dacă te lupţi, eşti divizat, pentru că problema nu e afară, e înăuntru.

De exemplu, dacă există mânie şi tu te lupţi, ce se întâmplă? Jumătate din fiinţa ta va fi cu mânia, şi jumătate cu ideea de luptă. E ca şi cum mâinile tale s-ar bate una cu cealaltă. Cine o să câştige? Nu faci decât ă-ţi risipeşti energia. Nimeni nu va ieşi victorios. Poţi să te amăgeşti că acum ţi-ai reprimat mânia, că acum şezi pe ea. Însă va trebui să şezi permanent pe ea, nu îţi vei îngădui nici o clipă de vacanţă, căci dacă uiţi de ea chiar şi numai o clipă, toată victoria ta va fi pierdută.

Aşa că oamenii care au reprimat ceva şed mereu pe lucrurile reprimate şi mereu le e frică. Nu pot să se relaxeze. De ce relaxarea a devenit un lucru atât de greu? De ce nu poţi să dormi? De ce nu poţi să te relaxezi? De ce nu îţi permiţi nici un moment de respiro? Pentru că ai reprimat foarte multe lucruri. Ţi-e teamă că dacă te relaxezi, ele vor ieşi la suprafaţă.

Mintea spune fie să lupţi – iar dacă lupţi, reprimi – fie să fugi. Dar, unde să fugi? Poţi să fugi şi pe Himalaya că mânia tot va veni după tine, e umbra ta. Sexul va veni după tine, e umbra ta. Oriunde te-ai duce, umbra te va însoţi.

Metoda pe care a găsit-o a fost să fugă de ele, aşa că a rupt-o la fugă. Însă de fiecare dată când punea piciorul jos venea alt pas, iar umbra se ţinea după el fără nici cea mai mică dificultate.

Omul era foarte mirat. Fugea atât de repede, dar acest fapt nu împiedica deloc umbra să se ţină de el! Umbra îl urma cu uşurinţă, fără să transpire, fără măcar să

gâfâie. Şi e de înţeles de ce – fiindcă umbra nu are substanţă. Oricât se străduia omul să fugă de umbră, umbra ţinea mereu pasul cu el. Umbra nu te părăseşte în acest fel. Nici fuga, nici lupta nu sunt de vreun ajutor. Unde să te duci? Oriunde te-ai duce, umbra te va însoţi mereu.

Mintea are o logică vicioasă, e un cerc vicios, se învârteşte în cerc. Dacă o asculţi, nu faci decât să te învârteşti în cerc.

Omul a pus eşecul său pe seama faptului că nu fugea destul de repede. Aşa că a început să fugă din ce în ce mai repede, fără să se oprească, până când în cele din urmă a căzut mort.

Trebuie să înţelegi logica minţii. Dacă nu o înţelegi, vei fi o victimă a ei. Mintea are o logică vicioasă, e un cerc vicios, se învârteşte în cerc. Dacă o asculţi, nu faci decât să te învârteşti în cerc. Omul acesta e absolut logic, nu găseşti nici o greşeală, nici un cusur în logica lui. Nu are nici o fisură; omul acesta e la fel de logic ca orice Aristotel. El spune că dacă umbra se ţine de el, asta arată că nu fuge destul de repede. Trebuie să fugă din ce în ce mai repede, şi atunci va veni clipa când umbra nu o să se mai poată ţine după el. Însă umbra este a lui, iar umbra nu e materială, nu e cineva; dacă ar fi fost, logica ar fi fost corectă.

Acest om ar fi avut dreptate dacă l-ar fi urmărit altcineva, o persoană. Atunci logica lui ar fi fost absolut corectă: nu fugea destul de repede, şi de aceea celălalt îl urma. Însă cum nu exista altcineva, logica lui era greşită. Mintea era inutilă.

Foloseşte mintea pentru alţii, şi meditaţia pentru tine – acesta este lucrul pe care pun accent Chuang Tzu şi filozofia zen şi sufiştii şi Buddha şi Mahomed şi Iisus. Omul acesta a dat de bucluc pentru că a folosit mintea pentru sine, iar mintea are tiparul ei. Mintea a spus: „Mai repede, mai repede! Dacă fugi foarte repede, umbra nu o să te mai poată urma".

Omul a pus eşecul său pe seama faptului că nu fugea destul de repede.

Eşecul a existat în primul rând din cauză că omul fugea. Dar mintea nu putuse să spună asta, nu fusese alimentată pentru asta. Mintea e un computer, trebuie să-l alimentezi; e un mecanism. Ea nu poate să-ţi dea nimic nou, îţi dă numai ce ai introdus în ea. Dar dacă tu eşti dependent de ascultarea minţii, vei da mereu de necaz când te vei întoarce spre tine. Când există o întoarcere către sursă, o transformare, mintea e absolut inutilă – nu numai inutilă, este

de-a dreptul o piedică, e dăunătoare. Aşa că renunţă la ea.

Logica are paşii săi, şi după fiecare pas urmează altul, şi tot aşa.

Se zice că într-o zi, fiul lui Mulla Nasruddin s-a întors de la şcoală cu o carte de sexologie. Mama lui a fost foarte tulburată, nu ştia ce să facă, aşa că l-a aşteptat pe Mulla Nasruddin. Când Mulla a venit acasă, soţia i-a arătat cartea. Mulla s-a dus la etaj să-l caute pe fiul său. L-a găsit în camera lui, sărutând-o pe servitoare. Aşa că Mulla a spus: „Fiule, când îţi termini exerciţiile pentru acasă, vino jos".

Lucrul acesta e logic! Logica are paşii săi, şi după fiecare pas urmează altul, şi tot aşa. Omul acesta şi-a urmat mintea, aşa că a fugit din ce în ce mai repede, până când în cele din urmă a căzut mort. Din ce în ce mai repede, fără să se oprească... Ce altceva se putea întâmpla? Moartea a fost rezultatul firesc.

Ai observat că încă nu ai cunoscut viaţa? Ai observat că nu ai trăit un singur moment de viaţă *ca atare*? Nu ai cunoscut nici un moment din extazul despre care vorbesc Chuang Tzu şi Buddha. Şi ce te aşteaptă? Nu te aşteaptă nimic în afară de moarte. Şi cu cât te apropii mai mult de moarte, cu atât fugi mai repede, pentru că te gândeşti că dacă fugi mai repede ai să scapi.

Unde te duci atât de repede? Omul şi mintea lui sunt nebuni după viteză, de parcă s-ar duce undeva şi trebuie să ajungă repede. Unde te duci? Fie că mergi încet sau repede tot la moarte ajungi. Şi ajungi acolo la momentul potrivit. Toţi ajung acolo la timp, nimeni nu întârzie vreodată. Am auzi de oameni care au ajuns la moarte înainte de vreme, dar n-am auzit de nimeni care să fi ajuns prea târziu. Unii oameni ajung acolo înainte de vreme din cauza doctorilor...

Omul a pus eşecul său pe seama faptului că nu fugea destul de repede. Aşa că a început să fugă din ce în ce mai repede, fără să se oprească, până când, în cele din urmă, a căzut mort.

Nu şi-a dat seama că dacă ar fi păşit în umbră, umbra sa ar fi dispărut. Şi că dacă s-ar fi aşezat şi ar fi stat liniştit, paşii n-ar mai fi fost.

Acea umbră se numeşte linişte, acea umbră se numeşte pace lăuntrică. Nu îţi asculta mintea, mergi pe la umbră, intră în umbră, în liniştea lăuntrică nu pătrund razele soarelui.

Problema e că tu rămâi la periferie. Eşti în lumina lumii exterioare şi de aceea apare umbra. Închide ochii şi păşeşte în umbră. În clipa în care închizi ochii, soarele nu mai este. De aceea cei care meditează stau cu ochii închişi

Eşti pur şi simplu o fiinţă pură. Asta înţeleg eu prin a fi ca un zeu – o fiinţă pură, netulburată de lupta dintre contrarii.

– ei intră în propria lor umbră interioară. Înăuntru nu există soare şi nici umbra creată de el. Afară e societatea, şi afară sunt tot felul de umbre. Te-ai gândit vreodată că mânia, sexul, lăcomia, ambiţia fac parte din societate? Dacă păşeşti înăuntru şi laşi societatea afară, unde mai e mânia, unde mai e sexul? Dar ia aminte că la început, când închizi ochii, ei nu sunt chiar închişi. Aduci înăuntru imagini din afară, şi descoperi aceeaşi societate reflectată. Însă dacă vei persevera în a pătrunde în interior, mai devreme sau mai târziu societatea va rămâne afară. Tu vei fi înăuntru, societatea va fi afară – te vei fi mutat de la periferie în centru.

În acest centru e linişte: nu e mânie, nici antimânie, nu e sex, nici celibat, nu e violenţă, nici nonviolenţă, pentru că toate acestea sunt afară. Ţine minte, şi contrariile sunt afară – înăuntru nu eşti nici una, nici alta. Eşti pur şi simplu o fiinţă pură. Asta înţeleg eu prin a fi ca un zeu – o fiinţă pură, netulburată de lupta dintre contrarii.

Nu şi-a dat seama că dacă ar fi păşit în umbră, umbra sa ar fi dispărut, şi că dacă s-ar fi aşezat şi ar fi stat liniştit, paşii n-ar mai fi fost.

Era într-adevăr foarte uşor. Dar ce este uşor e foarte greu pentru minte, deoarece minţii îi este întotdeauna mai uşor să alerge, să lupte, pentru că atunci are ceva de făcut. Cel mai greu lucru e să-i spui minţii să nu facă nimic. Atunci ea îţi va cere: „Dă-mi măcar o mantra, tu să stai cu ochii închişi iar eu să spun Aum, Aum... Ram, Ram. Dă-mi ceva de făcut, cum să stăm fără să facem ceva, fără ceva după care s alergăm, să-l urmărim?".

Mintea înseamnă activitate, iar fiinţa înseamnă inactivitate absolută. Uită-te cum se mişcă o roată de vagon – roata se mişcă, dar centrul în jurul căruia se mişcă roata e static, imobil. Fiinţa ta este veşnic imobilă, iar periferia ta e în continuă mişcare. Pe asta se bazează dansul Sufi Dervish, meditaţia rotitoare. În acest tip de meditaţie laşi corpul să devină periferia – corpul se mişcă, iar tu rămâi imobil. Devii o roată. Corpul devine roata, periferia, iar tu eşti centrul. Curând îţi dai seama că, deşi corpul se mişcă din ce în ce mai repede, în interior simţi că nu te mişti; şi cu cât corpul se mişcă mai repede, cu atât mai bine, pentru că atunci se creează contrastul. Dintr-o dată, tu şi corpul vă separaţi.

Dar tu te mişti continuu o dată cu corpul, aşa că nu există separare. Aşază-te. E destul doar să te aşezi şi să stai, să nu faci nimic. Să închizi ochii şi să stai, să stai, să stai, să laşi totul să se sedimenteze, să se aşeze. Asta va lua timp, pentru că de foarte multe vieţi eşti tulburat, îţi creezi tot felul de turbulenţe. Va lua timp, dar numai timp. Nu trebuie să faci nimic, ci doar să stai şi să te uiţi, să stai şi să te uiţi... Adepţii filozofiei zen numesc asta *zazen*. Zazen înseamnă doar să stai, să nu faci nimic.

Asta spune Chuang Tzu: *Nu şi-a dat seama că, dacă ar fi păşit în umbră, umbra sa ar fi dispărut, şi dă, dacă s-ar fi aşezat şi ar fi stat liniştit, paşii n-ar mai fi fost.*

Omul nu trebuie să lupte, nu trebuia să fugă. Singurul lucru pe care trebuia să-l facă era să păşească în umbră şi să stea liniştit.

Nu te lupta cu nimic, şi nu încerca să fugi de nimic.

Iar acest lucru e valabil şi pentru tine, şi trebuie să îl faci toată viaţa. Nu te lupta cu nimic, şi nu încerca să fugi de nimic. Lasă lucrurile să îşi urmeze cursul. Doar închide ochii şi intră în centru, unde razele soarelui nu ajung niciodată. Acolo nu există umbră – şi, de fapt, ăsta e înţelesul legendei cum că zeii nu au umbră. Nu că ar exista undeva nişte zei care nu au umbră, ci că zeul care se află în tine nu are umbră, pentru că acolo, înăuntru, nu pătrunde nimic din exterior; zeul e veşnic în umbră.

Chuang Tzu numeşte acea umbră Tao – natura ta ascunsă, cea mai tainică natură a ta.

Aşadar, ce e de făcut? În primul rând, nu îţi asculta mintea. Este o unealtă bună pentru exterior, dar pentru interior este cu desăvârşire o barieră. Logica e bună pentru alţii, nu e bună pentru tine însuţi. În abordarea lucrurilor este nevoie de logică şi îndoială. Ştiinţa se bazează pe îndoială, religiozitatea se bazează pe credinţă, pe încredere. Stai pur şi simplu, cu încrederea profundă că natura ta lăuntrică va prelua comanda. Ea întotdeauna preia comanda, nu trebuie decât să aştepţi, nu-ţi trebuie decât răbdare. Şi indiferent ce îţi spune mintea, n-o asculta.

Ascultă ce spune mintea când e vorba de lumea exterioară, şi nu o asculta când e vorba de lumea interioară – las-o pur şi simplu deoparte. Nu trebuie să te lupţi cu ea, fiindcă dacă te lupţi ar putea să te influenţeze. Las-o pur şi simplu deoparte. Asta înseamnă credinţă. Credinţa nu e o luptă cu mintea – dacă te

lupți, dușmanul te influențează. Și, ține minte, dușmanii au un impact mai mare decât prietenii. Dacă te lupți continuu cu cineva vei fi influențat de el, pentru că vei folosi aceleași tehnici cu ale lui. În cele din urmă vei ajunge să semeni cu el. E foarte greu să rămâi detașat de dușmani; dușmanul te influențează.

Iar cei care se luptă cu mintea ajung mari filozofi. Or fi vorbind ei împotriva minții, dar tot ce spun e din minte. Or fi spunând ei „Fii împotriva minții", dar tot ce spun ei vine din minte, chiar din dușmanul lor. Așa că rămân cu mintea, și încetul cu încetul dușmanii ajung la o învoială, ajung să semene.

Întotdeauna ai grijă să nu te lupți cu mintea, altfel va trebui să faci concesii. Dacă vrei să convingi mintea, trebuie să aduci argumente, trebuie să folosești cuvinte, și tocmai asta e problema. Cel mai bine e să lași mintea deoparte.

Lasă mintea deoparte, intră în umbra interioară și așază-te. Atunci n-ai să mai auzi pași, nici o umbră nu o să te urmărească, vei fi ca un zeu, vei fi ceea ce ești deja. Eu îți spun că ești ca un zeu.

Falsele valori

Un lucru foarte important de ținut minte este că omul se pricepe foarte bine să creeze valori false. Adevăratele valori îți solicită totalitatea, îți solicită întreaga ființă; falsele valori sunt foarte ieftine. Seamănă cu cele reale, însă nu îți solicită totalitatea, nu te implică decât superficial.

De exemplu, în locul iubirii, al încrederii, am creat o valoare falsă: „loialitatea". Omul loial este doar superficial preocupat de iubire. Face toate gesturile pe care le presupune iubirea, dar ele nu înseamnă nimic pentru el; inima lui rămâne departe de gesturile formale.

Sclavul e loial, dar crezi că cineva care e sclav, care a fost coborât în umanitatea lui, căruia i s-au luat mândria și demnitatea, îl poate iubi pe cel care l-a rănit atât de adânc? Îl urăște și, dacă i se va ivi prilejul, îl va ucide! Dar la suprafață rămâne loial – n-are încotro. Nu o face cu bucurie, o face de frică. Nu o face din iubire, ci pentru că mintea, care așa a fost condiționată, îi spune că trebuie să-i fie loial stăpânului. Este loialitatea câinelui față de stăpânul lui.

Iubirea are nevoie de un răspuns total. Ea nu vine din datorie ci din bătăile inimii tale, din bucuria pe care o trăiești, din dorința de a o împărți cu cineva. Loialitatea e ceva urât. Dar mii de ani a fost o valoare foarte respectată pentru că societatea i-a înrobit pe oameni în feluri diferite. Soția trebuia să-i fie loială

soţului – s-a mers până într-acolo încât, în India, milioane de femei au murit la moartea soţilor lor, sărind în rugul funerar şi arzând de vii. Loialitatea era atât de respectată încât orice femeie care nu voia să facă asta era condamnată la o viaţă foarte chinuită. Devenea aproape o proscrisă; era tratată ca o simplă servitoare în propria ei familie. Se considera că, dacă nu murise o dată cu soţul ei, nu îi era loială.

Iubirea e o experienţă periculoasă pentru că eşti stăpânit de ceva mai mare decât tine.

Dar ia să privim invers treaba asta – nici un bărbat nu a sărit în rugul funerar al soţiei lui! Nimeni nu a ridicat întrebarea: „Oare înseamnă asta că nici un soţ nu i-a fost loial soţiei lui?". Numai că este o societate cu standarde duble. Un standard este pentru stăpân, iar celălalt standard e pentru sclav.

Iubirea e o experienţă periculoasă pentru că eşti stăpânit de ceva mai mare decât tine. Şi nu e controlabilă, nu poţi s-o faci să apară la ordin. O dată ce a plecat, nu există cale să o aduci înapoi. Tot ce poţi să faci e să te prefaci, să fii ipocrit.

Loialitatea e cu totul altceva. Ea e fabricată de mintea ta, nu e ceva dincolo de tine. Loialitatea de deprinde ca orice alt obicei. Începi să joci teatru şi, încetul cu încetul, ajungi să crezi în teatrul tău. Loialitatea îţi cere ca întotdeauna, în viaţă sau moarte, să-i fii devotat persoanei respective, indiferent dacă inima ta vrea sau nu. E un mod psihic de înrobire.

Iubirea aduce libertate. Loialitatea aduce sclavie. La suprafaţă seamănă, dar în profunzime sunt opuse, diametral opuse. Loialitatea înseamnă teatru; eşti educat pentru ea. Iubirea e sălbatică, toată frumuseţea ei stă în sălbăticia ei. Vine ca o adiere parfumată, îţi umple inima şi, dintr-o dată, acolo unde era un deşert e o grădină plină de flori. Însă nu ştii de unde vine, şi nu ştii că nu ai cum s-o aduci. Ea vine singură, şi rămâne atâta timp cât vrea existenţa. Şi aşa cum într-o zi a venit, ca un străin, ca un oaspete, brusc, într-o zi dispare. N-ai cum să te agăţi de ea, n-ai cum să o reţii.

Societatea nu se poate baza pe astfel de experienţe imprevizibile, nesigure. Ea vrea garanţii, asigurări; de aceea a scos complet iubirea din viaţă, şi a pus căsătoria în locul ei. Mariajul înseamnă loialitate faţă de soţ, şi pentru că e formal, e în puterile tale... dar e nimic în comparaţie cu iubirea, nu e nici măcar o picătură din oceanul care este iubirea.

Dar societatea e foarte mulţumită de el pentru că e de nădejde, e sigur. Soţul poate să aibă încredere că şi mâine soţia îi va fi la fel de loială ca astăzi. Iubirea nu e de încredere. Pe moment, este totală, dar nu ştii dacă în clipa următoare va mai exista. Ea poate să crească o dată cu tine, dar poate şi să se evapore. Soţul vrea o soţie care să-i fie sclavă toată viaţa. El nu se poate baza pe iubire; trebuie să creeze ceva care să semene cu iubirea, dar să fie fabricat de minte.

Armata lucrează astfel încât să insufle loialitate; începe cu lucruri mărunte.

Nu doar în relaţiile de iubire, ci şi în alte domenii ale vieţii loialităţii i s-a acordat un mare respect, şi continuă să i se acorde. Însă ea distruge inteligenţa... soldatul trebuie să-i fie loial naţiunii. Pilotul care a lansat bombele asupra Hiroshimei şi a lui Nagasaki nu poate fi numit răspunzător, şi-a făcut pur şi simplu datoria. Le-a fost loial superiorilor săi – a primit ordin, şi l-a executat. Asta e tradiţia armatei, aşa sunt instruiţi soldaţii. Instrucţia de ani de zile îi face aproape incapabili să se revolte. Chiar dacă îşi dau seama că ce li se cere este absolut greşit, instrucţia a pătruns atât de adânc în ei încât spun imediat: „Să trăiţi, am înţeles!".

Nu pot să concep că pilotul care a lansat bombele asupra Hiroshimei şi a lui Nagasaki a fost un robot. Avea şi el inimă, ca tine. Avea şi el soţie şi copii, o mamă şi un tată în vârstă. Era om ca şi tine, cu o diferenţă. A fost instruit să execute ordinele fără să cârtească, şi cât a primit ordinul, l-a executat pur şi simplu.

Mă tot gândesc ce o fi fost în mintea lui. E de crezut că nu a ştiut că bomba avea să ucidă aproape două sute de mii de oameni? N-a putut să spună: „Nu, mai bine să fiu împuşcat pentru neexecutarea ordinului, decât să distrug două sute de mii de vieţi?". Probabil că ideea asta nici nu i-a trecut prin cap.

Armata lucrează astfel încât să insufle loialitate; începe cu lucruri mărunte. Te întrebi de ce, ani întregi, soldaţii trebuie să defileze în pas de marş şi să execute ordine stupide – la stânga, la dreapta, stânga împrejur, înainte, înapoi – ore întregi, fără nici un scop. Există totuşi un scop ascuns, şi acela este distrugerea inteligenţei soldaţilor, transformarea lor în nişte roboţi. Astfel încât atunci când se dă ordinul „La stânga!", mintea nu întreabă de ce. Dacă ţie ţi-ar spune cineva „La stânga!", ai riposta zicând „Ce prostie mai e şi asta? De ce să mă întorc la stânga? Merg cum vreau, merg înainte!". Dar soldaţii nu au voie să se îndoiască, să pună întrebări; ei execută ordinul şi atât. Asta este condiţionarea de bază în vederea asigurării loialităţii.

Pentru regi şi generali e bine ca armatele să fie loiale până la limita în care să acţioneze ca nişte armate alcătuite din roboţi, nu din oameni. Părinţilor le convine ca odraslele lor să fie loiale, deoarece un copil rebel este o problemă. E posibil ca părinţii să greşească iar copilul să aibă dreptate, însă el trebuie să asculte de părinţi; acest lucru face parte din educaţia pe care, la rândul lor, au primit-o şi adulţii.

Eu sunt adeptul ideii că omul de tip nou nu trebuie să aibă drept calitate loialitatea, ci trebuie să aibă inteligenţă, discernământ şi capacitatea de a spune nu.

Eu sunt adeptul ideii că omul de tip nou nu trebuie să aibă drept calitate loialitatea, ci trebuie să aibă inteligenţă, discernământ şi capacitatea de a spune nu. Pentru mine, dacă nu eşti capabil să spui nu, da-ul tău e lipsit de înţeles. Da-ul tău nu e decât un cuvânt înregistrat pe o placă de gramofon; nu poţi să faci nimic, trebuie să spui da, pentru că pur şi simplu nu-ul nu apare în mintea ta.

Viaţa şi civilizaţia ar fi cu totul altfel dacă i-am fi educat pe oameni să fie mai inteligenţi. N-ar mai fi fost atâtea războaie, pentru că oamenii ar fi întrebat: „Care e motivul?". De ce să ucidem alţi oameni, oameni nevinovaţi?". Însă unii sunt loiali unei ţări, alţii sunt loiali altei ţări, iar politicienii ambelor ţări se luptă şi îşi sacrifică oamenii. Dacă politicienilor le place atât de mult să se lupte, ar fi mai bine să se înfrunte într-un concurs de lupte greco-romane, şi lumea s-ar uita şi s-ar distra ca la un meci de fotbal.

Dar regii şi politicienii, preşedinţii şi prim-miniştrii nu se duc la război. La război se duc pentru a ucide şi a fi ucişi oamenii simpli, care nu au nici un motiv să ucidă alţi oameni. Sunt răsplătiţi pentru loialitatea lor, şi se acordă Crucea Victoriei şi tot felul de alte medalii şi distincţii pentru că au fost inumani, pentru că au fost lipsiţi de inteligenţă, pentru că au fost roboţi.

Loialitatea nu e decât combinarea acestor boli: credinţă, datorie, respectabilitate. Toate acestea sunt hrană pentru eu. Sunt împotriva dezvoltării spirituale, dar susţin grupurile de interese. Preoţii nu vor să li se pună întrebări cu privire la sistemul de credinţă, pentru că ştiu că nu au răspunsuri de oferit. Toate sistemele de credinţă sunt atât de false încât dacă ar fi puse sub semnul întrebării s-ar prăbuşi. În lipsa întrebărilor, marile religii, care înglobează milioane de oameni, continuă să existe.

În prezent papa are milioane de oameni în subordine, iar din aceste milioane nu există măcar un om care să întrebe: „Cum poate o virgină să dea naştere unui copil?". O astfel de întrebare ar fi un sacrilegiu! Din milioanele de oameni, nu există măcar un om care să întrebe: „Care e dovada că Iisus este unicul Fiu zămislit de Dumnezeu? Oricine poate pretinde asta. Care e dovada că Iisus a mântuit omenirea, când n-a putut să se salveze pe sine?". Dar astfel de întrebări sunt stânjenitoare şi pur şi simplu nu sunt ridicate. Chiar şi Dumnezeu nu e decât o ipoteză, pe care oamenii bisericii încearcă să o dovedească de mii de ani. Aduc tot felul de dovezi, care nu sunt decât născociri, fără substanţă, nesusţinute de existenţă. Dar nimeni nu pune întrebări.

Din prima zi de viaţă, oamenii sunt educaţi să fie loiali sistemului de credinţă în care s-au născut. Loialitatea îi ajută pe preoţi să-i exploateze pe credincioşi, pe politicieni să exploateze masele, pe soţi să îşi exploateze soţiile, pe părinţi să îşi exploateze copiii, pe învăţători să-i exploateze pe elevi. Loialitatea este pur şi simplu o necesitate pentru fiecare grup de interese. Dar ea reduce întreaga omenire la o masă de retardaţi. Ea interzice întrebările. Interzice îndoiala. Le interzice oamenilor să fie inteligenţi. Iar un om care nu e capabil să se îndoiască, să pună întrebări, să spună „Nu" atunci când consideră că ceva nu e în regulă, coboară sub condiţia de om, devine animal.

Dacă iubirea este cerută, devine loialitate. Dacă iubirea e oferită fără a fi cerută, este un dar gratuit, care îţi înalţă conştiinţa. Dacă încrederea este cerută, eşti înrobit. Dar dacă încrederea apare din tine, ceva supraomenesc creşte în inima ta. Diferenţa e foarte mică, dar de o importanţă covârşitoare: cerute sau comandate, iubirea şi încrederea devin false. Când apar de bună voie, au o valoare uriaşă. Nu te fac sclav, te fac stăpân pe tine însuţi, pentru că sunt iubirea şi încrederea ta. Îţi asculţi inima. Nu asculţi de altcineva. Nu eşti forţat să dai ascultare cuiva. Iubirea se naşte din libertatea ta, încrederea se naşte din demnitatea ta, şi amândouă te îmbogăţesc.

Asta este ideea mea despre noua omenire. Oamenii vor iubi, dar nu vor permite să li se poruncească să iubească. Vor avea încredere, dar încrederea se va baza pe convingerile lor, nu va fi impusă de scripturi, structuri sociale, preoţi sau politicieni.

Nimeni nu are dreptul să-ţi poruncească în ce fel să-ţi trăieşti viaţa. Trăieşte-o după inima ta, ascultă de bătăile ei, intră în necunoscut la fel cum un vultur zboară pe cer în libertate deplină, necunoscând limite... Acesta este exerciţiul spiritualităţii.

Instrumentele transformării

Faptul că rămânem aceiaşi, că indiferent ce am face rămânem aceiaşi este unul dintre adevărurile cele mai greu de recunoscut. Nu avem cum să ne „îmbunătăţim". Eul este spulberat, pentru că eul trăieşte cu ideea de îmbunătăţire, cu ideea de a ajunge cândva undeva. Poate nu azi, ci mâine sau poimâine, sau într-o bună zi. Dacă recunoşti faptul că în lume nu există îmbunătăţire, perfecţionare, că viaţa este doar o sărbătoare, că nu are în ea nimic practic, toată călătoria eului încetează şi eşti aruncat înapoi în momentul de faţă.

Acceptă-te

În clipa în care te accepţi te deschizi, devii vulnerabil, devii receptiv. În clipa în care te accepţi, nu mai ai nevoie de viitor, pentru că nu ai nevoie să îmbunătăţeşti nimic. Atunci totul e bine, totul e bun aşa cum este. În acea experienţă nouă viaţa capătă altă culoare, alt parfum.

Dacă te accepţi pe tine, începi să accepţi totul. Dacă te respingi, respingi universul; dacă te respingi, respingi existenţa. Dacă te accepţi, accepţi existenţa; atunci nu mai ai nimic de făcut decât să te bucuri, să sărbătoreşti. Atunci nu te ai plângi de nimic, nu mai pizmuieşti pe nimeni, te simţi recunoscător. Atunci viaţa e bună şi moartea e bună, atunci bucuria e bună şi tristeţea e bună, atunci e bine să fii cu persoana iubită şi e bine să fii şi singur. Atunci tot ce se întâmplă e bine, pentru că se întâmplă din întreg.

Dar de secole întregi omul este condiţionat să nu accepte. Toate culturile din lume otrăvesc mintea omului, pentru că toate se bazează pe o singură idee: ideea de îmbunătăţire, de perfecţionare. Ele toate creează în om o stare de nelinişte – o stare de tensiune între ceea ce este omul şi ceea ce ar trebui să fie. Orice „ar trebui" creează nelinişte. Dacă există un ideal care trebuie înfăptuit, cum să fii în largul tău? Cum să te simţi acasă? Nu poţi trăi nimic total, pentru că mintea se gândeşte la viitor. Iar acel viitor nu vine, nu poate

să vină, pentru că însăşi natura dorinţei îl face imposibil – când vine, îţi imaginezi alte lucruri, îţi doreşti alte lucruri. Întotdeauna îţi imaginezi o stare de lucruri mai bună. Şi astfel eşti veşnic neliniştit, încordat, îngrijorat. Aşa trăieşte omenirea de secole întregi.

Doar rareori, o dată la foarte mult timp, reuşeşte câte un om să scape din capcană. Acel om e numit un Buddha, un Hristos. Omul deşteptat este cel care a scăpat din capcana societăţii, care a înţeles că ideea de îmbunătăţire este pur şi simplu absurdă. Nu te poţi îmbunătăţi singur. Dar ia aminte, nu spun că îmbunătăţirea nu se petrece, ci că nu te poţi îmbunătăţi singur. Când nu mai cauţi să te îmbunătăţeşti, te îmbunătăţeşte viaţa. În acea stare de relaxare, în acea stare de acceptare, viaţa începe să te mângâie, viaţa începe să curgă prin tine. Şi când nu te mai plângi de nimic, când în tine nu mai există pizmă, înfloreşti.

Acceptă-te aşa cum eşti. Este cel mai greu lucru din lume, întrucât intră în conflict cu educaţia ta, cu cultura ta.

Aşa că vreau să-ţi spun următorul lucru: Acceptă-te aşa cum eşti. Este cel mai greu lucru din lume, întrucât intră în conflict cu educaţia ta, cu cultura ta. De la început ţi s-a spus cum ar trebui să fii. Nimeni nu ţi-a spus că eşti bun aşa cum eşti, toţi ţi-au introdus în minte diverse programe. Ai fost programat de părinţi, de preoţi, de politicieni, de profesori, iar ideea a fost una singură – să te îmbunătăţeşti, să te perfecţionezi. Nu contează cine eşti, trebuie să alergi după altceva, continuu, fără odihnă.

Învăţătura mea e simplă: Nu amâna viaţa. Nu aştepta ziua de mâine, ea nu vine niciodată. Trăieşte astăzi!

Iisus le spune discipolilor săi: „Uitaţi-vă cu băgare de seamă cum cresc crinii de pe câmp: ei nici nu torc, nici nu ţes; totuşi vă spun că nici chiar Solomon, în toată slava lui, nu s-a îmbrăcat ca unul din ei". Care este frumuseţea crinului? Faptul că se acceptă total. El nu are în el nici un program de perfecţionare. Trăieşte aici şi acum, dansând în vânt, bucurându-se de soare, vorbind cu norii, aţipind în căldura după-amiezii, flirtând cu fluturii... iubind, fiind iubit.

Când eşti deschis, întreaga existenţă începe să-şi toarne energia în tine. Atunci copacii sunt mai verzi decât îţi par acum, atunci soarele e mai strălucitor decât îţi pare acum; atunci totul capătă culoare. Altfel, totul e tern şi mohorât şi cenuşiu.

Acceptă-te – asta înseamnă rugăciune. Acceptă-te – asta înseamnă recunoştinţă. Relaxează-te în fiinţa ta – aşa a vrut Dumnezeu să fii. Nu a vrut să fii în nici un alt fel, altminteri te făcea altcineva. Te-a făcut pe *tine*, aşa cum eşti. Încercarea de a-ţi aduce îmbunătăţiri este în esenţă încercarea de a-i aduce îmbunătăţiri lui Dumnezeu, ceea ce este de-a dreptul stupid, şi nu vei face decât să înnebuneşti tot încercând asta. Nu vei ajunge nicăieri, ci doar vei rata un mare prilej.

Acceptă-te, acceptă-te întru totul, fă din acceptare culoarea ta, caracteristica ta. Viaţa e gata în orice clipă să îşi reverse darurile asupra ta. Viaţa nu e zgârcită, existenţa dăruieşte întotdeauna din abundenţă – însă nu îi putem primi darurile pentru că nu ne considerăm demni de a le primi.

De asta oamenii se agaţă de suferinţă – ea se potriveşte programării lor. Oamenii se pedepsesc singuri în o mie şi unu de moduri subtile. De ce? Pentru că asta face parte din programul lor. Dacă nu eşti cum ar trebui să fii, trebuie să te pedepseşti, trebuie să-ţi provoci suferinţă. De asta oamenii se simt bine când sunt nefericiţi, când suferă.

Relaxează-te în fiinţa ta – aşa a vrut Dumnezeu să fii.

Oamenii se simt bine când sunt nefericiţi, şi sunt foarte, foarte încurcaţi, stânjeniţi când sunt fericiţi. Aceasta este concluzia la care am ajuns după ce am studiat mii şi mii de oameni. Când sunt nefericiţi, totul e cum trebuie să fie. Acceptă nefericirea – ea se potriveşte cu condiţionarea lor, cu mintea lor. Ştiu ce îngrozitori sunt, ştiu că sunt păcătoşi.

Ţi s-a spus că te-ai născut din păcat. Ce absurditate! Ce prostie! Omul nu s-a născut din păcat, omul s-a născut din inocenţă. Nu există păcat originar, există numai inocenţă originară. Fiecare copil se naşte inocent. Noi îl facem să se simtă vinovat, spunându-i: „Nu aşa ar trebui să fii. Ar trebui să fii aşa". Iar copilul este natural şi inocent. Îl pedepsim pentru faptul că este natural şi inocent, şi îl răsplătim că este artificial şi viclean. Îl răsplătim pentru faptul că e fals – toate recompensele noastre sunt pentru oameni falşi. Nu răsplătim pe nimeni care este inocent; nu avem nici o consideraţie faţă de el, nu avem nici un respect pentru el. Inocentul e condamnat, inocentul e considerat aproape un infractor. Inocentul este considerat prost, în timp ce vicleanul e considerat inteligent. Omul fals este acceptat – omul fals se potriveşte cu societatea falsă.

Toată viaţa ta nu e decât un efort de a te pedepsi tot mai mult. Tot ce faci este rău, aşa că pentru fiecare bucurie trebuie să te pedepseşti. Chiar şi atunci când, în ciuda ta, bucuria vine, când uneori Dumnezeu se izbeşte de tine şi nu poţi să-l eviţi, imediat începi să te pedepseşti. Ceva nu e în regulă, cum i se poate întâmpla un astfel de lucru unei persoane oribile ca tine?

Copacii sunt verzi şi frumoşi, stelele sunt frumoase, râurile sunt frumoase, dar ai văzut vreodată ceva mai frumos decât un chip omenesc?

Zilele trecute un om m-a întrebat: „Tu, Osho, vorbeşti despre iubire, vorbeşti despre faptul că îţi dăruieşti iubirea. Dar eu ce am de oferit? Ce am eu să-i ofer persoanei iubite?" Aşa gândeşte în secret fiecare om. „Nu am nimic", este convingerea tuturor. Ce nu ai? Ai totul. Însă nimeni nu ţi-a spus vreodată că ai toată frumuseţea florilor – pentru că omul este cea mai grozavă floare de pe pământ, fiinţa cea mai evoluată. Nici o pasăre nu poate să cânte cântecul pe care îl cânţi tu – cântecele păsărilor sunt doar nişte zgomote, care sunt totuşi frumoase pentru că vin din inocenţă. Cântecele tale sunt mult mai frumoase, mult mai semnificative, au un înţeles mult mai mare. Însă te întrebi: „Ce am eu?".

Copacii sunt verzi şi frumoşi, stelele sunt frumoase, râurile sunt frumoase, dar ai văzut vreodată ceva mai frumos decât un chip omenesc? Ai dat vreodată de ceva mai frumos decât ochii omului? Pe întreg pământul nu există ceva mai delicat ca ochii omului – nimic nu se compară cu ei, nici trandafirul, nici floarea de lotus. Dar tu vrei să ştii: „Ce am eu de oferit în iubire?". Probabil că duci o viaţă de autocondamnare; probabil că umerii tăi sunt încovoiaţi sub povara vinovăţiei.

De fapt, când cineva te iubeşte, chiar te miri: „Cum – pe mine? Mă iubeşte cineva pe mine?". Şi în mintea ta apare ideea: „Mp iubeşte pentru că nu mă cunoaşte. Dacă m-ar cunoaşte, dacă ar vedea prin mine, nu m-ar iubi în veci!". Astfel încep îndrăgostiţii să se ascundă unul de celălalt. Păstrează multe lucruri pentru ei înşişi, nu îşi dezvăluie secretele din cauză că se tem că în clipa în care îşi deschid inima, dragostea va dispărea. Deoarece nu se pot iubi pe sine, cum să conceapă că altcineva îi iubeşte?

Iubirea începe cu iubirea de sine. A fi egoist şi a fi plin de tine sunt două lucruri diferite. Nu fi narcisist, nu fi obsedat de tine însuţi, ci iubeşte-te firesc.

Iubirea de sine naturală este obligatorie ca să poţi iubi pe altcineva. Numai din ea se naşte iubirea pentru altcineva.

Acceptă-te, iubeşte-te, eşti creaţia lui Dumnezeu. Ai pe tine semnătura lui Dumnezeu şi eşti deosebit, unic. Nimeni nu a mai fost ca tine, şi nu va mai fi ca tine – eşti pur şi simplu unic, incomparabil. Acceptă acest lucru, iubeşte acest lucru şi sărbătoreşte-l, şi atunci vei începe să vezi unicitatea celorlalţi, incomparabila frumuseţe a celorlalţi. Iubirea este posibilă numai atunci când există o acceptare deplină a sinelui, a celuilalt, a lumii. Acceptarea creează mediul în care creşte iubirea, în care înfloreşte iubirea.

Fii vulnerabil

Lao Tzu spune:

Când omul se naşte, e plăpând şi slab; când moare, e tare şi ţeapăn. Când fiinţele şi plantele sunt vii sunt moi şi suple; când sunt moarte sunt sfărâmicioase şi uscate. De aceea tăria şi rigiditatea sunt tovarăşele morţii, iar moliciunea şi delicateţea sunt tovarăşele vieţii.

De aceea când o armată este încăpăţânată, va pierde în bătălie. Când un copac este tare, va fi tăiat. Locul celor mari şi puternici e jos; locul celor delicaţi şi slabi e în vârf.

Viata este un râu, o curgere, un şir continuu fără început şi sfârşit. Nu pleacă undeva, este veşnic aici. Nu vine de undeva, şi nu se duce undeva. Singurul timp pe care îl cunoaşte viaţa este acum, şi singurul loc este aici. Nu se străduieşte să ajungă undeva, nu are unde să ajungă. Nu se străduieşte să cucerească ceva, nu are ce să cucerească. Nu face nici un efort să se apere, pentru că nu are de cine să se apere. Există doar ea, viaţa, absolut singură, frumoasă în singurătatea ei, maiestuoasă în singurătatea ei.

Poţi să-ţi duci viaţa în două feluri. Poţi să curgi o dată cu ea – şi atunci eşti şi tu maiestuos, ai o graţie, graţia nonviolenţei, ai o frumuseţe, ca de copil, ca de floare, dulce, delicată, necoruptă. Dacă curgi o dată cu viaţa, eşti religios. Asta înseamnă religia pentru Lao Tzu, şi pentru mine.

În mod obişnuit religia înseamnă lupta cu viaţa, pentru Dumnezeu. Înseamnă că Dumnezeu este ţelul, iar viaţa trebuie negată şi combătută. Viaţa trebuie sacrificată pentru a ajunge la Dumnezeu. Această religie obişnuită nu e religie. Această religie obişnuită e doar o parte a minţii obişnuite, violente, agresive.

Nu există Dumnezeu dincolo de viaţă; viaţa e Dumnezeu. Dacă negi viaţa, îl negi pe Dumnezeu, dacă sacrifici viaţa, îl sacrifici pe Dumnezeu. În toate sacrificiile, numai Dumnezeu este sacrificat. George Gurdjieff spunea – pare paradoxal, dar e adevărat – că toate religiile sunt împotriva lui Dumnezeu. Dacă viaţa e Dumnezeu, atunci a nega, a renunţa, a sacrifica înseamnă a fi împotriva lui Dumnezeu.

A fi cu adevărat religios înseamnă să curgi o dată cu întregul, nu să te separi de el. Partea nu poate fi împotriva întregului.

A fi cu adevărat religios înseamnă să curgi o dată cu întregul, nu să te separi de el. Partea nu poate fi împotriva întregului.

A fi nereligios înseamnă să ţii morţiş să învingi, să cucereşti, să ajungi undeva. Dacă ai un ţel, eşti nereligios. Dacă te gândeşti la ziua de mâine, ai ratat deja religia. Religia nu cunoaşte „mâine". De asta Iisus spune: „Nu vă gândiţi la ziua de mâine. Uitaţi-vă la crinii de pe câmp, ei înfloresc acum". Tot ce există, există acum. Tot ce e viu, e viu acum. Acum este singurul timp, singura veşnicie.

Cealaltă posibilitate este să lupţi cu viaţa, să ai ţeluri particulare – şi toate ţelurile sunt particulare, toate ţelurile sunt personale. Încerci să-i impui vieţii un tipar, ceva al tău personal. Încerci să târăşti viaţa după tine, iar tu eşti doar o părticică infinitezimală şi încerci să târăşti tot universul după tine. Bineînţeles că vei fi înfrânt, că îţi vei pierde graţia, vei deveni dur.

Lupta creează duritate, te acoperă cu o crustă, ca un cocon. Însăşi ideea că ai un anumit ţel face din tine o insulă, nu mai faci parte din vastul continent al vieţii. Şi când te separi de viaţă, eşti ca un copac separat de pământ. Poţi să trăieşti puţin din hrana pe care ai acumulat-o în trecut, dar de fapt eşti pe moarte. Copacul are nevoie de rădăcini; copacul are nevoie să fie în pământ, unit cu pământul, parte a lui.

Trebuie să fii unit cu continentul vieţii, să faci parte din el, să fii înrădăcinat în el. Când eşti înrădăcinat în viaţă eşti moale pentru că nu ţi-e frică. Frica naşte duritate. Frica naşte ideea de siguranţă, frica naşte ideea de a te apăra. Şi nimic nu ucide ca frica, pentru că prin însăşi ideea de frică te separi de pământ, te dezrădăcinezi. Şi atunci trăieşti pe seama trecutului – de asta te gândeşti atât de mult la trecut. Nu e o coincidenţă. Mintea se gândeşte continuu fie la trecut, fie la viitor. De ce te gândeşti atât de mult la trecut? Ce-a fost s-a dus!

Nu poate fi recuperat. Trecutul e mort! De ce te tot gândeşti la trecut, care nu mai este, şi în privinţa căruia nu se poate face nimic? Nu poţi să-l trăieşti, nu poţi să fii în el, dar el poate să-ţi distrugă momentul prezent. Însă faptul că te gândeşti la trecut trebuie să aibă o cauză adânc înrădăcinată. Acea cauză este că te lupţi cu întregul. Luptându-te cu întregul, luptându-te cu râul vieţii, te dezrădăcinezi. Devii un fenomen mititel, închis în el ca o capsulă. Devii un individ, nu mai faci parte din vastul univers care se dilată. Nu, nu mai faci parte din el. Trebuie să trăieşti ca un amărât din hrana acumulată în trecut; de asta mintea se tot gândeşte la trecut.

Şi trebuie să te aduni cumva pentru a fi gata de luptă; de asta te gândeşti întruna la viitor. Viitorul îţi dă speranţă, viitorul îţi dă hrană, şi astfel ratezi tocmai viaţa, veşnicia, care este între trecut şi viitor. Între trecut şi viitor eşti pe moarte, nu trăieşti.

Adevăratul mod de a trăi este să curgi o dată cu viaţa, şi nu oricum, ci să fii adâncit în ea, să te contopeşti cu ea. Când nu te lupţi, te contopeşti cu viaţa. Când nu te lupţi, te contopeşti cu infinitul. În Orient, această stare de renunţare la luptă este cunoscută drept capitulare, încredere – este ceea ce noi numim *shraddha*, încrederea în viaţă. Nu încrederea în minte, ci încrederea în existenţă. Nu încrederea în parte, ci încrederea în întreg. Capitulând, devii dintr-o dată moale, pentru că nu ai de ce să fii tare. Nu te lupţi, nu există adversitate. Nu ai de ce să te aperi, nu simţi nevoia de siguranţă; te-ai contopit deja cu viaţa.

Iar viaţa este sigură! Numai eul este nesigur; el are nevoie de protecţie, el are nevoie de siguranţă, el are nevoie de o armură în jurul lui. El se teme, tremură continuu de frică – şi-atunci, cum să trăieşti? Trăieşti în chin şi nelinişte, or asta nu-i viaţă, nu se poate spune că trăieşti. Pierzi toată bucuria de a fi aici. Această bucurie nu are o cauză – apare pur şi simplu pentru că exişti. Fierbe în tine doar pentru că exişti. Când eşti deschis şi curgi o dată cu viaţa, debordezi de bucurie, fără nici un motiv! Simţi pur şi simplu că *a fi* înseamnă a fi fericit.

De asta hinduşii au numit *satchitananda* supremă adevăr, conştienţă, fericire. A fi înseamnă a fi fericit, a fi adevărat înseamnă a fi fericit. A fi fericit este singurul mod de a fi. Dacă eşti nefericit, înseamnă că te-ai dezrădăcinat cumva, te-ai despărţit de râu, ai devenit un bloc de gheaţă care pluteşte pe râu, dar nu o dată cu el. Se luptă, chiar încearcă să meargă împotriva curentului – eul vrea mereu să meargă împotriva curentului, pentru că ori de câte ori există o provo-

care eul se simte bine. Dacă nu găseşti pe cineva cu care să te lupţi eşti foarte nefericit. Ai nevoie de cineva ca să te lupţi cu el. Luptându-te te simţi bine, simţi că exişti. Dar ăsta e un mod patologic de a fi, un mod nevrotic. Să te lupţi cu râul înseamnă nevroză. Dacă te lupţi, te întăreşti. Dacă te lupţi, te înconjori cu un zid mort. Firește, chiar fiinţa ta e moartă. Îţi pierzi moliciunea, luciditatea, graţia, delicateţea. Atunci doar te târăşti, nu trăieşti.

Luptându-te te simţi bine, simţi că exişti. Dar ăsta e un mod patologic de a fi, un mod nevrotic.

Lao Tzu e pentru capitulare. El spune: „Capitulează în faţa vieţii. Lasă viaţa să te conducă, nu încerca să conduci tu viaţa. Nu căuta să manipulezi şi să controlezi viaţa, lasă viaţa să te manipuleze şi să te controleze. Lasă viaţa să pună stăpânire pe tine. Predă-te pur şi simplu, spune pur şi simplu «Eu nu sunt». Dă-i vieţii putere deplină şi fii cu ea".

E greu, pentru că eul spune: „Atunci, ce mai sunt eu? Capitulând, nu mai sunt". Însă, în realitate, când eul nu mai e, *eşti* pentru prima dată. Pentru prima dată nu mai eşti finitul, eşti infinitul. Pentru prima dată nu mai eşti corpul, întrupatul, este neîntrupatul, imaterialul care se dilată continuu, fără de început şi fără de sfârşit.

Dar eul nu vrea să audă de asta. Eul se teme. Spune: „Ce faci? Capitulezi? Atunci vei fi pierdut, vei fi un nimeni". Dacă asculţi de eu, eul te va pune iar şi iar pe un drum nevrotic, pe drumul de a fi „cineva". Şi cu cât te străduieşti mai mult să devii cineva, cu atât eşti mai sleit de viaţă, ai mai puţină viaţă în tine. Uită-te la oamenii care au reuşit în viaţă, care au devenit cineva, ale căror nume se găsesc în *Who's Who*. Uită-te la ei şi vei descoperi că duc o viaţă falsă. Sunt numai nişte măşti, nu au nimic înăuntru – oameni găunoşi, împăraţi poate, dar nu vii.

Uită-te la oamenii de succes, oamenii care au ajuns cineva – preşedinţi, prim-miniştri, mari bogătaşi care au realizat tot ce se putea realiza. Uită-te la ei, pune mâna pe ei şi vei simţi moartea. Nu vei găsi acolo o inimă care pulsează. Poate că inima mai bate încă, dar bătăile ei sunt mecanice. Bătăile şi-au pierdut poezia. Ei se uită la tine, dar ochii lor sunt stinşi, nu au luciul vieţii. Vor da mâna cu tine, dar nu vei simţi în mâna lor curgând ceva, nu vei simţi nici un schimb de energie, nici un strop de căldură. O mână moartă.

Uită-te în jurul lor, trăiesc în iad. Au reuşit, au ajuns cineva, iar acum numai iadul îi înconjoară. Dacă încerci să ajungi cineva, eşti pe acelaşi drum.

Lao Tzu spune să fii un nimeni, şi atunci în tine va curge viaţa infinită. Să fii cineva devine un blocaj pentru curgerea vieţii. Când eşti un nimeni, o vastă pustietate, totul e posibil. În acea pustietate norii se pot mişca, stelele se pot mişca. Şi nimic nu o tulbură.

Şi minunea e că dacă nu te opui vieţii, viaţa e mai abundentă. Dacă nu te opui să fii viu, ai şi mai multă viaţă.

Într-o astfel de stare de a fi eşti veşnic tânăr. Corpul va îmbătrâni, bine-nţeles, însă miezul fiinţei tale rămâne tânăr, proaspăt. El nu îmbătrâneşte niciodată, nu moare niciodată. Şi Lao Tzu spune că asta e calea de a fi cu adevărat religios. Pluteşte o dată cu tao, mişcă-te o dată cu tao, nu îţi face scopuri particulare, ţeluri proprii. Întregul ştie mai bine, tu fii cu el, doar. Întregul te-a creat, întregul respiră în tine, întregul trăieşte în tine. De ce îţi baţi tu capul? Lasă răspunderea în seama întregului. Tu mergi cu el, oriunde te duce. Nu forţa şi nu face planuri, nu urmări ţeluri anume, pentru că atunci va exista frustrare şi te vei întări, te vei rigidiza, şi vei pierde prilejul de a fi viu.

Şi minunea e că dacă nu te opui vieţii, viaţa e mai abundentă. Dacă nu te opui să fii viu, ai şi mai multă viaţă. Iisus spune: „Veniţi la mine şi vă voi arăta calea vieţii veşnice, viaţa abundentă. Viaţa care se revarsă, care inundă". Însă noi trăim ca nişte cerşetori. Am fi putut să fim ca nişte împăraţi, dar nu suntem, şi e numai vina noastră. Cauza nefericirii noastre este faptul că ţinem morţiş să fim noi înşine, că ne agăţăm de eu.

Şi acum sutrele:

Când omul se naşte, e plăpând şi slab.

Uită-te la un prunc abia născut. Nu are crustă în jurul lui, e vulnerabil, deschis, moale – viaţa în puritatea ei. Nu va fi aşa mult timp, curând i se dezvoltă personalitatea, va fi închis în cuşcă, întemniţat de societate, de părinţi, de şcoală, de universitate; curând viaţa va deveni un fenomen îndepărtat. Va semăna mai mult cu un prizonier. Viaţa va continua să bată undeva în adâncul fiinţei lui, dar nici chiar el nu va putea să-i audă bătăile.

Viaţa e o minune care se tot repetă. Viaţa se înnoieşte în fiecare zi. Bătrânii mor, alţi prunci se nasc. Care e rostul? E foarte clar că viaţa nu crede în bătrâneţe. De fapt, dacă viaţa ar fi administrată de economişti,

moartea bătrânilor şi naşterea pruncilor ar părea un lucru absolut neeconomic, o pierdere inutilă. Când omul ajunge bătrân şi are experienţă de viaţă şi înţelepciune, moartea îl ia şi bătrânul e înlocuit cu un prunc total necunoscător în ale vieţii, fără înţelepciune, absolut proaspăt; totul trebuie rescris. Economiştii ar spune că asta e o prostie! Dumnezeu ar trebui să-i consulte mai întâi pe economişti. Ce face el e adevărată risipă! Un om de optzeci de ani, cu experienţă, moare, şi e înlocuit cu un prunc neştiutor; ar trebui să fie tocmai invers, atunci ar fi mai economic.

Slăbiciunea are o frumuseţe a ei, pentru că e plăpândă şi moale.

Dar viaţa nu crede în economie. Şi e bine că nu crede, altfel lumea întreagă ar fi devenit un imens cimitir. Viaţa crede în viaţă, nu în economie. Ea îi înlocuieşte continuu pe bătrâni cu nou-născuţi, pe morţi cu tineri, pe oamenii tari cu oameni moi. Indiciul e limpede: viaţa iubeşte moliciunea, pentru că printr-o fiinţă moale poate să curgă uşor.

Când omul se naşte, e plăpând şi slab.

Lao Tzu mai insistă asupra unui lucru, şi anume că viaţa nu crede în tărie. Slăbiciunea are o frumuseţe a ei, pentru că e plăpândă şi moale. Când vine furtuna, copacii mari şi puternici sunt doborâţi. Plantele mici doar se apleacă, şi furtuna trece pe lângă ele, şi după aceea ele iar zâmbesc şi înfloresc. De fapt, furtuna le-a dat prospeţime, a luat praful de pe ele, atâta tot. Furtuna le-a făcut o baie bună, şi sunt mai vii, mai tinere, mai proaspete. Copacii bătrâni, foarte puternici au fost doborâţi pentru că s-au opus. Ei nu au vrut să se încline, au fost foarte egoişti.

Lao Tzu spune: „Viaţa îi iubeşte pe cei slabi". Ăsta este înţelesul vorbelor lui Iisus: „Ferice de cei blânzi, căci ei vor moşteni pământul. Ferice de cei săraci în duh, căci a lor este împărăţia cerurilor. Ferice de cei ce plâng, căci ei vor fi mângâiaţi". Biserica creştină nu înţelege spusele lui Iisus, fiindcă acele vorbe sunt ale lui Lao Tzu, şi câtă vreme nu sunt legate de Lao Tzu nu pot fi interpretate corect. Întreaga învăţătură a lui Iisus este: „Fii viu şi fii slab". De asta el spune că dacă cineva te loveşte peste obraz, întoarce-i-l şi pe celălalt. Dacă cineva îţi ia haina, dă-i şi cămaşa. Dacă cineva te sileşte să mergi cu el o milă, mergi două mile.

De ce e slăbiciunea atât de binecuvântată? Pentru că, în mod obişnuit, aşa-zişii lideri ai lumii, învăţătorii lumii spun întruna: „Fii puternic". Dar

Lao Tzu şi Iisus Hristos spun: „Fii slab". Slăbiciunea are ceva în ea, pentru că nu e tare. Să fii puternic trebuie să fii tare. Să fii tare trebuie să te opui vieţii. Dacă vrei să fii puternic, trebuie să te lupţi cu viaţa, numai atunci devii puternic. Altfel n-ai cum să devii puternic. Dacă vrei să devii puternic, înoată împotriva curentului. Ca să fii slab, pluteşte o dată cu râul, mergi cu el oriunde merge. Dacă râul spune „Mergi cu mine o milă", mergi două mile. Dacă râul îţi ia haina, dă-i şi cămaşa. Şi dacă râul îţi dă o palmă peste obraz, întoarce-i-l şi pe celălalt.

Discuţiile despre pace nu sunt decât război rece.

Slăbiciunea are o anumită frumuseţe. Frumuseţea e cea a graţiei. Frumuseţea e cea a nonviolenţei, *ahimsa*. Frumuseţea e cea a iubirii, iertarea. Frumuseţea e cea a lipsei conflictului. Şi atâta timp cât Lao Tzu nu e bine înţeles, omenirea nu poate trăi în pace.

Dacă eşti învăţat să fii puternic, va trebui să te lupţi. Toţi se vor lupta, şi războaiele vor continua. Toţi liderii politici din lume spun că iubesc pacea, şi toţi se pregătesc de război. Toţi spun că sunt pentru pace, şi continuă să strângă armament. Vorbesc despre pace şi se pregătesc de război, şi toţi spun că se pregătesc de război pentru că le este frică de ceilalţi. Iar ceilalţi spun la fel! Toată treaba este stupidă. China se teme de India, India se teme de China. Rusia se teme de America, America se teme de Rusia ambele vorbesc despre pace, şi ambele se pregătesc de război. Şi bineînţeles că lucrul pentru care te pregăteşti se întâmplă.

Discuţiile despre pace sunt vorbe goale. Discuţiile despre pace nu sunt decât război rece. În realitate, politicienii au nevoie de timp pentru a se pregăti de război, şi pentru a câştiga timp vorbesc despre pace. De secole, omenirea cunoaşte doar două perioade: perioada războiului, şi perioada de pregătire a războiului. Acestea sunt singurele perioade. Întreaga istorie pare nevrotică.

Însă aşa trebuie să se întâmple, din cauză că forţa e preţuită, eul e preţuit. Dacă doi oameni, unul puternic şi unul slab, se bat pe drum, iar cel puternic l-a doborât pe cel slab şi cade pe pieptul lui, pe care dintre ei îl apreciezi? Îl apreciezi pe cel care a învins? Atunci eşti violent, atunci eşti pentru război. Sau îl apreciezi pe cel slab? Nu cred, nimeni nu-i apreciază pe cei slabi, nimeni nu vrea să fie asociat cu cei slabi, pentru că în adâncul inimii lui fiecare vrea să fie şi el puternic.

Când îl apreciezi pe cel puternic spui: „Da, acesta este idealul meu, vreau şi eu să fiu ca el". Dacă forţa e preţuită, atunci violenţa e preţuită. Dacă forţa e preţuită, atunci moartea e preţuită, pentru că forţa ucide – îl ucide şi pe celălalt, te ucide şi pe tine. Forţa e atât ucigaşă cât şi sinucigaşă.

Însuşi cuvântul slăbiciune pare acuzator. Dar ce înseamnă slăbiciune? O floare e slabă. Piatra de lângă floare e foarte puternică. Ai vrea să fii ca o piatră, sau ai vrea să fii ca o floare? Floarea e slabă, nu uita, foarte slabă – e de ajuns un vânticel şi floarea piere. Petalele i se scuturã. Floarea e o minune; e o minune cum există floarea, atât de slabă, atât de gingaşă! Pare cu neputinţă să existe, şi totuşi există. Cum se poate? Pietrele e normal să existe, ele sunt puternice. Dar floarea? Pare total neajutorată, şi totuşi există; asta e minunea.

Ai vrea să fii ca o floare? Dacă îţi pui întrebarea asta, eul îţi va spune: „Fii ca o piatră". Dacă totuşi insişti, spunând că piatra e urâtă, eul va spune: „Dacă ţii neapărat să fii o floare, fii o floare de plastic. Fii măcar rezistent! Vântul nu te va tulbura, ploaia nu te va distruge, vei dura la nesfârşit". O floare adevărată se deschide dimineaţa, râde o clipă, îşi răspândeşte parfumul şi moare. O floare neadevărată, o floare de plastic poate dura la nesfârşit. Dar este neadevărată, şi este rezistentă şi puternică pentru că e neadevărată. Realitatea este moale şi slabă.

Nu poţi să îl înţelegi pe Dumnezeu fiindcă mintea ta înţelege numai logica matematică. Îţi lipseşte simţul estetic de a fi alături de flori. Numai o minte poetică înţelege existenţa lui Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este cel mai slab şi cel mai moale. De asta este el floarea absolută. Înfloreşte, dar înfloreşte numai o fracţiune de secundă. Acea fracţiune de secundă este cunoscută ca „prezent". Trebuie să fii foarte atent ca să nu ratezi acel moment atât de mic. El înfloreşte veşnic, înfloreşte în fiecare clipă, dar tu nu vezi, pentru că mintea ta e preocupată de trecut şi de viitor. Iar prezentul este un fenomen foarte îngust, dispare cât ai clipi din ochi. Dumnezeu înfloreşte în acel moment îngust.

Dumnezeu este adevărul absolut, dar este foarte slab, foarte moale. El este punctul culminant, dincolo de care nu există nimic. Vei fi capabil să îl înţelegi pe Dumnezeu numai când vei înţelege logica moliciunii şi a slăbiciunii. Dacă te vei strădui să fii puternic – cuceritor, luptător, războinic – vei trăi înconjurat de pietre, nu de flori, iar Dumnezeu va fi un fenomen îndepărtat. N-ai să poţi să-l detectezi nicăieri în viaţă pe Dumnezeu.

Când omul se naşte, e plăpând şi slab; când moare, e tare şi ţeapăn.

Aşadar, în viaţă trebuie să rămâi moale, plăpând şi slab; nu căuta să fii tare şi ţeapăn, pentru că astfel îţi aduci moartea tot mai aproape. Moartea

oricum va veni într-o zi, nu asta e problema. Problema e că trăieşti o viaţă moartă. Moartea pe care o trăieşti acum, asta e problema. Moartea în sine e foarte blândă, mai blândă decât viaţa, a foarte gingaşă. Zgomotele vieţii le auzi, pe ale morţii nu; nici nu ştii când vine. Nu moartea aceea e problema. Moartea dinainte de moarte e problema, să duci o viaţă moartă e problema. Să fii închistat, rigid. Leibnitz are un termen pentru asta – *monadă*. Monada este o celulă indivizibilă, absolut închisă, fără ferestre pe care să te uiţi afară, sau de afară să te uiţi înăuntru. Monada are aceeaşi rădăcină cu monopol, monogamie, monk, monastery; înseamnă să fii complet singur. Călugărul e cel care trăieşte singur, mănăstirea e locul în care oamenii trăiesc singuri. Când eşti complet închis într-o celulă moartă, eşti în mănăstire. Locuieşti singur într-o peşteră, nu poţi să ajungi la alţii, alţii nu pot să ajungă la tine. Eşti complet închis.

Dacă ai înţelege fenomenul prin care ai ajuns să fii nefericit, ai scăpa imediat de nefericire. Nu trebuie decât să fii moale, curgător.

Aceasta e moartea care e ţeapănă. Şi atunci eşti nefericit, şi încerci să găseşti căi şi mijloace de a nu fi nefericit. Nefericirea ţi-o creezi fiind ţeapăn, tare, rigid, şi pe urmă cauţi metode de a nu fi nefericit.

De fapt, dacă ai înţelege fenomenul prin care ai ajuns să fii nefericit, ai scăpa imediat de nefericire. Nu trebuie decât să fii moale, curgător.

Fii ca un copil, păstrează mereu puritatea şi suavitatea copilăriei. Nu pierde contactul cu ea, şi într-o zi vei constata cu surprindere că în tine încă mai trăieşte copilul care ai fost în urmă cu cincizeci de ani. Dacă ştii să păstrezi contactul cu copilăria, eşti veşnic copil.

Copilul nu se pierde niciodată, el rămâne. Copilul nu moare când devii tânăr, şi nici tânărul nu moare când îmbătrâneşti, straturile se depun unul peste altul, dar miezul rămâne acelaşi – pruncul care te-ai născut continuă să existe în tine; multe straturi s-au depus peste el, şi dacă străpungi acele straturi, copilul explodează dintr-o dată în tine. Eu numesc această explozie extaz.

Iisus spune: „... Dacă nu vă veţi face ca nişte copilaşi, cu nici un chip nu veţi intra în Împărăţia cerurilor". Asta vrea să spună el, şi despre asta vorbesc şi eu. Dacă îţi străpungi carapacea tare, zidul care te înconjoară, multele stra-

turi, copilul din tine va exploda. Vei privi iarăşi lumea cu acei ochi inocenţi de copil. Atunci va exista Dumnezeu.

Dumnezeu nu e un concept filozofic, este această lume privită cu ochi de copil. Aceeaşi lume – aceşti copaci, aceste flori, acest cer – aceeaşi lume capătă dintr-o dată calitatea de a fi divină când te uiţi la ea cu ochi de copil. Este nevoie doar de o inimă pură, suavă, delicată. Nu Dumnezeu lipseşte, *tu* lipseşti. Nu Dumnezeu e absent, *tu* eşti absent.

Când omul se naşte, e plăpând şi slab; când moare, e tare şi ţeapăn. Când fiinţele şi plantele sunt vii sunt moi şi suple; când sunt moarte, sunt sfărâmicioase şi uscate.

Învaţă. Viaţa te învaţă pe multe căi. Viaţa îţi indică felul în care trebuie să fii.

De aceea tăria şi rigiditatea sunt tovarăşele morţii, iar moliciunea şi delicateţea sunt tovarăşele vieţii.

Dacă vrei să fii mai viu, să debordezi de viaţă, caută tovarăşele vieţii: moliciunea (suavitatea) şi delicateţea.

Tot ce îţi aglomerează mintea te rigidizează. Trăieşte astfel încât în fiecare clipă să fii total rupt de clipa trecută. În prezent, situaţia ta este următoarea: Ai o casă mare, cu multe camere, şi în toate camerele sunt piese de puzzle, de la mai multe jocuri. Toată casa e plină de piese de puzzle – peste tot sunt piese de puzzle, pe mese, pe scaune, pe paturi, pe podea, atârnând din tavan, şi nu eşti în stare să rezolvi nici un joc. Încerci să rezolvi unul dar, constatând că e greu în aşa măsură încât îţi iei câteva piese la slujbă ca să lucrezi la joc mai târziu. Pe urmă încerci să rezolvi alt joc, însă nu eşti în stare, pentru că eşti zăpăcit. Te muţi în altă cameră, şi uite aşa faci mereu, te învârţi în cerc.

Ai mintea aglomerată de puzzle-uri nerezolvate, şi încetul cu încetul te nevrozezi de tot. Nu ţi-ai rezolvat nici măcar o problemă de viaţă, şi mii de piese de puzzle atârnă în jurul tău. Ele îşi iau obolul. Te ucid.

Nu căra lucruri din trecut, trecutul s-a dus. Rezolvat sau nerezolvat, scapă de el în fiecare clipă. Acum nu mai poţi face nimic în privinţa lui, lasă-l baltă, şi nu căra cu tine părţi din el, pentru că acele părţi nu te vor lăsa să rezolvi noile probleme existente în acest moment. Trăieşte acest moment cât mai total, şi îţi vei da seama brusc că dacă îl trăieşti total, problemele lui sunt rezolvate. Nu mai trebuie să le rezolvi. Viaţa nu e o problemă care trebuie rezolvată, ci este un mister care trebuie trăit. Dacă trăieşti total clipa, e rezolvată, şi ieşi din ea frumos, îmbogăţit, descoperind în tine noi comori, şi fără nimic care să atârne în jurul tău. Atunci intri în momentul următor cu atâta prospeţime, cu atâta

intensitate şi atât de total încât şi momentul următor e trăit şi rezolvat.

Să trăieşti clipa atât de total încât să nu rămână nimic pentru următoarea.

Să nu aduni niciodată momente netrăite, altfel te rigidizezi, te întăreşti. Rămâi moale numai dacă nu cari nimic din trecut. De ce sunt copiii moi, suavi? Ei nu cară nimic. Când copilul e mânios, e mânios! În clipa aceea nu-i pasă ce spune Buddha despre mânie, nu-i pasă că Mahavira a spus „Nu te mânia" – el e cu adevărat mânios! E atât de intens mânios încât însăşi intensitatea devine frumoasă. Uită-te la un copil care e cu adevărat mânios – tot corpul lui, atât de mic, atât de fraged şi gingaş, pulsează de mânie, ochii îi scapără de mânie, e roşu la faţă, sare şi zbiară de parcă ar vrea să distrugă întreaga lume. O explozie de energie... Iar în clipa următoare mânia s-a dus şi copilul se joacă, şi nu îţi vine să crezi că faţa lui senină de acum este aceeaşi faţă furioasă de dinainte cu o clipă. E numai zâmbet! Atât de frumos, atât de fericit!

Aşa trebuie să trăieşti. Să trăieşti clipa atât de total încât să nu rămână nimic pentru următoarea. Copilul trăieşte clipa de mânie, apoi trece la următoarea senin, descătuşat. Când pe pământ va fi cu putinţă o educaţie mai bună, nu îi vom învăţa pe copii să nu se mânie. Îi vom învăţa să se mânie, dar să se mânie total, să nu care mânia cu ei. Mânia în sine nu e rea – e periculos să o cari, să o acumulezi. Străfulgerările de mânie sunt frumoase, şi chiar necesare, dau tonus vieţii. Dau sare vieţii. Altfel ai fi mai lipsit de vlagă, n-ai avea tonus. Mânia în sine e un exerciţiu bun, şi dacă o consumi total, şi ieşi din ea, e în regulă.

Omul care poate să fie mânios total, poate să fie şi fericit total, poate să iubească total, pentru că nu e o chestiune de a fi mânios sau fericit sau iubitor, ci este o chestiune de trăire intensă. Singurul lucru pe care îl înveţi din toate experienţele este să fii total. Dacă nu eşti lăsat să fii mânios, devii incomplet. Dacă trăieşti parţial clipa, celelalte părţi îţi rămân în minte, te obsedează. Zâmbeşti, dar zâmbetul tău nu e pur, e corupt de mânia care stăruie în el. Buzele tale zâmbesc, dar zâmbetul e otrăvit; mânia nu a fost părăsită, trecutul nu a murit, nu eşti complet liber să fii aici şi acum. Trecutul a aruncat o umbră asupra ta. Eşti zăpăcit, toată viaţa ta devine o mahmureală. Nu poţi să iubeşti, nu poţi să trăieşti, nu poţi să te rogi, nu poţi să meditezi. Trecutul se ţine scai de tine, îţi întoarce viaţa cu fundul în sus, te zăpăceşte, în mintea ta e un talmeş-balmeş.

Trăieşte total fiecare clipă. Şi trăieşte conştient, astfel încât să nu cari trecutul.

Vin oameni la mine şi îmi spun: „Când începem să medităm, apar dintr-o dată milioane de gânduri. Acele gânduri nu apar în mod obişnuit, ci când începem să medităm". De ce se întâmplă asta? Din cauza experienţelor incomplete – când meditezi, nu ai mintea ocupată, aşa că ele sar toate pe tine: „Dacă tot stai degeaba, măcar rezolvă-ne, termină cu noi, completează-ne. Nu faci nimic, stai pur şi simplu, asta e meditaţia. Fă ceva! Această mânie există, rezolv-o. Această iubire există, împlineşte-o. Această dorinţă există, fă ceva!".

Când eşti ocupat, toate aceste gânduri nu îţi concentrează atenţia asupra lor. Dar când meditezi, toate încearcă să îţi atragă atenţia şi să-ţi spună că nu sunt terminate. Ele sunt fantomele trecutului.

Trăieşte total fiecare clipă. Şi trăieşte conştient, astfel încât să nu cari trecutul. Acest lucru e uşor, nu trebuie decât să fii conştient, să conştientizezi ceea ce faci. Nu trăi ca un somnambul, ca un robot. Fii puţin mai conştient, şi vei deveni moale ca un copil, suplu ca o plantă tânără. Şi această calitate o vei păstra până în ultima clipă a morţii; vei rămâne suplu. Dacă rămâi suplu, tânăr, proaspăt moartea se produce, dar nu pentru tine. Mor numai oamenii care sunt deja morţi. Oamenii care rămân vii, care au viaţă în ei, se uită cum se produce moartea – moare corpul, moare mintea, dar ei nu. Ei rămân în afara morţii, o transcend.

De aceea când o armată este încăpăţânată, va pierde în bătălie.

aici vorbele lui Lao Tzu par absurde. El spune că atunci când o armată este încăpăţânată va pierde în bătălie, iar tu crezi că dacă eşti încăpăţânat vei câştiga.

Când un copac e tare, va fi tăiat. Locul celor mari şi puternici este jos. Locul celor delicaţi şi slabi e în vârf.

Rădăcinile sunt tari, rezistente, locul lor e jos, sub pământ. Florile sunt delicate, locul lor e sus, în vârf. Aşa ar trebui să arate structura corectă a societăţii: cei puternici să fie la bază, ei să fie rădăcinile, iar cei delicaţi, suavi să fie în vârf. Poeţii şi pictorii ar trebui să fie în vârf. Sfinţii şi înţelepţii ar trebui să fie pe cea mai înaltă culme. Soldaţii, politicienii, oamenii de afaceri ar trebui să fie jos, la bază. Însă lumea e cu fundul în sus, pentru că oamenii tari încearcă să fie deasupra.

E ca şi cum rădăcinile ar fi devenit politicieni, şi ar încerca să ajungă în vârful copacului şi să forţeze florile să coboare sub pământ. Când lumea era mai echilibrată, în India de exemplu, locul brahminilor era în vârf. Noi îi puseserăm în vârf. Brahminii sunt înţelepţi, sunt cei care l-au cunoscut pe *Brahma*. Nu sunt o castă, nu au nimic de a face cu naşterea, cu obârşia; au legătură cu renaşterea lăuntrică. Brahminii sunt cei care au cunoscut absolutul. Locul lor era în vârf, ei erau florile. Chiar şi regii, împăraţii foarte puternici veneau şi se înclinau la picioarele lor. Aşa era corect. Un rege, oricât ar fi de mare şi tare, e totuşi un om de lume, cu eu şi ambiţie, legat de lucrurile lumeşti.

Se zice că Buddha a ajuns într-o cetate, iar regele acelei cetăţi cam ezita să îi iasă în întâmpinare. Sfetnicul i-a spus că trebuie să se ducă să-l întâmpine. Sfetnicul era foarte bătrân şi înţelept. Regele a spus: „Nu are rost să mă duc. E un cerşetor. Să vină el la mine! De ce să mă duc eu până la hotarul regatului ca să-l întâmpin? Eu sunt rege, el e cerşetor".

Bătrânul sfetnic şi-a dat imediat demisia spunând: „Dacă ai căzut atât de jos, nu pot să mai rămân alături de tine. Spui că eşti rege, dar nu uita că el a renunţat la regatul lui. Nu are nimic. Trebuie să te duci să te înclini înaintea lui, altfel îmi este cu neputinţă să rămân în acest palat, alături de tine". Regele a trebuit să se ducă.

Se zice că atunci când s-a înclinat în faţa lui Buddha, buddha a spus: „Nu era nevoie să vii. Am auzit că aveai reţineri să vii. Nu era nevoie, pentru că atunci când omul are reţineri, chiar dacă vine, nu vine. Iar respectul nu poate fi impus. Ori îl ai, ori nu-l ai. Nu era nevoie să vii, veneam eu la tine. Eu sunt cerşetor – tu eşti rege".

Regele a început să plângă. A înţeles tâlcul cuvintelor lui Buddha.

În Orient, brahminii erau în vârf. Asta ar trebui să fie structura corectă a societăţii. Acum, în toată lumea, politicienii au ajuns în vârf. De aici suferinţa şi haosul, şi nu are cum să fie altfel. Vârful a devenit prea greu. Numai florile ar trebui să fie în vârf – cărturarii, poeţii, misticii. Nu politicienii.

Locul celor mari şi puternici este jos. Locul celor delicaţi şi slabi e în vârf.

Lao Tzu spune să fii delicat şi slab dacă vrei să fii în vârf. Fii delicat şi slab ca firul de iarbă, nu puternic ca un copac mare.

Lao Tzu manifestă un mare interes faţă de tot ce e inutil. El spune că a fi inutil înseamnă a fi protejat. Să fii util e periculos, pentru că dacă eşti util cineva se va folosi de tine, te va exploata. Dacă eşti puternic, vei fi silit să te înrolezi în armată.

Lao Tzu trecea printr-un sat cu discipolii săi şi, la un moment dat, a văzut un cocoşat. Le-a spus discipolilor săi: „Duceţi-vă la cocoşatul acela şi întrebaţi-l cum se simte, pentru că am auzit că în sat e mare fierbere şi multă supărare. Regele i-a luat cu arcanul la oaste pe toţi bărbaţii tineri şi puternici".

Discipolii s-au dus la cocoşat şi l-au întrebat cum se simte. Cocoşatul a răspuns: „Sunt fericit! Din cauza cocoaşei, pe mine nu m-au luat cu arcanul. Cocoaşa m-a salvat". Discipolii s-au întors şi i-au raportat lui Lao Tzu cele auzite. Lao Tzu le-a spus: „Acum ţineţi minte. Fiţi inutili. Altfel veţi ajunge nişte vite mânate la război".

Viaţa poate fi privită din două puncte de vedere. Primul punct de vedere este cel al utilităţii; celălalt punct de vedere este al distracţiei, al plăcerii.

Altădată, trecând printr-o pădure, au ajuns la un copac mare, la umbra căruia s-ar fi putut adăposti zece căruţe cu boi. Toată pădurea era tăiată, o mie de tăietori de copaci munceau acolo, dar nici unul nu se atingea de copacul cel mare. Lao Tzu le-a spus discipolilor săi: „Mergeţi şi întrebaţi ce se întâmplă, de ce nu taie acest copac mare?".

Discipolii s-au dus şi au întrebat. Mai-marele tăietorilor de copaci le-a spus: „Copacul ăsta este absolut nefolositor. Crengile lui nu sunt drepte, nu se poate face mobilă din ele, iar ca lemn de foc nu e bun fiindcă scoate foarte mult fum. Şi frunzele lui sunt atât de amare că nici animalele nu vor să se atingă de ele. Nu e bun de nimic, şi de aceea nu îl tăiem".

Lao Tzu a început să râdă şi le-a spus discipolilor săi: „Fiţi ca acest copac, nefolositori. Atunci nu vă va tăia nimeni. Şi uitaţi-vă la acest copac – ce mare a crescut doar fiind nefolositor!".

Viaţa poate fi privită din două puncte de vedere. Primul punct de vedere este cel al utilităţii, fapt care presupune că un lucru trebuie să folosească la ceva, şi în acest caz viaţa devine un mijloc prin care se realizează un anumit scop. Celălalt punct de vedere este al distracţiei, al plăcerii, iar în acest caz clipa prezentă e totul – există ţeluri, nu există scopuri.

Zilele trecute am citit o poezie. Un vers m-a impresionat în mod deosebit. Unul dintre versuri suna aşa: „Poezia nu trebuie să aibă sens, ci să fie". Mi-a plăcut nespus acel vers. Viaţa nu trebuie să aibă sens, viaţa trebuie să fie!". Un scop în sine, care nu duce nicăieri... plăcerea de a fi aici şi acum, sărbătoarea

clipei prezente. Numai dacă nu urmăreşti nici un scop, numai dacă trăieşti aici şi acum poţi să fii moale. Dacă încerci să fii de folos, te vei întări. Dacă încerci să realizezi ceva, te vei întări. Dacă încerci să lupţi, te vei întări. Capitulează. Fii moale şi gingaş. Şi lasă-te dus de râul vieţii, oriunde merge el. Ţelul întregului să-ţi fie ţel. Nu urmări vreun ţel personal. Fii doar o parte a întregului, şi lasă-te călăuzit de el.

Absoarbe ceea ce spun, lasă spusele mele să se sedimenteze în adâncul fiinţei tale.

Caută să simţi ce spun. Aici nu e vorba de înţelegere, nu e vorba de capacitate intelectuală, ci de simţire. Absoarbe ceea ce spun, lasă spusele mele să se sedimenteze în adâncul fiinţei tale. Iar ce spun eu este: „Viaţa nu trebuie să aibă sens, viaţa trebuie să fie". Dacă vei asimila acest adevăr, vei fi dintr-o dată moale. Toată tăria, rigiditatea va dispărea, se va topi. Pruncul va fi redescoperit; vei redeveni copil, vei avea din nou ochii limpezi ai copilăriei. Atunci verdele copacilor şi al ierbii va arăta altfel. Cântecul păsărelelor va suna cu totul altfel. Întregul va avea o cu totul altă semnificaţie. Nu are sens, are semnificaţie. Sensul e legat de utilitate, semnificaţia e legată de plăcere, de bucurie.

Bucură-te de viaţă şi vei fi moale. Contopeşte-te cu râul vieţii.

Fii egoist

Nimeni în afară de ipocriţi nu poate fi lipsit de egoism, altruist.

Cuvântul *egoist* a căpătat un sens peiorativ, acuzator, pentru că toate religiile au condamnat egoismul. Ele vor ca oamenii să fie altruişti. De ce? Ca să-i ajute pe alţii...

Asta îmi aduce aminte de istorioara cu mama şi copilul. „Să nu uiţi niciodată să-i ajuţi pe alţii", i-a spus mama copilului, la care copilul a întrebat: „Şi atunci ceilalţi ce mai fac?". „Îi ajută pe alţii", a răspuns mama. „Pare un aranjament ciudat", a spus copilul. „De ce nu se ajută fiecare pe sine, ca să nu mai complice inutil lucrurile ajutând tot pe altul?".

Egoismul este firesc. Da, există un moment în care fiind egoist împarţi. Când eşti într-o stare de bucurie debordantă, poţi să împarţi. În momentul

de față oameni nefericiți îi ajută pe alți oameni nefericiți, orbii îi conduc pe orbi. Ce ajutor pot oferi ei? Este o idee foarte periculoasă, care s-a răspândit de-a lungul secolelor.

La o școală, învățătoarea le-a spus elevilor: „Măcar o dată pe săptămână trebuie să faceți o faptă bună". Un elev a spus: „Vă rog să ne dați un exemplu de faptă bună, pentru că noi nu știm ce e bine". Învățătoarea a spus: „Să zicem că o bătrână oarbă vrea să treacă strada. Fapta bună e să o ajutați să treacă strada".

Oamenilor li se spune să-i ajute pe alții, și ei sunt goi pe dinăuntru.

După o săptămână, învățătoarea a întrebat în clasă: „În săptămâna care a trecut, a ținut minte vreunul dintre voi să facă ce am spus?". Trei copii au ridicat mâna. Învățătoarea a spus: „Asta nu e bine – aproape toată clasa nu a făcut nimic. Totuși, e bine că măcar trei elevi au făcut o faptă bună". L-a întrebat pe primul: „Ce ai făcut?". Elevul a răspuns: „Exact ce ați spus dumneavoastră. Am ajutat o bătrână oarbă să treacă strada". „Foarte frumos", a spus învățătoarea, și l-a întrebat pe următorul: „tu ce ai făcut?". „Același lucru – am ajutat o bătrână oarbă să treacă strada", a răspuns al doilea elev. Puțin nedumerită, învățătoarea l-a întrebat și pe al treilea elev ce a făcut, iar acesta a răspuns: „Am făcut exact ce au făcut și ei: am ajutat o bătrână oarbă să treacă strada".

„Dar unde ați găsit voi trei bătrâne oarbe?" a întrebat învățătoarea, foarte uimită. Unul dintre cei trei elevi a răspuns: „N-ați înțeles – nu au fost trei bătrâne oarbe, a fost una singură. Și ne-a fost tare greu să o ajutăm să treacă strada, s-a zbătut și a țipat și ne-a lovit cu bastonul, pentru că ea nu voia să treacă strada!".

Oamenilor li se spune să-i ajute pe alții, și ei sunt goi pe dinăuntru. Li se spune să-i iubească pe alții – să-și iubească vecinii, să-și iubească dușmanii – dar niciodată nu li se spune să se iubească pe ei înșiși. Indirect sau direct, toate religiile le spun oamenilor să se urască pe ei înșiși. Omul care se urăște pe sine nu poate iubi pe nimeni, poate doar să se prefacă.

Lucrul fundamental este să te iubești atât de total încât iubirea să se reverse din tine și să ajungă la alții. Eu nu sunt împotriva împărțitului, dar sunt categoric împotriva altruismului. Sunt de acord să împarți, dar mai întâi trebuie să ai ce să împarți. Atunci nu faci nimic din obligați față de cineva –

dimpotrivă, persoana care primeşte ceva de la tine te îndatorează. Trebuie să fii recunoscător că celălalt nu ţi-a respins ajutorul; celălalt a fost generos.

Atunci când omul este foarte fericit, foarte liniştit, foarte mulţumit, starea lui de împlinire îl face să împartă. Are atât de mult, încât trebuie să împartă.

Eu sunt de părere că atunci când omul este foarte fericit, foarte liniştit, foarte mulţumit, starea lui de împlinire îl face să împartă. Are atât de mult, încât trebuie să împartă; e ca un nor de ploaie – trebuie să se scuture, şi nu neapărat pentru a astâmpăra setea pământului, ci pentru că e prea plin. Dacă omul este plin de bucurie, plin de lumină, plin de linişte, va împărţi aceste lucruri fără să-i spună nimeni, pentru că e o mare bucurie să împarţi. E mult mai plăcut să dai decât să primeşti.

Însă pentru asta trebuie schimbată întreaga structură. Oamenilor nu trebuie să li se spună să fie altruişti. Sunt nefericiţi – ce pot ei să facă? Sunt orbi – ce pot ei să facă? Şi-au ratat viaţa – ce pot ei să facă? Pot să dea doar ce au. Aşa că dau suferinţă, nefericire, chin, nelinişte, oricărui om care intră în contact cu ei. Asta e altruism? Nu, eu aş vrea ca toţi oamenii să fie absolut egoişti.

Fiecare copac este egoist; el trage apă din pământ pentru rădăcinile lui, aduce sevă pentru ramurile lui, pentru frunzele lui, pentru florile şi fructele lui. Iar când înfloreşte, îşi dăruieşte parfumul tuturor – cunoscuţilor, necunoscuţilor, rudelor, străinilor. Când crengile lui sunt încărcate cu fructe, împarte, dăruieşte acele fructe. Dar dacă îi înveţi pe aceşti copaci să fie altruişti, ei vor muri, aşa cum a murit întreaga omenire. Oamenii nu sunt decât nişte cadavre ambulante, care se îndreaptă spre cimitir, să odihnească în sfârşit în mormintele lor.

Viaţa trebuie să fie un dans. Viaţa fiecărui om poate să fie un dans. Ea trebuie să fie o muzică – şi atunci vei putea să împarţi, va trebui să împarţi. Când ai prea multă fericire, când fericirea nu mai încape în tine, dă pe afară, trebuie să o împarţi, şi cu cât o împarţi mai mult, cu atât sporeşte mai mult.

Eu unul propovăduiesc egoismul.

O tehnică de meditaţie

Simte conştienţa fiecărei persoane ca pe propria ta conştienţă. Astfel, lăsând la o parte grija de sine, devii fiecare fiinţă în parte.

Simte conştienţa fiecărei persoane ca pe propria ta conştienţă – în realitate este aşa, dar nu se simte aşa. Conştienţa ta o simţi ca fiind a ta, iar conştienţa celorlalţi nu o simţi niciodată. Cel mult deduci că şi ceilalţi sunt conştienţi. Te gândeşti că deoarece tu eşti conştient, şi alte fiinţe ca tine trebuie să fie conştiente. Asta e o deducţie logică, nu le simţi ca fiind conştiente. Este exact ca atunci când ai o durere de cap; simţi că te doare capul, eşti conştient de durerea de cap. Dar dacă altcineva are o durere de cap, presupui că e aşa, pentru că nu simţi durerea de cap a celuilalt. Presupui că ce spune el e adevărat şi că trebuie să aibă ceva ca tine. Dar nu simţi.

Simţirea vine numai dacă devii conştient de conştienţa celorlalţi, altfel este o deducţie logică. Crezi, ai încredere că ceilalţi spun sincer ceva, şi că ce spun ei merită să fie crezut pentru că şi tu ai experienţe asemănătoare.

Există un curent filozofic care spune că nu poţi cunoaşte nimic despre ceilalţi, este imposibil. Cel mult poţi să deduci, dar să ştii cu certitudine e cu neputinţă. De unde să ştii că ceilalţi au dureri ca tine, au nelinişti ca tine? Nu poţi să pătrunzi în ei, poţi doar să le atingi suprafaţa. Fiinţa lor interioară rămâne necunoscută. Fiecare dintre noi rămâne închis în el însuşi.

Lumea din jurul nostru nu e o lume simţită ci doar dedusă logic, raţional. Mintea spune că există, dar inima nu e atinsă de ea. De asta ne purtăm cu ceilalţi de parcă ar fi lucruri, nu persoane. Relaţia pe care o avem cu persoanele pare o relaţie cu nişte lucruri. Soţul se poartă cu soţia ca şi cum ea ar fi un lucru: o stăpâneşte. Soţia îşi stăpâneşte soţul ca pe un lucru. Dacă ne-am purta cu ceilalţi ca şi cu nişte persoane, n-am căuta să le stăpânim, pentru că numai lucrurile pot fi stăpânite. Persoana înseamnă libertate. Persoana nu poate fi stăpânită, posedată. Dacă încerci să o stăpâneşti, o vei omorî, va deveni lucru. Relaţia noastră cu ceilalţi nu e o relaţie de la om la om, ci o relaţie de la om la lucru. Celălalt nu e decât un lucru ce trebuie manipulat, folosit, exploatat. De asta iubirea devine tot mai imposibilă, pentru că iubirea înseamnă să-l consideri pe celălalt o persoană, o fiinţă conştientă, liberă, ceva la fel de valoros ca tine.

Dacă te comporţi cu ceilalţi ca şi cu nişte lucruri, atunci tu eşti centrul, iar ceilalţi sunt doar lucruri care trebuie folosite. Lucrurile în sine nu au valoare

– valoarea e că poţi să le foloseşti, ele există pentru tine, ca să le dai o întrebuinţare. Casa există pentru tine, este o utilitate, un lucru folositor. Maşina există pentru tine, dar soţia nu există pentru tine, există pentru ea însăşi. Persoana există pentru sine, asta înseamnă a fi persoană. Şi dacă laşi persoana să fie persoană şi nu o reduci la un lucru, încetul cu încetul începi s-o simţi. Altfel nu ai cum. Relaţia cu ea va rămâne conceptuală, intelectuală, de la minte la minte, de la cap la cap, dar nu de la inimă la inimă.

Simte conştienţa fiecărei persoane ca pe propria ta conştienţă.

Această tehnică spune: *Simte conştienţa fiecărei persoane ca pe propria ta conştienţă.* Lucrul acesta va fi greu, pentru că mai întâi va trebui să simţi persoana ca fiind o persoană, ca fiind o fiinţă conştientă. Chiar şi asta e greu.

Iisus spune: „Iubeşte-ţi aproapele ca pe tine însuţi". E acelaşi lucru, dar celălalt trebuie mai întâi să devină pentru tine o persoană. Trebuie să existe de drept, nu pentru a fi exploatat, manipulat, folosit, nu ca mijloc ci ca scop în sine. Mai întâi celălalt trebuie să devină o persoană, trebuie să devină un „tu", la fel de valoros ca tine. Numai atunci se poate aplica această tehnică. *Simte conştienţa fiecărei persoane ca pe propria ta conştienţă.* Mai întâi simte că celălalt este conştient, că are aceeaşi conştienţă ca tine. Şi atunci „celălalt" dispare, şi nu rămâne decât conştienţa care curge între tine şi el. Deveniţi doi poli ai unei singure conştienţe curgătoare, ai unui singur curent.

Când două persoane se iubesc profund, nu mai sunt două persoane ci doar doi poli între care curge ceva. Când această curgere există, există fericire, şi asta pentru că cele două persoane, preţ de o clipă, şi-au pierdut eul şi au devenit una singură. Acea singură clipă înseamnă extaz, înseamnă fericire, înseamnă paradis.

Această tehnică spune că poţi să faci asta cu fiecare persoană. În iubire o faci cu o singură persoană, dar în meditaţie trebuie să o faci cu fiecare persoană. Oricine se apropie de tine, dizolvă-te pur şi simplu în el şi simte că nu sunteţi două vieţi ci o singură viaţă care curge. Asta înseamnă să-ţi schimbi structura psihologică. O dată ce ştii cum, o dată ce ai făcut-o, e foarte uşor. La început pare imposibil, pentru că suntem împotmoliţi până în gât în eul nostru. E greu să-ţi pierzi eul, e greu să devii o curgere. De aceea e bine ca la început să încerci cu ceva care nu te sperie, de care nu ţi-e frică.

Tu încerci să-i transformi pe alţii în lucruri, şi alţii încearcă să te transforme pe tine – şi nimeni nu vrea să fie un lucru, nimeni nu vrea să fie un mijloc, nimeni nu vrea să fie folosit.

Poţi să începi, de exemplu, cu un copac – va fi mai uşor, pentru că de copac nu ţi-e frică. Aşază-te lângă un copac şi simte copacul, simte că devii una cu el, că în tine există o curgere, o comunicare, un dialog, o contopire. Apoi aşază-te lângă un râu şi simte curgerea, simte că te contopeşti cu râul, că devii una cu râul. Întinde-te sub cerul liber şi simte că tu şi cerul deveniţi una. La început va fi doar imaginaţie, dar încetul cu încetul vei simţi că, prin imaginaţie, atingi realitatea.

Apoi încearcă acelaşi lucru cu diverse persoane. La început va fi greu, pentru că există o teamă. Din cauză că reduci persoanele la lucruri, ţi-e teamă că dacă laşi pe cineva să fie foarte intim cu tine, şi el te va reduce pe tine la un lucru. Asta e teama. De aceea nimeni nu permite multă intimitate, întotdeauna păstrează o distanţă şi se păzeşte. E periculos să fii prea apropiat de cineva, pentru că te poate transforma într-un lucru, poate încerca să te stăpânească. Asta e teama. Tu încerci să-i transformi pe alţii în lucruri, şi alţii încearcă să te transforme pe tine – şi nimeni nu vrea să fie un lucru, nimeni nu vrea să fie un mijloc, nimeni nu vrea să fie folosit. Este extrem de degradant să fii redus la un mijloc pentru ceva, să nu fii preţuit ca persoană. Dar toată lumea încearcă. Din cauza asta există o teamă adâncă, şi va fi greu de început această tehnică mai întâi cu persoane.

Aşa că începe cu un râu, cu un deal, cu stelele, cu cerul, cu copacii. O dată ce ajungi să cunoşti sentimentul pe care îl ai când devii una cu copacul, o dată ce ajungi să ştii ce fericit eşti când devii una cu râul, poţi să încerci şi cu persoanele. Fericirea de a fi una cu o altă persoană este mult mai mare, pentru că persoana e o fiinţă mult mai evoluată, e un fenomen superior. Cu o persoană poţi să atingi cele mai înalte culmi ale existenţei. Dacă poţi să devii extatic chiar şi cu o piatră, cu o persoană extazul pe care îl simţi e divin.

Dar începe cu ceva de care nu îţi este frică. Sau, dacă există o persoană pe care o iubeşti, de care nu te temi, cu care poţi fi cu adevărat intim şi apropiat fără frică, fără să te gândeşti că ar putea încerca să te transforme într-un lucru, dacă există o astfel de persoană, încearcă tehnica aceasta cu ea. Pierde-te

conştient în ea. Când te pierzi conştient în cineva, acel cineva se va pierde în tine; când eşti deschis şi curgi în celălalt, celălalt începe să curgă în tine şi se produce o contopire, o comuniune adâncă. Două energii se topesc una în cealaltă. În acea stare nu există eu, nu există individ – există doar conştiinţă. Şi dacă acest lucru e posibil cu un individ, este posibil cu întregul univers. Ceea ce sfinţii au numit extaz, *samadhi*, este doar un fenomen de adâncă iubire dintre o persoană şi întregul univers.

Simte conştienţa fiecărei persoane ca pe propria ta conştienţă. Astfel, lăsând la o parte grija de sine, devii fiecare fiinţă în parte. Devii copacul, devii râul, devii soţia, devii soţul, devii copilul, devii mama, devii prietenul – lucrul acesta se poate practica în fiecare clipă a vieţii. Dar la început va fi greu. Aşa că fă-o măcar o oră pe zi. În acea oră, fii una cu tot ce se petrece în jurul tău.

Aşază-te lângă copac şi simte că devii una cu copacul. Iar când vine vântul şi copacul începe să se clatine şi să tremure, simte în tine acel clătinat şi acel tremurat; când soarele răsare şi copacul prinde viaţă, simte în tine acea viaţă; când vine ploaia şi copacul e satisfăcut şi mulţumit după o lungă aşteptare în care i-a fost sete, simte-te şi tu satisfăcut şi mulţumit o dată cu el, şi atunci vei ajunge să cunoşti stările subtile ale copacului, nuanţele lui.

Ai văzut mulţi ani acel copac, dar nu i-ai cunoscut stările de spirit. Uneori e fericit; alteori e nefericit. Uneori e trist, îngrijorat, frustrat; alteori e foarte fericit, extatic. Are şi el stări de spirit. Copacul e viu şi simte. Şi dacă devii una cu el, vei simţi şi tu ce simte el. Atunci vei simţi dacă este tânăr sau bătrân, dacă este mulţumit de viaţa lui, sau nemulţumit, dacă este îndrăgostit de existenţă sau nu; dacă este violent sau plin de compasiune. Aşa cum te schimbi tu în fiecare clipă, se schimbă şi copacul – dacă simţi o afinitate profundă cu el, e ceea ce se cheamă empatie.

Când te pierzi conştient în cineva, acel cineva se va pierde în tine; când eşti deschis şi curgi în celălalt, celălalt începe să curgă în tine şi se produce o contopire, o comuniune adâncă.

Empatia înseamnă că rezonezi atât de bine cu cineva, îi împărtăşeşti atât de total sentimentele încât devii una cu el, te identifici cu el. Stările copacului devin şi stările tale. Iar

pe urmă, dacă această afinitate se adânceşte, poţi să vorbeşti, poţi să comunici cu copacul. O dată ce îi cunoşti stările începi să îi înţelegi limba, şi copacul îţi va împărtăşi gândurile. Îţi va împărtăşi suferinţele şi bucuriile lui.

Alocă-ţi zilnic o oră pentru a intra într-o stare de spirit evlavioasă, în care vorbele nu au ce căuta, în care să existe numai simţire.

Şi acest lucru se poate întâmpla cu întregul univers.

Măcar o oră pe zi încearcă să fii într-o relaţie de empatie cu ceva, să te identifici cu ceva. La început ţi se va părea o prostie, vei gândi: „De ce fac eu prostia asta?". Te vei uita în jur, gândindu-te că dacă te vede cineva, o să creadă că ai înnebunit. Dar asta numai la început. O dată ce intri în această lume a empatiei, toţi ceilalţi ţi se vor părea ţie nebuni. Pierd inutil atâtea lucruri! Viaţa îşi oferă din abundenţă darurile, şi ei le ratează. Le ratează pentru că sunt închişi, nu lasă viaţa să intre în ei. Iar viaţa poate să intre în tine numai dacă intri tu în viaţă prin multe moduri, pe multe căi. Identifică-te cu ceva măcar o oră pe zi.

La începuturile fiecărei religii, acesta era sensul rugăciunii. Sensul rugăciunii era să fii într-o relaţie de afinitate cu universul, să comunici profund cu universul. Când te rogi, vorbeşti cu Dumnezeu – Dumnezeu înseamnă totalitatea. Poate că uneori eşti supărat pe Dumnezeu, alteori îi eşti recunoscător, însă un lucru e sigur – comunici cu el. Dumnezeu nu e un concept, e o relaţie intimă, profundă. Asta înseamnă rugăciunea.

Însă rugăciunile noastre nu mai au nici un sens pentru că nu ştim să comunicăm cu fiinţele. Şi dacă nu ştim să comunicăm cu fiinţele, cum putem să comunicăm cu Fiinţa – Fiinţa cu „F" mare! E imposibil. Dacă nu ştim să comunicăm cu un copac, cum să comunicăm cu existenţa? Şi dacă ţi se pare o prostie să vorbeşti cu un copac, să vorbeşti cu Dumnezeu ţi se va părea o prostie şi mai mare. Alocă-ţi zilnic o oră pentru a intra într-o stare de spirit evlavioasă, în care vorbele nu au ce căuta, în care să existe numai simţire. Mergi la copac, atinge-l, îmbrăţişează-l, sărută-l, închide ochii şi fii cu copacul ca şi cum ai fi cu persoana iubită. Simte-l. Şi curând vei înţelege ce înseamnă să laşi sinele deoparte, ce înseamnă să devii celălalt.

Simte conştienţa fiecărei persoane ca pe propria ta conştienţă. Astfel, lăsând la o parte grija de sine, devii fiecare fiinţă în parte.

Pe calea spre intimitate
Răspunsuri la întrebări

Oamenii pun întrebări care îi fac să se simtă foarte cunoscători. Vor să pună întrebări nu ca să primească răspunsuri, ci doar ca să-şi arate cunoştinţele. Însă eu sunt o persoană nebună: nu răspund niciodată la întrebările care vin din cunoaştere – le arunc pur şi simplu.

Eu răspund numai la întrebările care deschid răni, pentru că o dată ce rănile sunt deschise există posibilitatea de vindecare. O dată ce te expui, eşti pe calea transformării. Şi dacă nu îţi arăţi adevărata faţă, e cu neputinţă să faci vreo schimbare în viaţa ta, e imposibil să faci vreo transformare în conştiinţa ta.

De ce mă sperie oamenii atrăgători?

Oamenii atrăgători sunt înfricoşători din multe motive. În primul rând, cu cât te atrage mai mult o persoană, cu atât mai mare e probabilitatea de a cădea în mrejele ei, şi lucrul acesta te sperie. Ţi-e teamă că farmecul, magnetismul, vraja persoanei respective vor pune stăpânire pe tine, şi te vor reduce la condiţia de sclav.

Oamenii atrăgători *sunt* atrăgători şi, totuşi, înfricoşători. Sunt frumoşi, ţi-ar plăcea să ai o relaţie cu ei, dar asta ar însemna să-ţi pierzi libertatea. O relaţie cu ei ar însemna să nu mai fii tu însuţi. Ţi-e teamă că, pentru că sunt atrăgători, n-ai să poţi să îi părăseşti, te vei agăţa de ei. Îţi cunoşti tendinţa, ştii că, cu cât e mai atrăgătoare persoana, cu atât mai tare te vei agăţa de ea, cu atât mai dependent vei fi de acea persoană, şi asta te sperie.

Nimeni nu vrea să depindă de cineva. Libertatea este bunul cel mai de preţ, mai de preţ chiar şi decât iubirea. Libertatea este valoarea supremă; iubirea vine după ea, e pe locul al doilea. Şi între iubire şi libertate există un conflict permanent. Iubirea încearcă să devină valoarea supremă. Nu este. Şi pentru a fi valoarea supremă, iubirea caută să distrugă libertatea. Iar cei care iubesc libertatea se tem de iubire.

Iubirea înseamnă să fii atras de o persoană atrăgătoare. Cu cât e mai frumoasă persoana, cu atât mai atras eşti de ea, şi frica de a nu scăpa uşor din mrejele ei e mai mare. Dacă persoana e urâtă eşti liber, nu ai cum să devii prea dependent de ea.

Mulla Nasruddin s-a însurat cu cea mai urâtă femeie din oraş. Nimănui nu i-a venit să creadă. Oamenii l-au întrebat: „Ce-ai păţit, Nasruddin? Tocmai cu urâta asta te-ai însurat?".

Nasruddin a răspuns: „Am avut eu o logică. Este singura femeie de care pot să scap oricând. Nu o să fie greu să scap. Este singura femeie din oraş în care pot să am încredere. Oamenii frumoşi nu sunt demni de încredere. Se îndrăgostesc uşor pentru că mulţi sunt atraşi de ei. În femeia asta pot să am încredere că va fi mereu sinceră cu mine. N-am să-mi fac griji din pricina ei. Am să pot pleca luni întregi din oraş, fără nici o teamă. Femeia mea va rămâne a mea".

Persoanele frumoase sunt periculoase. Ele îşi permit să se lupte.

Concluzia care poate fi trasă din cele de mai sus este următoarea: dacă persoana e urâtă, poţi să o stăpâneşti. Persoana urâtă depinde de tine. Dacă persoana e frumoasă, vei fi stăpânit de ea. Frumuseţea înseamnă putere, putere extraordinară.

Persoana urâtă va deveni o sclavă, o servitoare. Va încerca în orice fel să compenseze frumuseţea care îi lipseşte. Femeia urâtă va fi o soţie mai bună decât femeia frumoasă. Va avea mai multă grijă de tine, pentru că ştie că trebuie să dea ceva în schimbul frumuseţii care îi lipseşte. Va fi foarte bună cu tine, nu te va cicăli, nu se va certa cu tine, nu îţi va căuta mereu don în papură – nu îşi va permite.

Persoanele frumoase sunt periculoase. Ele îşi permit să se lupte. Aşadar, acestea sunt motivele.

Mă întrebi: „De ce mă sperie oamenii atrăgători?".

Pentru că ţi-e frică de ei, pentru că te temi că îţi vei pierde libertatea. Atracţia şi teama sunt două aspecte ale aceluiaşi fenomen. Întotdeauna eşti atras de persoana de care îţi este teamă cel mai tare. Ţi-e teamă că vei fi pe locul al doilea.

De fapt, oamenii vor imposibilul. O femeie vrea un bărbat, pe cel mai frumos, pe cel mai puternic bărbat din lume, dar vrea şi ca el să rămână

interesat numai de ea. Asta este o pretenţie imposibilă. Omul cel mai frumos şi cel mai puternic stârneşte interesul multor oameni şi, la rândul lui, e interesat de mulţi oameni. Bărbatul vrea cea mai frumoasă femeie din lume, dar mai vrea şi ca ea să-i rămână veşnic credincioasă, devotată. E un lucru greu, dacă nu cumva imposibil.

Să nu uiţi niciodată: tot ce e adevărat face parte din prezent, face parte din meditaţie, face parte din conştientizare.

Şi, reţine; dacă o femeie ţi se pare foarte frumoasă, asta arată pur şi simplu că tu nu eşti prea frumos. Şi atunci te temi că, nepărându-i frumos, te-ar putea părăsi. Acestea sunt problemele, însă ele apar numai din cauză că iubirea ta nu e iubire adevărată, ci doar un joc. Când iubirea e adevărată, nu te mai gândeşti la viitor. Pentru iubirea adevărată, ziua de mâine nu există; pentru iubirea adevărată, timpul nu există.

Dacă iubeşti o persoană, o iubeşti pur şi simplu, fără să-ţi pese ce o să se întâmple mâine. Ziua de azi e totul, clipa aceasta e veşnicia. Ce va fi mâine, vei vedea... când va veni ziua de mâine. Iar ziua de mâine nu vine niciodată. Iubirea adevărată este a prezentului.

Să nu uiţi niciodată: tot ce e adevărat face parte din prezent, face parte din meditaţie, face parte din conştientizare. Aşadar, dacă ceva e adevărat, nu mai există nici o problemă – atracţia şi teama nu mai au ce căuta într-o iubire adevărată.

Iubirea adevărată înseamnă să împarţi, nu să-l exploatezi pe celălalt, nu să-l stăpâneşti pe celălalt. Problema apare când vrei să-l stăpâneşti pe celălalt – s-ar putea ca celălalt să te stăpânească. Iar dacă celălalt e mai puternic, are mai mult magnetism, firește că tu vei fi sclavul. Dacă vrei să fii stăpânul celuilalt, ţi-e teamă să nu fii tu redus la condiţia de sclav. Dacă nu vrei să-l stăpâneşti pe celălalt, în inima ta nu încolţeşte teama că celălalt te-ar putea stăpâni pe tine. Iubirea nu stăpâneşte niciodată.

Iubirea nu stăpâneşte, şi iubirea nu poate fi stăpânită. Adevărata iubire te duce la libertate. Libertatea este cea mai înaltă culme, este valoarea supremă. Iar iubirea vine imediat după ea. Următoarea valoare după libertate este iubirea. Iubirea nu este împotriva libertăţii. Iubirea este piatra de sprijin către libertate. Conştientizarea îţi arată limpede că iubirea trebuie folosită ca piatră de sprijin

pentru libertate. Dacă iubeşti, îi dai libertate celuilalt. Iar când îi dai celuilalt libertate, primeşti libertate de la el.

Iubirea înseamnă împărtăşire, nu exploatare. Şi, de fapt, iubirea nici nu gândeşte în termeni de frumos şi urât. Iubirea nu gândeşte de loc – ea doar acţionează, reflectează, meditează. Da, se întâmplă uneori să te potriveşti cu cineva – dintr-o dată totul intră în armonie. Nu e o chestiune de frumuseţe sau urâţenie, e o chestiune de armonie, de ritm.

George Gurdjieff spunea că fiecărui bărbat îi corespunde o femeie undeva pe pământ, şi fiecărei femei îi corespunde un bărbat undeva pe pământ. Fiecare se naşte cu opusul polar. Dacă cei doi se găsesc, totul intră imediat în armonie. Centrele celor doi funcţionează armonios – asta e iubire. Însă foarte rar găseşti un cuplu care se potriveşte cu adevărat. Societatea noastră are atâtea tabuuri, atâtea inhibiţii încât e aproape imposibil să îţi găseşti adevărata pereche, „jumătatea", cum se spune.

În mitologia orientală avem o legendă frumoasă care spune că atunci când s-a creat lumea, fiecare copil se năştea cu perechea lui, din aceeaşi mamă: un băiat, o fată. Gemeni, care se potriveau din toate punctele de vedere, care erau în armonie în toate privinţele. Apoi omul a căzut în dizgraţie – exact ca ideea păcatului originar – şi, ca pedeapsă, nu s-au mai născut cupluri din aceeaşi mamă. Şi totuşi, se nasc, deşi nu din aceeaşi mamă. Gurdjieff are dreptate, şi eu sunt de părere că fiecare persoană are undeva o pereche divină. Însă e foarte greu să se găsească, pentru că unul poate să fie alb, iar celălalt negru, unul poate să fie chinez, iar celălalt neamţ.

În realitate, problema frumuseţii şi a urâţeniei e o problemă falsă. Nimeni nu e urât, şi nimeni nu e frumos. Persoana urâtă se poate potrivi cu cineva, şi atunci pentru acel cineva, persoana urâtă va fi frumoasă. Nu te îndrăgosteşti de o persoană frumoasă; procesul este exact invers. Când te îndrăgosteşti de o persoană, persoana aceea ţi se pare frumoasă. Iubirea introduce ideea de frumuseţe, nu invers. Însă rar se întâmplă să găseşti o persoană care să se potrivească întru totul cu tine. Iar dacă ai norocul să o întâlneşti, viaţa e un cântec. Atunci există două trupuri şi un singur suflet – acesta este cuplul adevărat. Şi atunci iubirea duce în mod firesc la meditaţie.

Oamenii n-ar trebui să se grăbească să se căsătorească. Graba e periculoasă; ea aduce numai divorţuri, sau o viaţă de lungă, lungă suferinţă. Copiii ar trebui lăsaţi să se întâlnească şi să se cunoască, iar noi trebuie să renunţăm la tabuuri şi inhibiţii, căci nu mai sunt relevante.

Trăim într-o epocă post-tehnologică; omul s-a maturizat şi trebuie să schimbe multe lucruri, pentru că multe lucruri sunt greşite, nu mai corespund vremurilor moderne pe care le trăim. De exemplu, acum bărbatul şi femeia pot trăi împreună, nu au de ce să se grăbească să se căsătorească. Iar dacă femeia cunoaşte mulţi bărbaţi, şi bărbatul cunoaşte multe femei, fiecare ştie cu cine se potriveşte, şi cu cine nu se potriveşte. După o perioadă de stat împreună, elementele fizice care au constituit atracţia iniţială nu mai contează. Frumuseţea chipului, lungimea nasului, alte elemente anatomice îşi pierd importanţa, şi singurul lucru care contează este armonia spirituală.

Cea mai mare discordanţă spirituală este produsă de căsătorie.

Până acum, căsătoria a fost o afacere foarte urâtă. A fost inventată de preoţi, şi are o vechime de cinci mii de ani pe acest pământ. Motivul pentru care au inventat-o preoţii a fost că, dacă oamenii sunt nefericiţi, se duc la biserică, la templu; dacă oamenii sunt nefericiţi, sunt gata să renunţe la viaţă. Dacă oamenii sunt nefericiţi, sunt în mâinile preoţilor! Dacă oamenii ar fi fericiţi, n-ar avea nici o treabă cu preoţii. Este evident – dacă eşti sănătos, n-ai nici o treabă cu doctorul; dacă eşti întreg la minte, n-ai ce să cauţi la psihiatru. Dacă eşti întreg spiritual, n-ai nici o legătură cu preotul.

Şi cea mai mare discordanţă spirituală este produsă de căsătorie. Preoţii au creat iadul pe pământ, ca oamenii să vină la ei şi să-i întrebe ce să facă, iar ei să îi înveţe cum să scape de viaţă.

Eu mă străduiesc să fac exact invers: vreau să creez raiul aici şi acum, ca să nu mai fie nevoie să scapi de ceva. Nu e nevoie de aşa-zisele religii vechi. E nevoie de mai multă muzică, e nevoie de mai multă poezie, e nevoie de mai multă artă. Cu siguranţă, e nevoie de mai mult misticism. E nevoie de mai multă ştiinţă, şi atunci se va naşte un cu totul alt gen de religie, o religie nouă. O religie care nu va propovădui ideologii anti-viaţă, ci care îi va ajuta pe oameni să trăiască mai armonios, mai sensibil, mai centraţi, înrădăcinaţi în pământ. O religie care îi va învăţa pe oameni arta vieţii, filozofia vieţii.

Mă întrebi de ce te sperie oamenii atrăgători. Pentru că în adâncul fiinţei tale, la fel ca la toată lumea, există căutarea celuilalt pol, şi nu vrei să te încurci cu cineva care s-ar putea să nu fie celălalt pol. Însă nu ai cum să găseşti celălalt pol decât implicându-te în multe prietenii, în multe relaţii de iubire. Dacă vrei

Urâţenia poate avea avantajele ei, dar nu îţi va oferi mulţumire.

cu adevărat să îţi găseşti jumătatea, trebuie să treci prin multe legături de iubire. Lasă-ţi teama deoparte...

Şi dacă te asociezi cu oameni urâţi din teama de oameni frumoşi, asta nu o să te mulţumească.

Familia Cohen a închiriat un apartament mobilat. Domnul Cohen considera că locuinţa întrunea toate cerinţele sale, dar doamna Cohen nu era încântată.

– Nu-mi place apartamentul ăsta, a spus ea.

– De ce, Rachel, care-i problema? E un apartament frumos, cu cele mai moderne dotări. Iluminatul e grozav, instalaţiile sanitare sunt bune, e apă caldă şi apă rece. Ce nu-ţi place?

– Nu-mi place că nu sunt perdele în baie. De fiecare dată când am să fac baie, vecinii or să se uite la mine.

– Nici o problemă, Rachel – dacă vecinii or să te vadă, or să cumpere *ei* perdele!

Urâţenia poate avea avantajele ei, dar nu îţi va oferi mulţumire. Şi dacă ţi-e frică de oamenii frumoşi, asta înseamnă că în realitate ţi-e frică să te implici într-o relaţie intimă, profundă, că vrei să păstrezi o distanţă astfel încât să poţi să fugi oricând vei considera de cuviinţă. Însă nu aşa se află secretele iubirii. Trebuie să fii absolut vulnerabil. Trebuie să-ţi lepezi armura, să renunţi la apărare.

Dacă o relaţie cu o persoană frumoasă te sperie, nu-i nimic, intră în ea, şi frica va dispărea. Singurul mod de a scăpa de frică este să intri în lucrul de care ţi-e frică. Dacă cineva vine la mine şi îmi spune „Mi-e frică de întuneric", eu îi propun următorul lucru: „Du-te noaptea în afara oraşului, şi aşază-te sub un copac. Stai acolo singur, în bezna nopţii. Tremură, transpiră de frică, dar stai acolo! Cât ai să dârdâi de frică? Încetul cu încetul, lucrurile se vor aşeza. Inima va începe să bată normal şi, la un moment dat, vei constata că întunericul nici nu e chiar atât de înspăimântător. Încetul cu încetul îţi vei da seama de frumuseţile întunericului – profunzimea lui, atingerea catifelată a lui, liniştea lui, armonia lui, muzica lui. Şi când frica va dispărea, îţi vei da seama cu uimire că întunericul nu e atât de negru, ci are luminozitatea lui. Vei începe să vezi câte ceva – vag, nu clar. Dar claritatea face ca lucrurile să fie lipsite de adâncime, pe când neclaritatea le conferă profunzime şi mister.

Lumina nu poate fi niciodată atât de misterioasă ca întunericul. Lumina e foarte prozaică; întunericul e poetic. Lumina e goală şi, ca atare, cât îţi va reţine interesul? Dar întunericul e înfăşurat în văluri; el îţi stârneşte un mare interes, multă curiozitate, şi dorinţa de a-l dezvălui".

Dacă ţi-e frică de întuneric, intră în întuneric. Dacă ţi-e frică de iubire, intră în iubire. Dacă ţi-e frică să fii singur, du-te în munţi şi fii singur. Numai aşa poţi să scapi de frică.

Odată a fost adus la mine un tânăr – era profesor la un colegiu – şi problema era că mergea ca o femeie. Iar să fii profesor la un colegiu şi să mergi ca o femeie este jenant. Era foarte stânjenit şi nu ştia ce să mai facă, încercase tot felul de metode ca să nu mai meargă aşa. I-am spus: „Aşa ceva nu se poate, un bărbat nu poate să meargă ca o femeie – ce faci tu seamănă cu o minune! Ca să mergi ca o femeie, trebuie să ai uter; rotunjimea uterului le face pe femei să meargă altfel decât bărbaţii. Aliniamentul corpului lor este diferit de al bărbaţilor. Ce faci tu e o minune, ar trebui să fii mândru de asta. Ia arată-mi şi mie cum mergi tu ca o femeie. Plimbă-te prin faţa mea, să văd cum mergi ca o femeie". Tânărul a încercat şi a dat greş. Nu a putut să meargă ca o femeie. I-am spus: „vezi, ăsta e secretul. Până acum te-ai străduit *să nu mergi* ca o femeie. De acum înainte, încearcă în mod deliberat să mergi ca o femeie. Cauza întregii probleme a fost efortul tău de a nu merge ca o femeie. Asta a devenit o obsesie, o hipnoză. Te-ai hipnotizat singur. Singura cale de a te dehipnotiza este să faci un efort deliberat de a merge ca o femeie. Întoarce-te la colegiu, şi mergi pe coridoare, şi încearcă în toate felurile cu putinţă să arăţi că eşti femeie".

Dacă ţi-e frică de întuneric, intră în întuneric. Dacă ţi-e frică de iubire, intră în iubire.

Tânărul a încercat şi a dat greş, şi de atunci nu a mai mers ca o femeie. Dacă ţi-e frică de oamenii atrăgători, e acelaşi lucru. Nu contează că ţi-e frică de întuneric, sau că mergi ca o femeie, sau că ţi-e frică de oamenii atrăgători. Frica e frică, şi ea trebuie nimicită, pentru că este un proces paralizant, un proces care mutilează.

Şi singurul mod de a o nimici, de a o dizolva este să intri în ea. Experienţa eliberează. E mai bine să înveţi. E mai bine să scapi de frică. E mai bine să ai

Fiecare om are ceva frumos. Existenţa l-a dăruit pe fiecare om cu ceva frumos.

relaţii cu oamenii. Şi, având relaţii cu oamenii, vei descoperi că fiecare om are ceva frumos în el. Nimeni nu este lipsit de frumuseţe. Poate că frumuseţea are dimensiuni diferite – un om are faţa frumoasă, altul are glasul frumos, altul are corpul frumos, iar altul are mintea frumoasă. Fiecare om are ceva frumos. Existenţa l-a dăruit pe fiecare om cu ceva frumos.

Şi singurul mod de a lua contact cu frumuseţea unei persoane este să devii intim cu ea, să te lepezi de frică, să renunţi la apărare. Şi vei constata cu surprindere că Dumnezeu se exprimă în forme diferite – Dumnezeu e frumuseţe.

În Orient avem trei cuvinte pentru Dumnezeu: *satyam* – adevăr, *shivam* – binele suprem, *sundram* – frumuseţea supremă. Şi frumuseţea este ultima – Dumnezeu este frumos, Dumnezeu este frumuseţe. Ori de câte ori găseşti frumuseţe, ea e reflectarea frumuseţii lui Dumnezeu. Şi dacă ţi-e frică de reflecţie, cum să intri în legătură cu adevărata ei sursă? Reflecţia există ca să înveţi lecţia, astfel ca într-o bună zi să poţi intra în legătură cu adevărata sursă.

De ce sunt conştient de mine?

Libertatea este ţelul vieţii. Fără libertate, viaţa nu are nici un sens. Prin „libertate" nu se înţelege libertate politică, socială sau economică. Prin „libertate" se înţelege independenţa faţă de timp, independenţa faţă de minte, independenţa faţă de dorinţă. În clipa în care mintea nu mai este, eşti una cu universul, eşti la fel de vast ca universul însuşi.

Mintea este bariera dintre tine şi realitate, şi din cauza acestei bariere rămâi închis într-o celulă întunecoasă, în care nu pătrund niciodată lumina şi bucuria. Duci o viaţă nefericită din cauză că nu ai fost menit să trăieşti într-un spaţiu atât de restrâns. Fiinţa ta vrea să se dilate până la sursa existenţei. Fiinţa ta tânjeşte să fie oceanică, iar tu nu eşti decât o picătură. Cum să fii mulţumit? Cum să fii fericit? Duci o viaţă nefericită din cauză că trăieşti întemniţat.

Gautama Buddha spune că *tanha* – dorinţa – este cauza nefericirii noastre, pentru că dorinţa creează mintea. Dorinţa înseamnă crearea viitorului, ea te proiectează în viitor, ea aduce azi ziua de mâine, făcând ca ziua de azi să dispară,

să nu o mai vezi. Dacă aduci azi ziua de mâine va trebui să porți povara tuturor zilelor de ieri, pentru că ziua de mâine se hrănește numai cu zilele de ieri.

Fiecare dorință se naște din trecut, și fiecare dorință e proiectată în viitor. Trecutul și viitorul constituie mintea. Analizează mintea și vei descoperi doar două lucruri: trecutul și viitorul. Nu vei găsi dram de prezent, nici măcar un atom. Iar prezentul este singura realitate, singura existență, singurul dans.

Fiecare dorință se naște din trecut, și fiecare dorință e proiectată în viitor.

Prezentul există numai când mintea a încetat complet să funcționeze. Când trecutul nu te mai împovărează și viitorul nu te mai stăpânește, când ești deconectat de la amintiri și închipuiri. În acel moment ești un nimeni. Iar când ești un nimeni, nimeni nu îți poate face rău. Neavând eu, nu poți să fii rănit. Eul e cel care caută să fie rănit; el există prin răni. Toată existența lui depinde de suferință, de durere.

Când ești un nimeni, chinul și neliniștea sunt absolut imposibile. Când ești un nimeni, în ființa ta e multă tăcere, mult liniște, nu există nici un zgomot. Trecutul s-a dus, viitorul a dispărut, ce să mai facă zgomot? Iar tăcerea care se aude este celestă, este sacră. Pentru prima dată, în acel spațiu al non-minții, devii conștient de eterna sărbătoare care are loc la nesfârșit. Din asta e făcută existența.

În afară de om, întreaga existență e fericită. Numai omul a luat-o pe un drum greșit, și asta din cauză că numai omul are conștiință.

Ei bine, conștiința are două posibilități; una dintre ele este să devină în tine o lumină puternică, atât de strălucitoare încât până și soarele să pară palid în comparație cu ea... Buddha spune că atunci privești în tine în absența minții, totul e lumină, lumină eternă. Totul e bucurie, pură, necontaminată, nepoluată. Măreția ei nu se poate descrie, frumusețea ei nu se poate exprima, fericirea pe care o dă este inepuizabilă. *Aes dhammo sanantano* – „astfel este legea supremă".

Dacă ți-ai lăsa mintea deoparte, ai deveni conștient de jocul cosmic. Atunci ai fi numai energie, iar energia este întotdeauna aici și acum. Asta e o posibilitate – să devii conștiință pură.

Cealaltă posibilitate e să fii conștient de tine. Atunci devii o entitate separată de lume. Atunci devii o insulă, definit, bine definit. Atunci ești limitat, pentru că toate definirile limitează. Atunci ești într-o celulă de închisoare, o

celulă foarte întunecoasă, cufundată în beznă, în care lumina nu pătrunde niciodată. Şi celula de închisoare te mutilează, te paralizează.

Conştienţa de sine devine sclavie; sinele este sclavia. Conştienţa este libertate. Leapădă sinele şi fii conştient. Acesta este mesajul pe care l-au transmis toţi buddha-şii din toate vremurile. Esenţa mesajului este foarte simplă: leapădă sinele, eul, mintea, şi fii. În clipa de faţă, când domneşte această linişte, cine eşti? Un nimeni, o nonentitate. N-ai nume, n-ai formă. Nu eşti nici bărbat, nici femeie, nici hindus, nici mahomedan. Nu aparţii nici unei ţări, nici unei naţiuni, nici unei rase. Nu eşti trupul, şi nu eşti mintea.

Atunci, ce eşti? Ce eşti în această tăcere? Doar o pace, doar o linişte... şi din acea pace, din acea linişte începe să iasă la suprafaţă o mare bucurie, fără nici un motiv. Este natura ta spontană.

Arta de a lăsa mintea deoparte este tot secretul religiozităţii, pentru că atunci când laşi mintea deoparte fiinţa ta explodează în o mie şi una de culori. Devii curcubeu, devii floare de lotus, o floare de lotus cu o mie şi una de petale. Dintr-o dată te deschizi, şi atunci toată frumuseţea existenţei – care e infinită – este a ta. Atunci toate stelele de pe cer sunt în tine. Atunci nici chiar cerul nu te mai limitează – nu mai ai limite.

Liniştea îţi dă şansa să te topeşti, să dispari, să te evaporezi. Iar atunci când nu eşti, eşti; pentru prima dată, eşti. Când nu eşti, este Dumnezeu, este nirvana, este iluminarea. Când nu eşti, totul se găseşte. Când eşti, totul e pierdut.

Omul a devenit conştient de sine; acesta este drumul greşit pe care a luat-o, acesta este păcatul originar. Toate religiile vorbesc într-un fel sau altul despre păcatul originar, dar cea mai bună poveste despre el o are creştinismul. Păcatul originar a fost faptul că omul a mâncat din pomul cunoaşterii. Când mănânci din pomul cunoaşterii, fructele cunoaşterii, apare conştienţa de sine.

Cu cât eşti mai cunoscător, cu atât eşti mai egoist... de aici eul cărturarilor, al *pundiţilor*, al *maulvişilor*. Cunoaşterea, scripturile, sistemele de gândire împodobesc eul. Însă ele nu te fac inocent, nu îţi dau calitatea copilărească de deschidere, de încredere, de iubire, de zburdălnicie. Încrederea, iubirea, zburdălnicia, mirarea dispar când eşti foarte cunoscător.

Iar noi suntem învăţaţi să fim cunoscători. Nu suntem învăţaţi să fim inocenţi, nu suntem învăţaţi să simţim minunăţia existenţei. Ni se spun numele florilor, dar nu suntem învăţaţi să dansăm în jurul florilor. Ni se spun numele munţilor, dar nu suntem învăţaţi să comunicăm cu munţii, să comunicăm cu stelele, să comunicăm cu copacii, să fim în armonie cu existenţa.

Dacă nu eşti în armonie cu existenţa, cum să fii fericit? Poţi să fii fericit numai când dansezi cu existenţa, ca parte a ei, numai când faci parte din această orchestră mare, când nu îţi cânţi separat cântecul. Numai când se contopeşte cu existenţa omul e liber.

Când mă apropii cu adevărat de oameni, simt că mă pierd pe mine. Cum să rămân eu însumi?

Fiecare om vrea să fie ieşit din comun, vrea să fie extraordinar. Asta caută eul – să fie cineva deosebit, să fie cineva unic, incomparabil. Iar paradoxul e că, cu cât te străduieşti mai mult să fii excepţional, cu atât mai obişnuit pari, pentru că toată lumea umblă după extraordinar. E o dorinţă extrem de răspândită. Dacă vrei să fii obişnuit, însăşi căutarea de a fi obişnuit este extraordinară, pentru că rareori vrea cineva să fie un nimeni, rareori vrea cineva să fie doar un spaţiu gol. Într-un fel, chiar este extraordinar, pentru că nimeni nu vrea asta. Iar când devii obişnuit, devii extraordinar şi, firesc, descoperi dintr-o dată că, fără să cauţi, ai devenit unic.

De fapt, fiecare om este unic. Dacă n-ai alerga întruna după ţeluri, ţi-ai da seama că eşti unic. Nu ai ce să descoperi, totul există deja. Iar a fi înseamnă a fi unic. Nu există alt mod de a fi. Fiecare frunză dintr-un copac e unică, fiecare pietricică de pe ţărm e unică – n-ai să găseşti pe tot pământul o pietricică la fel.

Nu există două lucruri la fel, aşa că nu ai nevoie să fii cineva. Fii tu însuţi şi, dintr-o dată, eşti unic, incomparabil.

Ţin să repet: dorinţa de a fi neobişnuit este foarte obişnuită, pentru că toată lumea o are. Iar înţelepciunea de a fi obişnuit este foarte neobişnuită, pentru că rareori se întâlneşte – numai un Buddha, un Lao Tzu o au. Fiecare om caută să fie unic, şi nimeni nu reuşeşte.

Cum să fii mai unic decât eşti deja? Unicitatea există deja; trebuie să descoperi. Nu trebuie s-o inventezi; e ascunsă în tine. Trebuie doar să o scoţi la suprafaţă, atâta tot. Această unicitate nu trebuie cultivată. Ea e comoara ta. O porţi mereu cu tine. Este chiar fiinţa ta. Trebuie doar să închizi ochii şi să te priveşti. Trebuie doar să te opreşti o clipă, şi să te priveşti. Însă tu eşti atât de grăbit, alergi atât de repede după unicitate încât o ratezi, nu o vezi acolo unde este.

Unul dintre marii discipoli ai lui Lao Tzu, Lieh Tzu, spunea că, odată, un idiot căuta foc cu lumânarea în mână. Negăsindu-l, a stat toată noaptea flămând, căci nu a avut la ce să-şi fiarbă orezul.

La fel şi tu – cauţi unicitatea, şi o ai deja în mână. Stai flămând degeaba – orezul există, lumânarea există, lumânarea e focul. Dacă nu înţelegi ce e focul, poţi să umbli prin toată lumea cu lumânarea în mână, căci tot n-ai să-l găseşti.

Acelaşi lucru li se întâmplă uneori oamenilor care poartă ochelari. Au ochelarii pe nas şi îi caută. Poate sunt grăbiţi, iar când sunt grăbiţi uită că au ochelarii pe nas şi îi caută peste tot.

Nu e nevoie să cauţi unicitatea, eşti deja unic. N-ai cum să fii mai unic. Cuvintele „mai unic" sunt absurde. Nu există „mai unic" – unic e de ajuns. Unicitatea este unicitate, la ea nu se adaugă nimic, şi nici nu se scade. Eşti deja unic. Îţi dai seama de asta numai atunci când eşti gata să fii obişnuit, acesta e paradoxul. Dacă înţelegi, paradoxul nu e o problemă, e frumos. Pare o problemă, dacă nu înţelegi; dacă înţelegi, e frumos, e un mister.

Fii obişnuit, şi vei fi extraordinar. Caută să fii extraordinar, şi vei rămâne obişnuit.

Ce înseamnă să dăruieşti, şi ce înseamnă să primeşti? Înţeleg acum că abia încep să întrezăresc aceste lucruri. Pentru mine, primitul e ca moartea şi, automat, totul în mine intră în alertă de gradul zero. Ajutor! Existenţa pare atât de uriaşă!

Înţeleg ce te frământă. Problema asta îi frământă aproape pe toţi. E bine că ai recunoscut asta, pentru că acum situaţia se poate schimba. Nefericiţi sunt cei care suferă de aceeaşi problemă, dar nu sunt conştienţi de ea; faptul că nu o conştientizează face imposibilă orice transformare.

Tu ai avut curajul să te expui, şi lucrul acesta mă bucură nespus de mult. Aş vrea ca toţi oamenii mei să aibă curajul de a se expune, oricât de urât ar părea gestul.

Condiţionarea face ca oamenii să ascundă mereu ceea ce e urât şi să afişeze o frumuseţe falsă. Acest lucru dă naştere unei situaţii schizofrenice: arăţi lumii ceea ce nu eşti, şi reprimi ceea ce eşti. Viaţa ta e un continuu război civil. Te lupţi cu tine însuţi, şi această luptă o să te distrugă. Este o luptă fără învins şi învingător.

Dacă mâna mea dreaptă ar începe să se lupte cu mâna mea stângă, care mână crezi că ar câştiga? Evident, nici una, căci amândouă sunt mâinile mele.

Aproape toţi oamenii au o personalitate scindată. Şi lucrul cel mai semnificativ este că omul se identifică cu partea falsă, şi îşi neagă realitatea. În această situaţie, omul nu poate spera să se dezvolte ca fiinţă spirituală.

Este foarte important de înţeles ceea ce spune cea care a pus această întrebare. Ea întreabă: „Ce înseamnă să dăruieşti?". Voi v-aţi întrebat vreodată ce înseamnă să dăruieşti? Credeţi că dăruiţi deja foarte multe copiilor voştri, soţiei, iubitei, societăţii, diverselor cluburi – Rotary, Lions – dar în realitate nu ştiţi ce înseamnă să dăruieşti.

Aproape toţi oamenii au o personalitate scindată. Şi lucrul cel mai semnificativ este că omul se identifică cu partea falsă, şi îşi neagă realitatea.

Dacă nu te dăruieşti pe tine, nu dăruieşti nimic. Dacă nu te dăruieşti pe tine – asta înseamnă să dăruieşti iubire – nu ştii ce înseamnă să dăruieşti.

„... Şi ce înseamnă să primeşti?". Aproape fiecare om crede că ştie ce înseamnă să primeşti. Însă cea care a pus întrebarea recunoaşte deschis că nu ştie ce înseamnă să primeşti. Aşa cum dacă nu dăruieşti iubire nu ştii ce înseamnă să dăruieşti, dacă nu eşti capabil să primeşti iubire, nu ştii ce înseamnă să primeşti. Vrei să fii iubit, dar nu te întrebi dacă eşti capabil să primeşti iubire. Există multe obstacole care nu te lasă să o primeşti.

Primul e că îţi lipseşte respectul de sine; de aceea când iubirea vine la tine, nu te simţi demn să o primeşti. Însă cum poţi să primeşti iubirea altcuiva, când tu nu te accepţi aşa cum eşti, când tu nu te iubeşti? Ştii că nu eşti demn de ea, însă nu vrei să accepţi şi să recunoşti că ţi s-a inoculat această idee tâmpită că nu eşti demn de ea. Aşa că ce faci? Refuzi pur şi simplu iubirea. Iar ca să refuzi iubirea, trebuie să găseşti pretexte.

Primul şi cel mai important pretext este: „Asta nu e iubire, de aceea nu pot s-o accept". Nu poţi să crezi că cineva te iubeşte. Când tu însuţi nu te iubeşti, când tu însuţi nu îţi vezi frumuseţea şi graţia şi grandoarea, cum să crezi când cineva îţi spune „Eşti frumos. Ochii tăi au o adâncime de nepătruns, o blândeţe nemaipomenită. Inima ta e în armonie cu universul, bate în ritmul lui"? Tu nu poţi să crezi toate astea; e prea mult. Eşti obişnuit să fii condamnat, eşti obişnuit să fii pedepsit, eşti obişnuit să fii respins. Nu eşti obişnuit să fii acceptat aşa cum eşti, de aceea nu dai importanţă acestor lucruri.

Iubirea va avea un puternic impact asupra ta pentru că, înainte de a o putea primi, va trebui să suferi o mare transformare. Mai întâi va trebui să te accepţi, să fii convins că nu ai nici o vină. Nu eşti păcătos, aşa cum spun creştinismul şi alte religii.

Toată povestea e de-a dreptul stupidă. Cândva în trecut, un tip, un anume Adam, a nesocotit porunca lui Dumnezeu, ceea ce nu prea e păcat. De fapt, a făcut foarte bine că nu i-a dat ascultare. Dacă cineva a păcătuit, acela a fost Dumnezeu, căci le-a interzis fiului său şi fiicei sale să mănânce fructe din pomul cunoaşterii binelui şi răului şi din pomul vieţii veşnice. Ce tată e ăsta? Ce Dumnezeu? Ce iubire e asta?

Dacă era iubire, Dumnezeu le-ar fi spus lui Adam şi Evei: „Mâncaţi cât vreţi din roadele pomului cunoaşterii şi ale pomului vieţii veşnice, ca să fiţi şi voi în spaţiul nemuririi în care sunt eu". Dar faptul că Dumnezeu i-a interzis lui Adam cunoaşterea înseamnă că a vrut ca Adam să rămână ignorant. Poate că a fost invidios, poate că s-a temut că Adam ar fi devenit egalul lui dacă devenea înţelept. Voia să-l ţină pe Adam în ignoranţă, ca să rămână inferior, şi nu îl lăsa să mănânce din pomul vieţii veşnice ca să devină şi el Dumnezeu.

Acest Dumnezeu care i-a pedepsit pe Adam şi pe Eva trebuie să fi fost foarte invidios, foarte urât, inuman, neiubitor. Şi dacă toate aceste lucruri nu sunt păcat, ce poate fi păcat? Dar religiile iudaică, creştină şi mahomedană spun că omul mai poartă încă păcatul comis de Adam. E un lucru fără sens. Conform acestor religii, omul a fost creat de Dumnezeu, şi în loc să poarte în el dumnezeirea, poartă în el păcatul, neascultarea lui Adam şi a Evei?

În viziunea Occidentului, eşti condamnat ca fiind păcătos. Orientul ajunge la aceeaşi concluzie, dar pornind de la premise diferite. El spune că fiecare om poartă imensa povară a păcatelor şi faptelor rele comise în milioane de vieţi. De fapt, povara creştinilor şi a evreilor şi a mahomedanilor e mult mai mică. Ei poartă numai povara păcatului comis de Adam şi Eva. Şi trebuie să se fi diluat foarte mult, căci au trecut multe veacuri. Ei nu sunt moştenitori direcţi ai lui Adam şi ai Evei, aşa că acum , probabil, păcatul lor e în cantitate aproape homeopatică.

Concepţia Orientului este, însă, mai periculoasă. Nu porţi păcatul altcuiva, n-ai cum să-l porţi. Tatăl a comis o crimă – nu poţi să fii trimis tu la închisoare. Bunul simţ spune că dacă tatăl a comis păcatul sau crima, el trebuie să sufere. Fiul sau nepotul nu poate fi trimis la galere pentru crima comisă de bunic.

Însă ideea orientală e mult mai periculoasă şi otrăvitoare: îţi porţi propriile păcate, nu pe al lui Adam şi al Evei. Şi nu sunt deloc puţine – se înmulţesc cu fiecare

viaţă! Şi înainte de viaţa asta ai trăit milioane de vieţi, şi în fiecare viaţă ai comis multe păcate. Toate s-au adunat pe pieptul tău. Povara e uriaşă, te zdrobeşte.

Asta e o strategie ciudată, menită să-ţi distrugă demnitatea, să te reducă la condiţia de fiinţă subumană. Cum să te iubeşti? Poţi să te urăşti, dar nu să te iubeşti. Cum să crezi că cineva te-ar putea iubi? E mai bine să respingi iubirea, pentru că mai devreme sau mai târziu persoana respectivă îţi va descoperi realitatea, care e foarte urâtă – doar un şir lung de păcate – şi atunci te va respinge ea. Ca să eviţi respingerea, e mai bine să respingi iubirea. De asta oamenii nu acceptă iubirea.

Iubirea înseamnă intimitate, iubirea înseamnă apropiere, iubirea înseamnă două trupuri şi un singur suflet.

O doreşti, tânjeşti după ea, dar când vine clipa şi cineva e gata să te inunde cu iubire, dai înapoi. Îţi spui cu frică: „E prea frumos ca să ţină mult. Mai devreme sau mai târziu realitatea mea va ieşi la iveală. E mai bine să fiu în gardă de la început".

Iubirea înseamnă intimitate, iubirea înseamnă apropiere, iubirea înseamnă două trupuri şi un singur suflet. Ţi-e frică – sufletul tău? un suflet de păcătos, împovărat de faptele rele din milioane de vieţi?... Nu, mai bine e să îl ascunzi; e mai bine să nu ajungi în situaţia în care persoana care a vrut să te iubească te respinge. Teama de respingere nu te lasă să primeşti iubirea.

Nu poţi să dăruieşti iubite fiindcă nimeni nu ţi-a spus că te-ai născut fiinţă iubitoare. Ţi s-a spus: „Te-ai născut din păcat!". Nu poţi nici să iubeşti, nici să primeşti iubire. Lucrul acesta îţi limitează posibilităţile de dezvoltare spirituală.

Cea care a pus întrebarea spune: „Înţeleg acum că abia încep să întrezăresc aceste lucruri". Eşti norocoasă, pentru că în lume există milioane de oameni care sunt complet orbi la propria lor condiţionare, la povara urâtă pe care le-a dat-o generaţia vârstnică. Doare atât de tare încât preferă să uite de tot de ea. Dar uitarea nu înlătură povara.

Nu poţi să operezi un cancer dacă uiţi de el. Nerecunoscându-l, ţinându-l în întuneric îţi asumi un risc enorm şi inutil totodată. Cancerul va continua să se dezvolte. Are nevoie de întuneric, are nevoie să nu ştii de el. Mai devreme sau mai târziu îţi va cuprinde toată fiinţa. Şi singurul răspunzător de metastază eşti tu.

Aşadar, dacă tu, cea care ai pus întrebarea, începi să întrezăreşti lucrurile astea, înseamnă că în tine sunt câteva ferestre deschise.

„Pentru mine, primitul e ca moartea". Da, e adevărat. Primitul e ca moartea pentru că seamănă cu umilirea. Să primeşti ceva, mai ales iubire, înseamnă că eşti cerşetor. Nimeni nu vrea să primească, pentru că asta îş situează pe o poziţie inferioară celui care dă. „Pentru mine, primitul e ca moartea şi, automat, totul în mine intră în alertă de gradul zero".

Această alertă de gradul zero ţi-a fost implantată de societatea pe care ai respectat-o întotdeauna, de oamenii despre care ai crezut că îţi vor binele. Şi nu spun că ei caută să-ţi facă rău în mod intenţionat. Şi lor alţii le-au făcut rău, şi ei nu fac decât să transfere ce au primit de la părinţii lor, de la învăţătorii lor, de la generaţia mai mare.

Fiecare generaţie îşi transferă bolile noii generaţii, şi firesc că noua generaţie este tot mai împovărată. Tu moşteneşti toate superstiţiile, toate ideile represive din toată istoria. Ceea ce intră în alertă de gradul zero nu e ceva ce îţi aparţine. Condiţionarea la care ai fost supusă intră în alertă de gradul zero. Iar ultima ta propoziţie este doar un efort de a găsi o explicaţie logică pentru asta. Şi ăsta e unul dintre marile pericole de care trebuie să se ferească toată lumea.

Nu căuta explicaţii logice. Mergi la rădăcina fiecărei probleme. Nu găsi scuze, căci dacă găseşti scuze nu ai să înlături acea rădăcină.

Ultima ta propoziţie este o încercare de a găsi o explicaţie logică. Poate că nu îţi dai seama de calitatea ei intrinsecă. Spui: „Ajutor! Existenţa pare atât de uriaşă!". Te gândeşti că ţi-e teamă să primeşti pentru că existenţa e uriaşă, că ţi-e teamă să dăruieşti pentru că existenţa e uriaşă. Ce rost are să-i dăruieşti oceanului iubirea ta măruntă, exact ca un strop? Oceanul nici nu va şti de ea; de aceea nu are rost nici să dăruieşti, nici să primeşti. Fiindcă oceanul e uriaş, te vei îneca în el. De aceea e ca moartea. Dar asta e explicaţia ta.

Nu ştii nimic despre existenţă; nu ştii nimic despre tine, despre existenţa ta. Dacă nu începi cu fiinţa ta, nu ai să cunoşti niciodată existenţa în întregul ei. Acesta este punctul de pornire, şi totul trebuie să înceapă cu începutul.

Cunoscându-te pe tine, îţi vei cunoaşte existenţa. Numai gustul şi parfumul existenţei tale îţi vor da curajul să intri puţin mai adânc în existenţa altora. Dacă propria existenţă te-a făcut atât de fericită, e firesc să doreşti să intri în alte mistere care te înconjoară: misterele oamenilor, misterele animalelor, misterele copacilor, misterele stelelor.

Şi o dată ce îţi cunoşti existenţa, nu te mai temi de moarte.

Moartea e o ficţiune; nu se întâmplă, doar pare... Pare din afară. Ţi-ai văzut vreodată propria moarte? Mereu ai văzut pe altcineva murind. Dar pe tine te-ai

văzut murind? Nu, căci altfel chiar şi această viaţă intimă ar fi imposibilă. Vezi pe câte cineva murind, dar întotdeauna e altcineva, niciodată tu.

Poetul care a scris „Nu întreba niciodată pentru cine bat clopotele, bat pentru tine" a avut o minte foarte pătrunzătoare. Trebuie să fi fost creştin, pentru că la creştini, când moare cineva dintr-un sat, de exemplu, clopotele bisericii bat ca să anunţe pe toată lumea că a murit cineva, şi că trebuie să şi lase treburile şi să vină să-şi ia rămas bun de la decedat.

Însă în viaţa ta actuală, clopotele nu bat niciodată pentru tine. Vor bate într-o zi, dar atunci nu vei mai fi aici ca să le auzi. Nu te vezi niciodată pe tine în pragul morţii. Întotdeauna vezi pe altcineva murind – de aceea experienţa e obiectivă, nu subiectivă. Celălalt nu moare cu adevărat, ci doar se mută în altă casă. Forţa lui vitală se mută într-o formă nouă, într-un plan nou. Numai trupul e lăsat fără energie vitală – dar trupul n-a avut-o niciodată.

Este exact ca atunci când într-o casă arde o lumânare. De afară vezi lumină la ferestre, dar casa nu are lumină ca parte intrinsecă a ei. În momentul în care lumânarea se termină, casa rămâne în întuneric. De fapt, a fost mereu în întuneric, lumânarea era lumina.

Trupul e deja mort. Ceea ce îţi dă impresia că e viu este forţa ta vitală, fiinţa ta, care radiază în corp, care umple corpul cu viaţă. Tot ce vezi când oamenii mor e că ceva a dispărut. Nu ştii unde s-a dus – dacă s-a dus undeva, sau doar a încetat să fie. Aşa că ficţiunea morţii este creată din afară.

Cei care s-au cunoscut pe ei înşişi ştiu fără nici o urmă de îndoială că sunt fiinţe veşnice. Au murit de multe ori, şi totuşi sunt vii.

Moartea şi naşterea sunt doar episoade mici din marele pelerinaj al sufletului. Frica ta de moarte va dispărea în clipa în care vei intra în contact cu tine însăţi. Iar asta deschide o perspectivă cu totul nouă. O dată ce ştii că nu există moarte, frica dispare. Frica de necunoscut, frica de întuneric... indiferent de formă, frica dispare. Pentru prima dată, eşti o aventurieră adevărată. Începi să intri în diferite mistere care te înconjoară. Pentru prima dată, existenţa devine casa ta.

Nu ai de ce să te temi: existenţa e mama ta, faci parte din ea. Nu poate să te înece, nu poate să te distrugă. Cu cât o vei cunoaşte mai bine, cu atât vei fi mai fericită. Atunci vei putea dărui iubire, pentru că o vei avea. Şi atunci vei putea primi iubire, pentru că nu se va pune problema de respingere.

Întrebarea ta le va fi de folos tuturor. Îţi mulţumesc pentru întrebare şi pentru curajul de a te expune. Toţi ar trebui să aibă acest curaj pentru că, fără el, nimeni nu poate spera la vreo posibilitate de transformare.

Care este adevăratul răspuns la traiul în intimitate?

Ca să cunoşti existenţa trebuie să fii existenţial. Nu eşti existenţial, trăieşti în gânduri. Trăieşti în trecut, în viitor, dar niciodată aici şi acum. Iar existenţa înseamnă aici şi acum. Tu nu eşti aici, de aceea apare întrebarea. Întrebarea apare fiindcă nu te întâlneşti cu existenţa. Crezi că trăieşti, dar nu trăieşti. Crezi că iubeşti, dar nu iubeşti. Doar te gândeşti la iubire, la existenţă, la viaţă, şi însăşi gândirea naşte întrebarea, gândirea e bariera. Leapădă toate gândurile şi ai să vezi că nu vei găsi nici o întrebare; există numai răspunsul.

De asta insist eu mereu că, de fapt, căutarea nu e a răspunsului. Nu, căutarea este legată numai de cum să scapi de întrebări, cum să vezi viaţa şi existenţa cu o minte care nu pune întrebări. Acesta este înţelesul cuvântului *shraddha*, încredere – să te uiţi la existenţă cu o minte care nu pune întrebări. Te uiţi pur şi simplu. Nu ştii cum te uiţi, nu-i impui nici o formă, nu ai idei preconcepute. Te uiţi pur şi simplu cu ochi goi, neinfluenţaţi de gânduri, de filozofii, de religii. Te uiţi la existenţă cu ochi de copil şi atunci, dintr-o dată, există numai răspunsul.

În existenţă nu există întrebări. Întrebările vin din tine. Şi vor continua să vină, şi poţi să aduni câte răspunsuri vrei, dar acele răspunsuri nu vor folosi la nimic. Ca să obţii răspunsul, trebuie să renunţi la întrebări. Când în minte nu există nici o întrebare, vederea e limpede, percepţia e clară; uşile percepţiei sunt curate şi deschise, şi totul devine dintr-o dată transparent. Poţi să pătrunzi în adâncime. Când te uiţi, privirea ta pătrunde până în miezul cel mai adânc, şi acolo, dintr-o dată, te găseşti pe tine. Te găseşti pretutindeni. Te găseşti într-o piatră, dacă te uiţi adânc. Atunci privitorul, cel ce observă devine cel observat, cel ce vede devine cel văzut, cel ce cunoaşte devine cel cunoscut. Dacă te uiţi destul de adânc într-o piatră, într-un copac, sau într-un bărbat sau într-o femeie, dacă priveşti continuu adânc, acea privire e un cerc. Începe de la tine, trece prin celălalt şi se întoarce la tine. Totul e foarte transparent. Nimic nu stânjeneşte privirea.

Una dintre cele mai importante propoziţii secrete ale Upanishadelor este: *Tat Twamasi Swetaketu* – „Tu eşti acela" sau „Acela eşti tu". Cercul este complet. Acum credinciosul este una cu Dumnezeu; acum căutătorul este una cu cel căutat. Acum însuşi cel care întreabă devine răspunsul.

În existenţă nu există întrebări. Trăiesc în ea de mult timp şi n-am dat de nici o întrebare, nici măcar de un fragment de întrebare. Trăieşti în ea pur şi simplu. Atunci viaţa are o frumuseţe a ei. Nici o îndoială nu apare în minte, nici o bănuială nu te înconjoară, nici o întrebare nu există în fiinţa ta – eşti nedivizat, întreg.

Cuprins

Cuvânt înainte 5

Să începem cu ce e mai important: Abc-ul intimității 13
Pornește de unde te afli 13
Fii autentic 20
Ascultă-te pe tine însuți 26
Ai încredere în tine 27

Intimitatea cu alții: pașii următori 35
Lasă-te văzut 35
Nevoia de intimitate 37
Legătură, nu relație 42
Asumă-ți riscul de a fi autentic 44
Învață limbajul tăcerii 47

Patru capcane 49
Obiceiul de a reacționa 49
Cramponarea de siguranță 52
Boxul cu umbra 57
Falsele valori 68

Instrumentele transformării 73
Acceptă-te 73
Fii vulnerabil 77
Fii egoist 91
O tehnică de meditație 94

Pe calea spre intimitate. Răspunsuri la întrebări 99

Despre autor

Învăţăturile lui Osho zădărnicesc orice încercare de a le clasifica, acoperind orice subiect, de la căutarea individuală a sensului vieţii la cele mai stringente probleme social-politice cu care ne confruntăm în zilele noastre. Cărţile sale nu sunt scrieri, ci transcrieri ale înregistrărilor video şi audio realizate cu ocazia prelegerilor sale orale, ţinute în faţa publicului din întreaga lume, de-a lungul a 35 de ani. Osho a fost descris de publicaţia londoneză Sunday Times drept unul dintre „cei 1000 de artizani ai secolului XX", iar de autorul american Tom Robbins, drept „cel mai periculos om de la Iisus încoace". Despre munca sa, Osho a declarat că ajută la crearea condiţiilor necesare naşterii unui nou tip de fiinţă omenească. Adeseori, el a caracterizat acest om nou ca pe un „Zorba Iluminat" – capabil atât de plăcerile pământeşti de care s-a bucurat Zorba Grecul, cât şi de seninătatea tăcută a unui Buddha Gautam. Firul continuu incontestabil din toate aspectele lucrării lui Osho este viziunea lui, ce cuprinde înţelepciunea atemporală a Orientului deopotrivă cu cel mai înalt potenţial al ştiinţei şi tehnologiei vestice. Osho este binecunoscut şi pentru contribuţia sa revoluţionară în ştiinţa transformării interioare, printr-o abordare a meditaţiei ce recunoaşte ritmul accelerat al vieţii contemporane. „Meditaţiile active" unice concepute de el includ o etapă preliminară, a eliberării de stresul acumulat în trup şi minte, pentru a se putea intra mai uşor în starea meditativă de negândire şi relaxare.

Sunt disponibile două lucrări autobiografice ale autorului:
Autobiografia unui mistic nonconformist (Editura Mix)
Crâmpeie dintr-o copilărie de aur

Staţiunea Internaţională de Meditaţie Osho

Staţiunea Internaţională de Meditaţie Osho este un minunat loc de vacanţă, unde puteţi beneficia personal şi direct de experienţa unui nou mod de viaţă, mai vioi, mai relaxat, mai distractiv. Situată în oraşul indian Pune, la circa 160 km spre sud-est de Mumbai (fostul Bombei), tabăra oferă o gamă largă de programe miilor de vizitatori anuali, veniţi din peste 100 de ţări de pe mapamond. Ridicat iniţial ca reşedinţă de vară pentru maharajahi şi colonialiştii britanici înstăriţi, Pune este acum un oraş modern prosper, ce găzduieşte numeroase universităţi şi uzine înalt tehnologizate. Tabăra de Meditaţie se întinde pe mai mult de 16 hectare, într-o suburbie împădurită numită Koregaon Park. Campusul ei poate găzdui un număr limitat de vizitatori în noua „Casă de oaspeţi", dar există o mare serie de hoteluri şi pensiuni în apropiere, disponibile pentru şederi de numai câteva zile sau de luni întregi. Programele Taberei se bazează în totalitate pe viziunea lui Osho, aceea a unui om mai bun, capabil atât să participe creativ la viaţa cotidiană, cât şi să se relaxeze în tăcerea meditaţiei. Majoritatea programelor se derulează în clădiri moderne, dotate cu aer condiţionat, şi includ o varietate de şedinţe, cursuri şi seminare ce acoperă orice subiect, de la artele de creaţie la tratamentele holiste, transformarea şi terapia personală, ştiinţele esoterice, abordarea Zen a sporturilor şi activităţilor recreative, problemele din relaţii şi prefacerile importante din viaţa unui bărbat sau a unei femei. Se oferă în decursul anului şedinţe individuale şi seminare practice de grup, precum şi un program zilnic complet de meditaţie. Terasele şi restaurantele din complexul Taberei servesc bucătărie atât indiană, cât şi internaţională, toate specialităţile fiind preparate din legume cultivate organic, la ferma proprie. Campusul dispune de o sursă proprie de apă sigură, filtrată.

www.osho.com/resort

Am auzit o anecdotă despre o mare mistică sufistă, Rabia al-Adawia. Într-o zi pe înserate, oamenii au găsit-o în stradă, căutând ceva. Era bătrână, avea vederea slabă, aşa că vecinii au venit să o ajute. Au întrebat-o: „Ce cauţi?".

Rabia a răspuns: „Îmi caut acul. L-am pierdut".

Vecinii au dat să-l caute, dar şi-au dat seama imediat că drumul era foarte mare iar acul era ceva foarte mic. Aşa că au întrebat-o pe Rabia: „Te rugăm să ne spui unde l-ai pierdut, locul exact, căci altfel e greu să-l găsim. Drumul e mare şi putem să căutăm mult şi bine până să-l găsim, dacă o să-l găsim. Unde anume l-ai pierdut?".

„În casă", a răspuns Rabia. „Atunci de ce îl cauţi aici?" au întrebat ei. „Fiindcă aici e lumină, iar înăuntru nu e".

Această anecdotă e foarte semnificativă. Te-ai întrebat vreodată ce cauţi? Ai considerat vreodată că e important să meditezi adânc pentru a şti ce cauţi? Nu. Chiar dacă în unele momente de visare ai avut o idee vagă despre ceea ce cauţi, nu ai ştiut niciodată precis ce anume este. Nu l-ai definit încă.

Dacă încerci să-l defineşti, cu cât capătă mai mult contur cu atât mai mult îţi dai seama că nu e nevoie să-l cauţi. Căutarea poate continua numai într-o stare de imprecizie, de lipsă de claritate, de visare; când lucrurile nu sunt clare continui să cauţi, împins de un îndemn lăuntric, tras de un imbold insistent. Ştii una şi bună: trebuie să cauţi. E o necesitate lăuntrică. Dar nu ştii ce cauţi. Şi dacă nu ştii ce cauţi, cum să găseşti?

Cauţi ceva vag – crezi că e în bani, în putere, în prestigiu, în respectabilitate. Dar pe urmă vezi oameni respectabili, oameni puternici care şi ei caută. Şi mai vezi şi oameni extraordinar de bogaţi care caută şi ei; caută până la sfârşitul vieţii. Prin urmare, bogăţia nu ajută la nimic, puterea nu ajută la nimic.

Pro Editură şi Tipografie S.R.L. O.P. 26, C.P. 13
Str. Băiculeşti nr. 1, Bucureşti;
Tel.: 021-490.62.35; 021-490.62.36;
e-mail: proeditura@b.astral.ro
www.proeditura.ro
www.lumeafengshui.ro

ISBN 973-8951-41-0